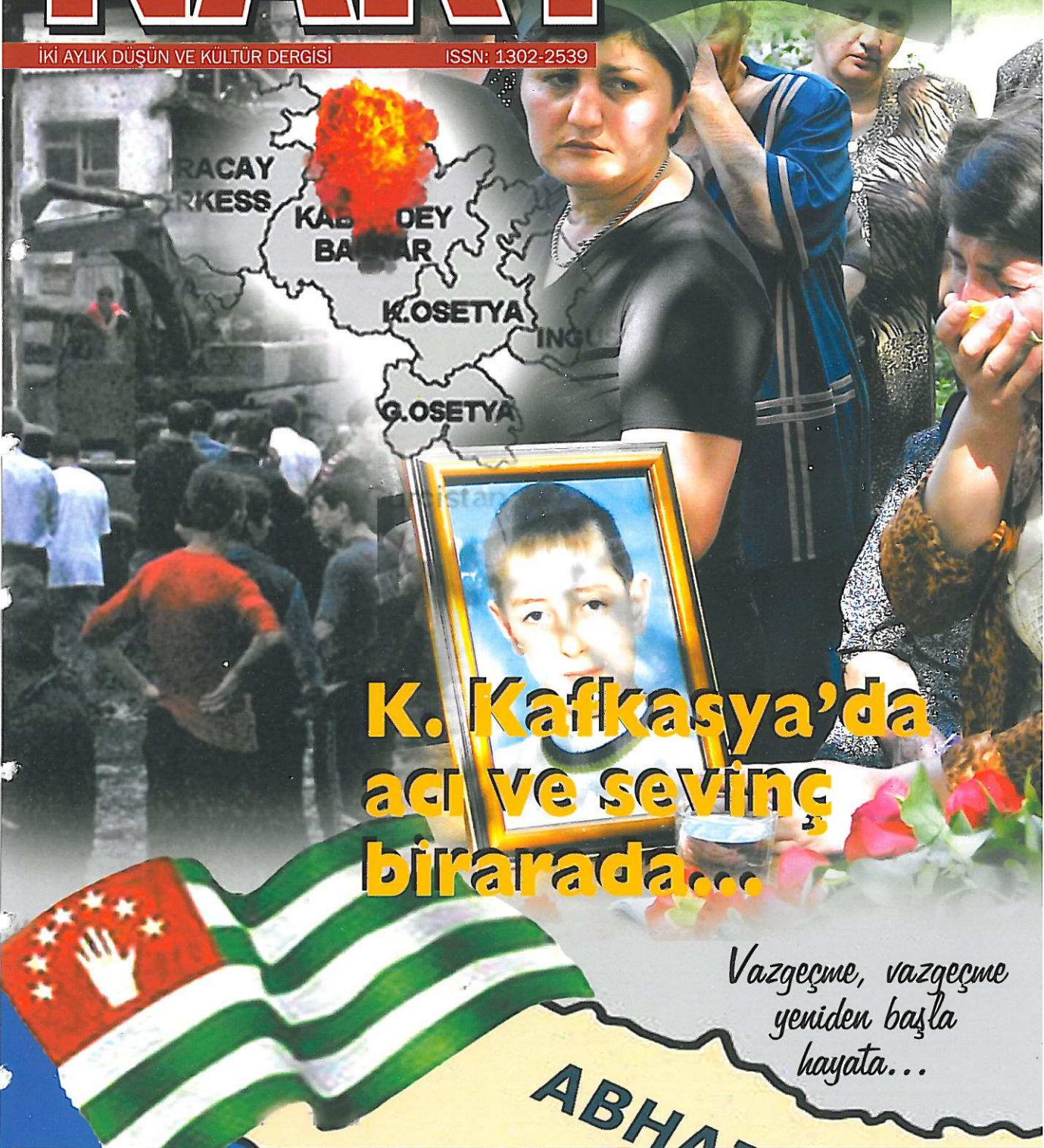

NART

İKİ AYLIK DÜŞÜN VE KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN: 1302-2539

**K. Kafkasya'da
acı ve sevinç
birarada...**

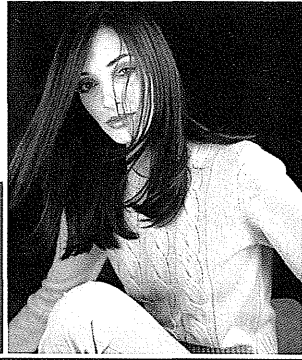
*Vazgeçme, vazgeçme
yeniden başla
hayata...*

ABHA

De Waal:
"Kafkasya'da
sular kolay
durulmayacak"

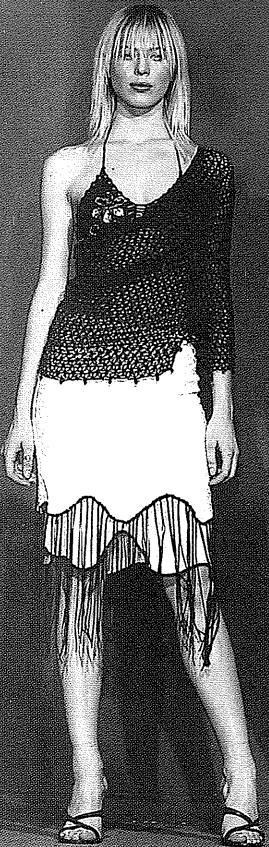
Meşbeşe İshak:
"Nehrin en derin
yerinde bile,
geçilecek bir yol vardır"

**Abhazya'nın bağımsızlığı,
Adıgey, Kabarday Balkar ve
K. Osetya Cumhuriyetleri'nin
kuruluş yıldönümleri kutlandı**

B & T[®]

baykal triko

NART

İKİ AYLIK DÜŞÜN VE KÜLTÜR DERGİSİ ISSN: 1302-2539

ISSN 1302 - 2539

Eylül - Ekim 2005

Sayı: 45

İki ayda bir yayınlanır

İMTİYAZ SAHİBİ
Kafkas Dernekleri Federasyonu adına
MUHİTTİN ÜNAL

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Cumhur Bal

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Behice Yeşilbağ

YAYIN KURULU
Adnan Özveri
Çetin Öner
Hakan Eken
Mürşide Fidan Şen
Özdemir Özbay
Zafer Sürer

KATKIDA BULUNANLAR
Betül Çetgin
Oğuz Demir
Şamil Yurdusever
Şamil Görgü
Hicran Bolat

REKLAM ve HALKLA İLŞ.
Filiz Kaplan

GRAFİK TASARIM
Behice Yeşilbağ

Dizgi
Fidan Şimşek

BASKI
Yorum Matbaası

ABONELİK İÇİN
Ziraat Bank. Emek Ankara Şb.
TL. hesabı: 35586148 - 5001
Dolar hesabı: 35586148 - 5002
Euro hesabı: 35586148 - 5003

Posta çeki hesap no. 19 11687

ABONELİK KOŞULLARI
Yurt içi yıllık: 30 YTL
Avrupa yıllık 30 Euro
ABD yıllık: 40 USD

YAZIŞMA ADRESİ
Şenyuva Mahallesi. Kafkas Sokak No:60
Beştepe / ANKARA
Tel: 090 (312) 223 5 1 59
Faks: +90 (312) 212 52 40
nartdergisi@kafkasfederasyonu.org

Yayımlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir. Dergide yer alan yazı
ve fotoğrafların her hakkı saklıdır.
Kaynak göstermek koşuluyla yayımlanabilir.

Bu sayı 5.000 adet basılmıştır.

Değerli okurlarımız...

NART Dergisi'nin yeni bir sayısında daha beraberiz. Kaf-Der adına ilk sayısını 1997 yılında sizlere sunduğumuz Nart, yine Kaf-Der döneminde 36 sayıya ulaşmıştı. Son 9 sayısını da Kaf-Fed'in yayın organı olarak sizlere ulaştırmaya çalıştık. Bu sayı (45) ile birlikte, kendi arzu ve irademle Federasyon Başkanlığı görevim de, kuruluş adına derginin sahibi olma sıfat ve sorumluluğum da sona eriyor.

NART, bir kuruluşun yayın organıdır. İçeriğini de, çizgisini de o kuruluşun savunduğu ilkeler ve düşünceler belirler. Böyle olunca da kuruluşu ve savunduğu düşünceleri bilmeyen, hiçbir kurumsal sorumluluk ve yükümlülük taşımayan okurlarca, yapıcı, yol gösterici katkılar vermek yerine, işin kolayına kaçılıp acımasızca eleştirildiğimiz çok olmuştur. Bin bir emekle ortaya koyduğunuz dergide irade dışı hataların olması da, bir konuyu farklı yaklaşımlarla değerlendiren yararlı yazı ve yorumlara yer verilmesi de doğaldır. Doğal olmayan hataların ve farklı yaklaşım yazılarının altında kasıt aranmasıdır. 45 sayılık periyotta öylesine eleştirilere muhatap olduk ki, inanan ve sabırlı insanlar olmasak çoktan pes etmiş olmamız gerekirdi, ama etmedik. Bundan sonra da edilmemeli ve NART uzun yıllar gelişerek yaşamını sürdürmelidir.

Türkiye'deki 141 yıllık sürgün yaşamımızda yayınlanan birçok derginin çıkarılabilen sayısını dikkate aldığımızda, NART şu anda bile en sürekli yayın organlarımızdan biri olma sıfatını hak etmiş durumdadır.

Nart ailesi olarak, ülkemizdeki dergi okuru hemşehri sayısının 3500-4000 civarında olduğu görüşüne katılmıyorum. 25-30.000'li rakamlara ulaşmanın zor olmadığına inanıyorum. Bunun için de her bir okurumuza görev düşmektedir. Bana göre, ilk etapta her bir okurumuzun görev edinip 3-4 yeni okuyucu kazandırması çok da zor bir şey değildir. O takdirde dergimiz içerik, kalite, sağlıklı ulaşım, eğitici özel ekler sunma gibi birçok sorununu kendiliğinden aşabilir. konuma gelebilecektir. İlaveten, genel dağıtım kanallarından faydalanarak ülkenin tüm yörelerindeki bayilerde Nart Dergisi'ni bulundurma imkanına kavuşur, mali sorunlarımızı da önemli oranda aşabiliriz.

Çerkesler olarak farklı dil, lehçe, inanç ve kökenlere sahip halklarız.

O nedenle ki kökenimiz, kültürel kimliğimize verdiğimiz değer, siyasi eğilimlerimiz, vatandaşlık anlayışımız, kişisel ve toplumsal haklarımızı savunma yöntemimiz, Türkiye-Rusya, Rusya-Kafkasya ilişkilerine bakış biçimimiz, inanç özgürlüğünü algılama ve sunuş şeklimiz, savaş karşıtı olup olmama gibi tercihlerimiz farklı farklı olabilir. Nart olarak hem bu farklılıkların bilincinde, hem de bugün değilse bile ileride, güçlü yapılar halinde birlikte olabilmeye umudu taşıdığımız için, saydığımız farklılıkları bahane ederek "çamur at, izi kalsın" tarzı yayın politikalarından, maksatlı ve yanlış yazılardan ve çirkefliklerden uzak kalmayı hep ön planda tuttuk. İmalı da olsa, yıpratma amaçlı saldırılara uğramamıza rağmen, biz bize yakışanı yapıp, karşılık vermemeyi yeğledik.

Nart gibi, ortak iletişim araçlarımız arasında önemli bir yeri olan "marje" ve "Çerkes platformu" mail ortamında yer alan yazıların büyük çoğunluğunu okuyorum. Zaman zaman akıl dolu çok güzel yazılar yer alıyor ve onlardan şahsen yararlanıyorum. Önemli bölümü genç, okuyan ve dünya gündemini izleyebilen bu kalemlerin, sadece sanal ortamda sınırlama tanımadan yazmayla yetinmeyip, kültürel derneklerimize üye olarak, yönetim kademelerinde sorumluluk üstlenmelerini ve topluma iç içe, geleceğe yönelik olarak güçlü bir sivil toplum yapısı oluşturma mücadelemizde pay sahibi olmalarını gönülden diliyorum. Bu gençlerimiz, birikimlerini, enerjilerini, cesaretlerini ve iyi niyetlerini toplumsal sinerji yaratmada kullanabilirlerse, hep yanlarında olacağımızdan kuşku duymamalılar. Bu vesile ile takdire değer birikimlerini, karşıt görüşlü yazılara zorlama anlamlar yükleyerek, adeta kavga eder bir tarzda değerlendirmeyi alışkanlık edinmiş kalemlerin de yapıcı, eğitici, yol gösterici bir tarzı benimsemelerini, daha geniş kitlelerin yararına gördüğümü de belirtmek isterim

Saygılarımla
Muhittin ÜNAL / Kaf - Fed Genel Başkanı

Dil projemizin uygulanmasına önümüzdeki günlerde başlanacak

3 Temmuz 2003 yılında 21 demeğin bir araya gelmesi ile kurulan Kafkas Demekleri Federasyonu, 21 Aralık 2004 tarihinde oluşuma yeni katılan 34 üye demekle I. Olağan Genel Kurulu'nu yapmıştı. Bugün, ikinci yaşını doldurmuş olan Federasyonumuz'un üye dernek sayısı 50'yi bulmuştur. 27 Kasım 2005 tarihinde yapılacak II. Olağan Genel Kurulumuz'un halkımız için hayırlı olmasını diliyoruz.

II. Olağan Genel Kurul için davet yazımız ile, Eylül-Ekim ayında gerçekleşen bazı etkinlik ve gelişmeleri aşağıda bilgilerinize sunuyoruz:

KAF-FED II. OLAĞAN GENEL KURUL DAVET YAZISI

Kafkas Demekleri Federasyonu II. Olağan Genel Kurulu 27 Kasım 2005 günü saat 13:00 de "Kafkas Sokak No: 23 Beştepe / ANKARA" adresindeki TES-İŞ Sendikası Konferans Salonu'nda yapılacaktır. Demeklerimizin üyesi olan insanlarımız ile diasporada yaşayan, sorunlarımıza, kültürel devamlılığımıza ve örgütlülüğümüze ilgi duyan hemşehrilerimizi, bu konularda sorumluluk hissederek yazar ve aydınlarımızı Genel Kurulumuz'a bekliyoruz.

Genel Kurul gündemimiz aşağıdaki gibidir:

- 1- Açılış, saygı duruşu, divanın seçimi ve imza yetkisi verilmesi,
- 2- Genel Başkan'ın açış konuşması,
- 3- Konukların konuşmaları,
- 4- Faaliyet, denetleme ve mali raporların Genel Kurul'a sunulması,
- 5- Raporlar üzerinde görüşmeler,
- 6- Raporların ayrı ayrı oylanması ve kurulların ibraya sunulması,
- 7- Tüzük değişikliklerinin görüşülüp oylanması (madde 9, 10,13,14,21)
- 8- Dünyaya Abhaz-Abazin Kongresi'ne üye olun-

ması ve delegelerinin seçimi,

9- 2006-2007 faaliyet yıllarına ait tahmini bütçenin ve üye demeklerce ödenecek yıllık aidat tutarlarının görüşülüp karara bağlanması,

10- Genel Başkan, Yönetim Kurulu, Denetim ve Onur Kurulu üyeleri ile DÇB delegelerinin seçimi,

11- Gelecek dönem çalışma programı hakkında özet bilgi sunumu,

12- Dilek ve temenniler,

13- Kapanış.

PROJELER GRUBUMUZUN İKİNCİ BAŞARISI

Federasyonumuz Projeler Grubu'nun, Avrupa Birliği'nin sivil toplum kuruluşlarına ayırdığı fon kaynaklarından yararlanmak üzere verdiği "Adıge ve Abaza Dillerinin Öğrenimi İçin Alt Yapı Oluşturulması" konulu projesinin kabul edildiği bildirilmiştir.

Federasyonumuzda memnuniyetle karşılanan bu haber üzerine, proje kapsamında derneklerimizde verilecek dil kursları ile ilgili alt yapı çalışmalarına önümüzdeki günlerde başlanması planlanmıştır.

Projeler Grubumuz, 2004 yılında da "Sivil Toplum Geliştirme Programı Yerel Sivil Girişimler Mikro-Proje Programı"na "Kafkas Demekleri Federasyonu ile Üye Demeklerin Kapasitelerini Geliştirmek ve Aralarındaki Network Ağını Güçlendirmek" başlıklı projesi ile katılmış ve toplam bütçesi 900 bin Euro'luk bu programa katılan 140 sivil toplum kuruluşunun, desteklenmeye layık görülen 14 projesinden biri olmaya hak kazanmıştı.

Projeler Grubumuz, aynı şekilde 2005 yılında açılan üç teklif çağrısına da titiz, kapsamlı ve fonksiyonel projeler hazırlayarak katılmıştır. Bunlardan ilki olan "Demokrasi ve İnsan Hakları İçin Avrupa Girişimi (DIHAG)"nin değerlendirme sonuçları, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği tarafından 14 Eylül 2005

tarihinde ilan edilmiştir. Bu kapsamda yapılan 104 teklifin içerisinde, desteklenmeye değer görülen altı projeden birisinin de Federasyon Projeler Grubu'nun sunmuş olduğu "Adige ve Abaza Dillerinin Öğrenimi İçin Alt Yapı Oluşturulması" konulu proje olduğu bildirilmiş, bu haber camiamızda sevinçle karşılanmıştır.

Resmi tebligatı Federasyonumuz'a yapılan proje kapsamında:

1- Federasyonumuz bünyesinde oluşturulan "Ana Dil Hazırlık Komisyonu" tarafından, Kafkasya'daki filoloji kürsüleri ile işbirliği yapılarak, kullanılacak materyallerin seçimi, hazırlanması ve basımını gerçekleştirecektir. Bu kapsamda ayrı ayrı, Adigece ve Abazaca olmak üzere sözlük, gramer kitabı, deyimler ve atasözleri kitabı, hikaye, fıkra ve masal kitapları ile birlikte gerekli görsel materyal hazırlanacak ve Federasyonumuz tarafından çoğaltılarak, dil kursu açacak olan derneklere gönderilecektir.

2- Hazırlanan bu materyaller doğrultusunda, oluşturulacak ana dil komisyonu ile Kafkasya'daki Adige, Abaza dil enstitülerinden davet edilecek akademisyenler, birlikte yapacakları çalışmalarla hedef kitlemize uygun öğretim metotları geliştireceklerdir.

3- Yukarıdaki çalışmalar devam ederken, ana dil öğrenme gerekliliğini ve talebini artırmak amacıyla, derneklerimiz ve iletişim araçlarımız kanalıyla, kamuoyumuzu bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. Bu amaca uygun bir afiş çok miktarda bastırılarak dernek ve köylere dağıtılacaktır.

4- "Yeni Dünya Düzeninde Tehlike Altındaki Diller ve Kafkas Dillerinin Durumu" konulu uluslararası bir konferans düzenlenecektir. Konferansa Avrupa'daki Kafkas dilleri uzmanları Prof. Dr. B. George Hewit ve Dr. Slava Chirikba'nın katılacağı 1 günlük bir konferans yapılacaktır. Söz konusu konferansa ayrıca, Türkiye'de yaşayan kültür gruplarına, demokrasi ve insan hakları konusunda faaliyet gösteren gruplara, eğitim ve kültürle ilgili gruplara ait STK'lar, parti ve sendikalar katılacaklardır. Kaf-Fed üyesi 50 demek ve üye olmayan diğer kardeş Kafkas demekleri, uluslararası kuruluşlar, medya temsilcileri, demokrasi, insan hakları, çok kültürlülük, azınlık dilleri v.b. konularda çalışmalar yapan akademisyenlerin de davet edileceği konferansa yaklaşık 300 kişinin katılması kararlaştırılmıştır. Konferansta Kafkas dillerinin karşı karşıya olduğu sorunlar konuşularak, kültürel farklılığın bir tehdit unsuru değil, bir zenginlik olduğu anlatılacaktır.

5- Kafkasya'daki filoloji kürsülerinden Adigece ve Abazaca öğretici yetiştirebilecek iki akademisyen uzman getirtilerek, öğreticilerin eğitilmesi sağlanacaktır. Birinci maddede belirtilen materyaller ile ana dil

öğretme tekniklerinin gösterileceği bu kurslara; eğitim formasyonu almış, Adigece ya da Abazacayı bilen insanlar katılabilecektir. Bir ay sürecek bu kurslarda 25 Adigece, 15 Abazaca olmak üzere toplam 40 öğretici yetiştirilecektir. 2006 yılının yaz döneminde verilecek bu kurslardan sonra bağlı buldukları demeklere dönecek öğreticiler, demeklerinin açacakları ana dil eğitimi kurslarında öğretmenlik yapacaklardır.

KAF-FED MESAJLARI

Federasyonumuz merkezinde Eylül Ekim ayları içerisinde Kafkasya'da meydana gelen gelişmeler ile ilgili gönderilen mesajlar bilgi için sunulmuştur.

Sayın, Arsen Kanokov,
Kabardey – Balkar Cumhuriyeti Devlet Başkanı
Nalçık'ta yaşanmış ve yaşanmaya devam eden olayları üzüntüyle izliyoruz.

Yeni Devlet Başkanı olarak, üstesinden gelebileceğiniz sorunlarla uğraşmaya bile zaman tanımadan başlatılan terör eylemi Kabardey – Balkar Cumhuriyeti adına büyük bir talihsizliktir. Sebep olanları şiddetle kınıyor, şahsınızda tüm halkın acısını içtenlikle paylaşıyoruz.

Bu olay, işsiz ve dini inancına düşkün gençlerin kolaylıkla kandırılabilirliklerini ve eylemlere katılmaya şartlandırılabilirliklerini açıkça göstermiştir. Ekonomiden anlayan bir lider olarak gereken önlemleri alacağınıza ve bu tür eylemlerin yeşerebileceği ortam bırakmayacağınıza gönülden inanıyoruz.

Saygılarımızla

Sayın , Arsen Kanokov,
KBR Cumhurbaşkanı
Kabardey – Balkar Cumhuriyeti'nin eski Cumhurbaşkanı Valeri Kokov'un vefatını üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Ailesine ve Kabardey-Balkar halkına şahsınızda taziyelerimizi iletir, saygılar sunarız.
Saygılarımızla

Sayın, Arsen Kanokov,
Kabardey – Balkar Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
Cumhurbaşkanlığı makamına seçilmiş ve göreve başlamış olmanızdan dolayı memnuniyetimiz sonsuzdur.

Kabardey – Balkar Cumhuriyeti'nin sorunlarını, üretim, ticaret ve vatandaşın refah ilişkilerini iyi bilen, deneyimli bir yönetici olmanız nedeniyle güzel icraatlara imza atacağınızdan eminiz.

Diasporada yaşayan Adıgey – Abaza halklarının günbegün kaybolmakta olan dillerine, kültürlerine

FEDERASYON'dan

çözüm amacıyla, 50 Kafkas Derneği'nin üye olduğu Federasyon olarak, karşılıklı dayanışmaya hazır ve yanınızda olduğumuzu bildirir, görevinizde başarılar dileriz.

Saygılarımızla

Sayın, Shalako Asker,
Adıge Xase Başkanı

15 Ekim 2005 günü gerçekleştireceğiniz kongrenin Adıge halklarının birlikteliği, dayanışması ve zamanla bütünleşmesi adına hayırlı kararlara vesile olmasını gönülden diliyoruz.

Bizler aynı halkın parçalarıyız. Her nerede olursak olalım, aynı duyguları paylaşıyoruz. Özellikle de adımızı taşıyan Adıgey Cumhuriyeti'nin ilelebet varlığı, en önemli moral kaynağımızdır. O sayede vatansız bir halk olmadığımızı, gururla ve başımız dik olarak söyleyebiliyoruz. Adıgey Cumhuriyeti'nde yaşayan kimi insanlar, O'nun bizler için ifade ettiği değeri yeterince anlayamayabilirler. Bu nedenle Adıgeyler dışında Cumhuriyet'te yaşayan diğer halkların da, tarihi vatanımızın ve onun adını taşıyan cumhuriyetlerimizin bizler için taşıdığı önemi iyi düşünmelerini, anlamalarını ve olumsuz gelişmelere destek vermemelerini içtenlikle diliyoruz.

Saygılarımızla

Kafkas Demekleri Federasyonu olarak Abhazya ve Adıgey Cumhuriyetlerine, cumhuriyet oluşlarının yıldönümleri nedeniyle gönderdiğimiz kutlama mesajları aşağıdadır:

Sayın Hazret Şovmen,

Adıgey Cumhuriyeti Devlet Başkanı
Adıgey Cumhuriyeti'nin 5 Ekim tarihine rastlayan kuruluş yıldönümü nedeniyle, şahsınızda Adıgey halklarının bu mutlu gününü gönülden kutluyoruz.

Adıgey Cumhuriyeti; biz diasporada yaşayan yüz binler ve milyonlarla ifadesini bulan Adıge'nin anavatanıdır ve adımızı taşıyan yegane devletimizdir. Kültürel olarak var olabilmemizin tek umudu ve teminatıdır. Ondan daha değerli varlığımız yoktur.

O nedenle Cumhuriyetimizin ebediyen yaşaması ve binlerce kez kutlama törenlerine vesile olmasını yüce Tanrı'dan niyaz ediyoruz.

Saygılarımızla

Sayın, Sergey Bagapş,
Abhazya Cumhurbaşkanı

Türkiye diasporasında yaşayan Kafkas halklarını

temsil eden 49 dernek adına Kafkas Dernekleri Federasyonu olarak, Abhazya Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 12. yıldönümünü kutluyoruz. Dünyada bir eşi daha olmayan bu kutsal toprakların, Abhazya halkının özgürlük aşkı, kahramanlığı ve bükülemeyecek demir bir bilek olmuş Kafkas halklarının desteğiyle daha nice 12 yıllara ulaşacağından kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Abhaz halkı bağımsızlığı, barış yanlısı ve insan hakları savunucusu olduklarını iddia eden tüm dünya ülkelerinin gözü önünde yapılan bir savaş sonunda kazanmıştır. Bu cumhuriyet, halkının tarihte eşine ender rastlanan bir azim ve irade ile zafere ulaştırdığı bağımsızlık savaşında akıtılan kanları sonucunda kurulmuştur. Özgürlük, Abhazya halkı için artık bir amaç değil, yaşam biçimi olmuştur. Abhazya'nın tarihteki devlet olma tecrübesi, gelecekteki başarıları için ilham ve güç vermekte, Abhazya Cumhuriyeti bugün, halkının fazlasıyla layık olduğu parlak bir geleceğe doğru hızla yol almaktadır.

Dünyanın neresinde olursak olalım Kafkas halkları olarak, Abhazya Cumhuriyeti'ni korumaya ve yüceltmeye yönelik her türlü çalışmaya destek olma sorumluluğumuz vardır. Milletçe ele ele yererek neler başarabileceğimize tarih defalarca şahit olmuştur.

Kafkas Demekleri Federasyonu olarak, başta uygulanan haksız ambargo olmak üzere, bu güzide cumhuriyetimizin yaşadığı sorunlara ortak olduğumuzu bildirir, yaşamakta olduğumuz ülkedeki siyasi ve uluslararası ilişkilerimizi de kullanmak yoluyla, bütün varlığımızla bu problemlerin aşılarda Abhaz halkının refah seviyesinin artması ve Abhazya Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının dünya durdukça devam etmesi için çaba göstermeye, sizin nezdinizde Abhazya halkıyla işbirliği içinde olmaya hazır olduğumuzu bildiririz.

Abhazya Cumhuriyeti'nin geleceği aydınlık, halkının bahtı açık olsun...

Saygılarımızla...

GENEL KURUL YAPAN KAF-FED ÜYE DERNEKLERİNİN YENİ YÖNETİM KURULLARI

KAF-FED üye demeklerimizden bazıları, son iki ay içerisinde genel kurullarını yapmış ve yeni yönetimlerini oluşturmuşlardır. Göreve gelen yeni Yönetim Kurulu üyelerine başarılar diliyoruz.

ANTALYA KAFKAS DERNEĞİ

09.10.2005

İbrahim Kaplan

Şerafettin Altunbaş

Mesut Atalay
Şükran Evren
Semih Esen, Mesut Sarı, Buğra Tırpancı
BİLECİK KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

09.10.2005

Sinan Baba
Hakkı Aynur
Zaman Güral
Erdoğan Çolak

Suat Köksal, Erdin Aynur, Tolga Onur
ÇORUM KAFKAS DER.

24.10.2005

Tuncay Karakaya
Engin Ağırca,
Uğur Dalamanlı,
Canan Çoha,

Sait Özben, Necdet Kılıç, Seyit Aydoğan
DÜZCE KUZEY KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

02.10.2005

Memduh Ceylan
Metin Koç,
Vural Zengin,
Derya Taymaz,

Samim Yavuz, Nurhayat Işık, Meral Yıldız
GÖNEN KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

30.10.2005

Mesut Can
Sedat Kök
Selçuk Kuş
Adil Aslantaş

Nizamettin İnce, Savaş Altınkaya, Aydemir
Gümüş
İSTANBUL KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

16.10.2005

Rahmi Tuna
Günseli Avcı
Ümit Tokoğlu
Naim Sangül

Ömer Aytek Kurmel, Naim Sabancıoğlu, Yetkin
İnanöz
İSTANBUL KAFKAS ABHAZYA KÜLTÜR DER.

23.10.2005

Recep Yılmaz
Yadigar Kaya Ersal
Cezmi Zafer

Nihat Yılmaz

Handan Ander, Coşkun Yalçın, Dilek İniş
KOCAELİ KAFKAS DERNEĞİ

Sami Korkut

Recep Emirhan

Adnan Karaten

Erdal Çatan

Nurhan Özcan, Fazile Özkurt, Suat Can
REYHANLI KAFKAS DERNEĞİ

02.10.2005

Mehmet Yener

Esmâ Emirhan

Nurten Küplü

Fethi Kaşat

Ömer Uğur, Mehmet Ateş, Ecevit Apış
SAMSUN KAFKAS DERNEĞİ

02.10.2005

Abdülkadir Özyılmaz

Mustafa Yüksel

Alaaddin Sezgin

Şükran Yıldırım

Muharrem Akar, Süheyla Kaşat, Servet Yıldız

SİNOP KAFKAS DERNEĞİ

09.10.2005

İhsan Günay

Gülsel Aydemir

Yüksel Candemir

Hilmi Önder

Gülhan Saraç, Aynur Özdemir, Hüseyin Bala

TOKAT KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

15.10.2005

Burhan Bay

Mustafa Uyanık

Yakup Bayır

Metin Bakar

İbrahim Yıldız, Halil Ay,

Fahri Güneş

VEZİRKÖPRÜ KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ

28.09.2005

Recep Yılmaz

Semra Ersoy

Kenan Keskin

Selahattin Sayar

Fatih Savaş, Devlet Şahin,

Yıldız Altinel ■

Nart Dergisi'nin geçtiğimiz 44. sayısında, "Görüşler-Düşünceler" bölümünde yayınlanan "Mısır Memlum İmparatorluğu'nda Çerkesler dönemi" başlıklı yazı sehven, çeviren kişinin ismi olmadan basılmıştır. Aslı Almanca olan yazı metni **Fehmi Altın** tarafından Türkçeye çevrilmiş, Yaşar Aslankaya tarafından da bize ulaştırılmıştır. Okuyucularımızın bilgisine sunarız.

Federasyon çalışmalarından kesitler

MUHİTTİN ÜNAL

Kaf-Fed Genel Başkanı

Son yıllarda peş peşe çıkartılan ve hayata geçirilen demokratikleşme yasaları ve uygulama yönetmeliklerinin tanıdığı imkanlardan yararlanarak, Temmuz 2003'de 21 Kafkas Demeği tarafından kurulan, 22 Aralık 1993 tarihinde 36 Kafkas Demeği'nin katılımıyla ilk genel kurulunu yapan Kafkas Demeği Federasyonu, 27 Kasım 2005 tarihinde yapacağı ikinci olağan genel kurula, üyesi olan 50 dernekle birlikte ve Çerkes toplumunun en büyük üst yapısı olarak gitmektedir.

Çerkes toplumunun kültürel kuruluşlarının merkezi yapılanma çalışmaları, Kaf-Der süreci, Dünya Çerkes Birliği üyeliği ve federasyonlaşma çalışmaları hakkında Kaf-Fed'in web sitesinde (www.kafkasfederasyonu.org) yeterli bilgi bulunduğundan, esasen sınırlı sayıda tahsis edilen sayfa imkanını da dikkate alarak, son iki yıla ilişkin çalışmalarımızdan sadece birkaç tanesine temasla yetineceğim.

Her şeyden önce yakından izleyenlerin de bildikleri üzere, Kaf-Fed olarak bize zaman kaybettirici gereksiz tartışmaların içinde olmadık. Kurumlaşmayı, eğitimi, sağlıklı bir alt yapı oluşturmayı ön plana aldık, ilaveten de ülkemizdeki STK'larla ilişkiler tesis etmeye, Çerkes ulusal sorunlarını gereken her platformda anlatmaya, kavratmaya çalıştık. En azından bu doğrultuda ilk adımları attık. İşte o çalışmalarımızdan bazıları:

1- Kaf-Der sürecinden federasyonlaşmaya geçiş aşamasında olduğumuz tarihlerde, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı ve İnsan Hakları Danışma Kurulu oluşturuluyordu. Kaf-Der olarak üyelik talebinde bulunmuştuk. Ne yazık ki Sn. Ertuğrul Yalçınbayır'ın ilgili devlet bakanlığından ayrıldığı tarihlerde bizim yazılı talebimiz kendilerindeydi ve üst kurul gündemine henüz alınmamıştı. Sonradan ısrarla hakkımızı aradığımızda uğradığımız haksızlık da dikkate alınarak, yaklaşık bir yıllık bir kayıpla, ikinci etapta Kafkas Dernekleri

Federasyonu adına üyeliğimiz gerçekleşti.

Bizimle birlikte 8-9 kuruluş daha üyeliğe alınmıştı. İnsan Hakları Danışma Kurulu'na danışmadan üye yapılan bu kuruluşlarla ilgili olarak Milliyet Gazetesi aynı gün "İHDK'nun yeni üyeleri tümüyle Fethullahçı" mealinde bir haber yayınlamış. Bu haberi de okumamıştım. Katıldığımız bu ilk toplantıda çok çirkin konuşmalarla adeta saldırılara muhatap olduk. Üstelik, insan hakları savunucusu olarak ülkenin önde gelen, ismi büyük olan kişilerdi bu saldırıları yapanlar.

Yapılan konuşmaların özünde; üstü kapalı da olsa, kuruluş olarak Fethullahçılar paralelinde, o kurulda üyelik hakkı olmaması gereken ve esasen toplum olarak insan hakları konusunda da sorunu olmayan bir toplumun kuruluşu olduğumuz vurgusu vardı. Sabırla tüm konuşmaları dinledim. Sonunda söz alarak belki de hayatımın en hırçın, en saldırgan konuşmasını yapmak zorunda kaldım. Özetle: "Ben insan haklarının arandığı, tartışıldığı, çözümler üretildiği bir platforma bir yıllık bir kayıpla da olsa katıldığımı zannediyordum.

Beni sükutu hayale uğrattınız. Sanıyordum ki, bu ülkede yaşayan 5-6 milyonluk Çerkes toplumu temsilcisinin de aramıza katılması iyi oldu, böylece kurulun temsil yüzdesi de arttı diyeceksiniz. Siz, tam tersine "burada işiniz ne" diyorsunuz? Ben, dışındaki yağmurlu hava nedeniyle buraya tesadüfen sığınarak gelmedim. Çoğunuzdan çok önce müracaatımız olduğu halde bir yanlılık yapıldı ve bir yıl rötarla sizler gibi üye sıfatıyla temsilci olarak aranıza geldim. Kuruluş olarak laik-demokrat düşünceli bir yapıyız. En az sizin temsil ettiğiniz kitleler kadar (belki de daha fazla) insan hakları bakımından haksızlığa uğramış bir toplumu temsil ediyorum. Söz hakkı tanındığında o konuların detayına da girmeye hazırım. Çerkes toplumunun temsilcisi sıfatıyla burada oluşumuzu yadırgayan ve çirkin konuşmalar yapan temsilcilerin sözlerini iade ediyor ve kendilerini kınıyorum" mealinde bir çıkışta bulundum. Benim konuşmamdan sonra verilen arada, hakkımızda ters konuşmalar yapanların tümü, bir bir

yanıma gelerek, Milliyet'in yanlış haberinden etkilenerek yaptıkları yanlışlıktan dolayı bir nevi özür dilediler. Ondan sonra da kendileriyle çok yararlı ortak çalışmalara imza atarak kader birliği yaptık. Bundan sonra da aynı ilişkilerin sürdürüleceği tabiidir.

Üç ayda bir yapılan kurul toplantılarından ikincisinde çok saygı duyduğum ve beni de her ortamda desteklemiş olan kurul başkanı Sn. Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu ile konuşarak, dakika kısıtlaması olmaksızın, anadil sorunumuz, Çerkes dillerindeki harf sayıları ve onun latin-kiril alfabeleriyle ilişkisi, o tarihlerde yürürlüğe konulan dil kursu yönetmeliğinin taşıdığı bir çok olumsuzluk, çocuklarımıza Çerkesce ad takma isteğimiz ve 5-6 bin yıllık soyadı taşıyan bir toplum olarak ülkemizde bu hakkımızı kullanamayışımız gibi bir çok konuyu dile getirince, gerçek insan hakkı savunucularının ciddi desteğini gördüm.

2- İHDK toplantılarında bıraktığımız olumlu intiba, takip eden günlerden başlamak üzere bu alanda faaliyet gösteren sayılı derneklerle birebir ve karşılıklı ilişkilerimizi başlattı. Kısaca "Azınlık Raporu" diye kamuoyuna yansıyan tartışmalar sonucunda tepki mahiyetinde istifa eden Başkanlık Divanı'nın yokluğu bahane edilerek bir yıldır yapılamayan Danışma Kurulu toplantıları yüzünden sivil kuruluşlar olarak ilişkilerimiz nispeten zayıflamışsa da, bu kuruluşlarla gönülden birlikteliğimiz devam etmektedir. Birçok ortak platformda görüşmeler yapmaya devam ediyoruz. O kuruluşların düzenlemiş oldukları panel, açık oturum, konferans türü toplantılarına katılıp, toplumumuz adına söz hakkımızı kullanmaktan geri kalmadık.

3- İki yıl önceki Federasyon kongremizde yapmış olduğum açış konuşması, aslıyla hiç alakası olmayan bir şekilde çarpıtılarak günlerce medyada sakız gibi çiğnendi. Üstelik tekzip metinlerimize de Tercüman Gazetesi dışında hiç birisi tarafından sütunlarında yer verilmedi. Bu olayı izleyen günlerde iki gelişme gözlemladim.

İlki, bürokrasinin belli yerlerinde bulunan ve dost bildiğim birçok kişi, beni görünce yolunu değiştirmeyi ve benimle konuşmamayı yeğledi. Onlar bile aslıni araştırmadan medya haberlerine inanmışlar ve bana da Federasyon'a da tavır almışlardı. Yapım gereği hiç birisine de kızmadım ve kırılmadım.

İkinci gelişme; Federasyon Başkanlar Kurulu toplantısında sınırını aşan tartışmalara ve kırgınlıklara yol açan bir olaydı. Nart Card'ın iptali için yapılan yazılı girişimler ve onlara ilaveten ırkçı yaklaşımlarla Çerkesler'e saldıran belirli kalemlerin, çirkin ve çirkin olduğu kadar da asılsız ve maksatlı yazılarıyla ilgilidir. Gençler ve bazı yönetici arkadaşlar, kısasa kısas tarzlı girişimler öneriyorlardı. Genel Başkan olarak benim

yaklaşımım da sabırlı olma, gençlerimizi tahrik edip yanlışlar yapmalarına sebep olma yerine, yasal yola gitmek ve uluslararası kuruluşlar da dahil, konuyu insan hakları platformlarına taşımak şeklindeydi. Sonuçta kendi içimizde geçici bir sıkıntı da yaşadık, ama sonuçta Nart Card'ın iptali konusu zaten İstambul mahkemelerindeydi. Diğer konuyu da Başbakanlık İnsan Hakları'nın konuya özel toplantısına, Türk Demokrasi Vakfı'nın konuyla ilgili toplantısına, etnik kökenlere yönelik ve uluslararası katımlı üç toplantıya taşıyıp, yazılı materyalleri ortaya koyduk ve konuyu hem Başbakanlık'a, hem de ilgili platformların gündemine taşıdık.

4- Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu çalışma komisyonları bir yıl önceden kurulduğu için, Kaf-Fed olarak komisyonlarda görev almamıştık. Ama tüm komisyonların rapor çalışmalarını ve tartışmaları yakından izleyip, katkıda bulunmaya çalıştık. Bunlardan en önemlisi kuşkusuz Prof. Dr. Baskın Oran'ın başkanı olduğu "Kültürel Haklar ve Azınlık Hakları Komisyonu"nun çalışmasıydı. Aslında rapor aylar önce hazır olmasına rağmen, gündem yoğunluğu nedeniyle Danışma Kurulu'nda tartışılıp oylanamamıştı. Bu tartışmalara da katılıp katkıda bulunarak, raporun lehine tavır koyan 24 sivil kuruluş arasında yer aldık.

Çerkes toplumunun oradaki temsilcisi olarak benim desteğim, azınlık talebimiz olduğundan değildi (esasen, dikkatlice okunduğunda anlaşılacağı üzere rapor, yeni azınlıklar yaratma değil, azınlıksız tüm vatandaşların kültürel haklar bakımından eşit tutulmasını isteyen bir görüşü savunuyordu). Çerkesler'in ve diğer tüm etnik grupların kültürel hakları, özellikle de anadil sorunları Lozan Anlaşması'nın 39/4. maddesiyle çözümlenmiş ve bu haklara hiçbir kısıtlama getirilemeyeceğine dair çok açık hüküm anlaşmada yer aldığı halde, 1924 ve 1982 anayasalarına konulan örtülü maddelerle, kültürel hakların özgürce kullanımına engel olunmasından ve buna bağlı olarak, dilde çok büyük kayıplara uğramış olmamızdan dolayı, raporun lehine oy vermiştik.

İlaveten, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan farklı kökenlere sahip vatandaşlara, ikinci sınıf vatandaşmış gibi yaklaşılmadan, eşit hakka sahip yurttaş muamelesi yapılmasını, kurucu unsur, asli unsur, azınlık unsuru ve tali unsur gibi ayırmacılığa meydan verilmemesini öngören yaklaşım da benim için önemliydi. Bu raporla ilgili olarak bazı arkadaşlarımız azınlık hakkı talep etmeyişimize karşı çıkararak, kendi açılarından bana eleştiriler yönelttiler. Oysa, aynı tarihlerde yayınlanmış olan çok sayıda makale arasında yer alan Yahudi ve Ermeni etnik grubu sözcüleri, azınlık olmaları nedeniyle ticari alan dışında diğer alanlarda temsilcilerinin

FEDERASYON Başkanı'ndan

olmayışına vurgu yaparak, azınlık olmaksızın eşit haklara sahip, her alanda temsilcisi olan etnik gruplar olmayı yeğlemeye hazır olduklarını yazıyorlardı (bu makalelerin Kaf-Dav tarafından derlenerek kitap haline getirilmesi çalışması devam etmektedir).

Kamuoyunda çarpıtılmaları, yanlış tartışmalarla konu edilen ve sadece "Azınlık Raporu" adıyla lanse edilen söz konusu raporun (daha önce Nart Dergisinin sütunlarında tam metin olarak sizlere sunmuştuğumuz) oylanmasında yönetmeliğe uygun davranılıp, yeterli çoğunlukla kabul edildiği halde, okunmadan hükümler yürütülmüş, raporlar yırtılmış ve sonuçta da Kurul'un önü tıkanarak bir yılı aşkın bir süredir çalışmaların sekteye uğramasına neden olunmuştur. BİHDK çalışmalarına yeniden başlamasına bile, tümüyle sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde yeni bir yapı oluşturulacak ve onlar arasında Kaf-Fed de hak ettiği yerini alacaktır.

BİHDK'nun çalışmalarına ara vermesinden sonra bir taraftan 17-18 kuruluşun iştiraki ile defalarca toplantı düzenlenmiş ve yeni bir yapı üzerinde çalışmalar yapılmıştır. İlaveten Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde de benzeri çalışmaların sürekli katılımcısı olunmuştur. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki bu çalışmalar sonucunda 70-80 saatlik seminerler düzenlemek suretiyle, insan hakları alanında genç uzmanlar yetiştirmek hedeflenmiş olup, önceleri paralı olarak düzenlenecek bu seminerlere Kaf-Fed de 5 gencimizi gönderme taahhüdünde bulunmuştur. Mali imkanlar elverdiği takdirde bu sayıların artırılması, ya da tümüyle 18-20 kişilik bir sınıfın toplumumuz gençlerinden oluşturulmasında ilerisi için sayısız faydalar bulunmaktadır. Umarım bu önerim kağıt üzerinde bir istek olarak kalmaz.

5- Özellikle 2004 ve 2005 yılları Kaf-Fed açısından Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, ulusal ve uluslararası insan hakları kuruluşlarının düzenledikleri konferans, yuvarlak masa toplantısı, sempozyum ve benzeri toplantılarla dolu dolu geçmiştir. Bu toplantılarla ilgili özet raporların bir kısmı Nart Dergisi'yle sizlere ulaştırılmış olmakla beraber, birkaç tanesinin sadece adını hatırlatmakla yetineceğim.

- 99 ülke temsilcilerinin katılımı ile yapılan İnsan Haklarında Yeni Taktikler,
- Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Konseyi'nin (ECRI) İstanbul toplantısı,
- Avrupa Birliği'nde Ayrımcılıkla Mücadele ve Ülkemize Yansımaları, Ankara toplantısı,
- Türkiye'de kurulu STK'larla AB'nin yuvarlak masa toplantıları,
- Ayrımcılıkla mücadele konulu Bükreş ve Viyana toplantıları,

- Demokratikleşme uygulamaları konulu AB İstanbul toplantıları ve benzerleri...

Bu noktada okurlarımızca şu kadının bilinmesini istiyorum; Kaf-Fed artık tüm bu tür ciddi toplantılara doğrudan davet edilen bir kuruluş haline gelmiştir. Doğaldır ki, hepsinde de söz alınarak sorunlarımız katılımcılara anlatılmıştır. Yayınlarımız dağıtılarak toplumumuzun doğru tanınmasına gayret edilmiştir, bundan sonra da edilecektir.

6- Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu'na üyeliğimize paralel olarak, üyemiz olan dernek-başkanlarının katıldığı toplantılarımızda görüşüp tartışarak İl ve İlçe İnsan Hakları Komisyonları'na üyelik girişimleri başlatılmıştır. Bugün birçok derneğimiz, bulunduğu il veya ilçedeki insan hakları komisyonuna ya üyedir, ya da üyelik sırasını beklemektedir. Bu komisyonlar henüz amacına uygun çalışmalara tam olarak başlayamadı. Ama, önemli olan orada var olmaktır. Temsilcilerimizin orada bulunmasıyla yaşanabilecek bazı olumsuz gelişmelere resmen el koyma, takip etme, toplum adına haksızlıkları yansıtır hak arama, sakat ve muhtaçlara imkan sağlama gibi bir çok alanda yararlanma imkanı zamanla sağlanacaktır.

7- AB fonlarından mali destek alabilmek için müracatta bulunmanın yeterli olduğu konusunda da bilgi eksikliği bulunmaktadır. Hemen belirtmeliyim ki, AB fonlarının % 80-90 kadını resmen devlet birimleri kullanmaktadır. Öğretmenlerin, polislerin, hakimlerin, üst bürokratların eğitimi ve bu kurumların bir kısmının bilgisayar donanımları aynı fonlardan sağlanmaktadır. Kalan % 10-15'lik pay için ise STK'lar tarafından yüzlerce proje hazırlanıp verilmekte ve yarışma sonucu müracaatçı kuruluşlardan ancak %5'lik en çok %10'luk kısmı proje karşılığı ödeneğe hak kazanabilmektedir. Yarışma sonucu ödeneğe hak kazanmakla iş bitmiyor. İçişleri, Dışişleri ve, Maliye Bakanlıkları ile valilikten de ayrıca izin ve onay almak gerekmektedir. Yani alınan fonun her kuruşu ve harcama yerleri en küçük detayına kadar devlet tarafından bilinmekte ve izinle kullanılabilir. Hak kazanılan fona kurum olarak da %10-15 katkıda bulunmak yükümlülüğü de ayrıca bulunmaktadır.

Bu fonlardan STK'ların yararlanabilmesi ve usulüne uygun nitelikli proje hazırlama konusunda sürekli kurslar düzenlenmiş ve gerek merkezimizden, gerekse üye derneklerin üyelerinden bu kurslara katılarak uzmanlaşmış gençlerimiz olmuştur. Bu kursların bir düzene kavuşturulması ve fonlardan daha küçük birim projelerinin yararlandırılması amacıyla yeni bir dernek (STGM) kurulmuş ve kurucuları arasında Federasyonumuz ve Ankara Derneği temsilcimiz de yer almışlardır. Bu derneğin amacına uygun çalışmalara

başlamasıyla, üye derneklerimizin ihtiyaçları daha küçük projeler halinde sunularak doğrudan derneklerimizin yararlanabilmesi sağlanabilecektir.

İnternette zaman zaman bu fon kullanımları nedeniyle dokundurmalar yapılmaktadır. Toplumsal sorunlarının çözümü konusunda bizden çok ileride olan bazı sivil kuruluşların bu fonları yıllardır kullanıyor olmalarıyla kat ettikleri yol ortadadır. Hem sonra bu fonlardan yararlanmakla bölücü olunmaz. Özellikle de Çerkesler'in lügatında bu tür sözcüklerin yeri asla olmamıştır ve olmayacaktır. Keşke bu fonları ülkede var olan tüm kültürleri yaşatmakla yükümlü olan Kültür Bakanlığı verebilseydi. Ama ne yazık ki bakanlığın böyle bir kaynağı yoktur. Üye derneklerimizin mali gücü de ortadadır.

Kaf-Fed Proje Hazırlama uzmanımızın hazırlamış olduğu tüm projeler yüzlerce projeyi geride bırakmaya muvaffak olmuş ve iki tanesi de ödeneğe hak kazanmıştır. İlk proje sayesinde ki, gençlik temsilcilerimiz, dernek başkanlarımız sivil toplum anlayışı, örgüt ve örgütlülük, tabanla bütünleşme, iletişim, vizyon-misyon gibi dernekler için hayati önemi olan konularda eğitime alınmışlar, şimdi de bölgelerde özet halinde aynı eğitimler verilmektedir. Bölge merkezleriyle genel merkez arasında bilgisayar ağı kurulması ve tanıtım amaçlı "Biz Çerkesler" adlı kitapçığın ilk 10.000 adedinin basımı sağlanmıştır. Bu kitabın ikinci etabı kendi kaynaklarımızla basılmıştır.

İkinci proje ise dil eğitimi ile ilgili olup, 40 usta öğretici yetiştirme, 40 dernekte dil kursu açma ve bu kurslar için gerekli materyali hazırlama, dil konferansı düzenleme amaçlı olup bununla ilgili çalışmalar başlamıştır.

8- 1991 yılından beri merkezi Nalçık kentinde bulunan Dünya Çerkes Birliği adlı üst kuruluşumuza 2003 yılında resmen üye olunmuş, DÇB'nin 2003 tarihli genel kuruluna, 2004 Lazarovski ve 2005 Nalçık kentlerindeki Başkanlar Kurulu toplantılarına katılmıştır. Keza, Mayıs ayında DÇB Yönetim Kurulu ve Kafkasyalı iş adamlarına İstanbul'daki fedakar hemşehrilerimizin, Kafad'ın ve Dostluk Kulübü'nün katkılarıyla başarılı bir ev sahipliği örneği verilmiş, bu yıla ait 21 Mayıs anma törenlerine de birlikte katılmıştır.

DÇB'nin bu toplantılarında, özellikle sürgün ulus olarak tanınma ve çifte pasaport hakkı talebi konusundaki girişimler yetersiz bulunarak etkin adımlar ısrarla istenmiştir.

Ayrıca, Dünya Abhaz-Abazin Kongresi'nin Hendek ve Çerkessk toplantılarına katılarak Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'ndeki Abazalar'ın sorunlarının çözümü için destek verilmiş ve bu kuruluşun batı

ülkelerinde de kabul gören STK statüsü kazanabilmesini teminen tüzüğünde yapılması gerekli değişiklikler konusunda düşüncelerimiz öneriler şeklinde sunulmuştur.

9- Derneklerimizde gençlerimizin daha etkin olabilmelerini temin amacıyla Kaf-Fed Genlik Prensipleri belirlenmiş, Başkanlar Kurulu'nda onanıp yürürlüğe konulmuştur. Halen, çalışmakta olan özel bir komisyonumuz tarafından Kaf-Fed temel ilkeleri, hukuksal ifadelerle bir bir gözden geçirilmekte olup, herkesin anlayabileceği netlikte yazılı metin halinde yakında kamuoyuna duyurulacaktır.

10- Avrupa ülkelerinde kurulu bulunan Kafkas Kültür Dernekleri'nin ortaklaşa düzenlemiş oldukları Köln ve Belçika toplantılarına katılmış, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuş, ulusal sorunlarımızın çözümü doğrultusunda ortak çalışma kararı alınmıştır. Ayrıca, Avrupa Konseyi üyesi Belçikalı parlamenterlerle, sorunlarımızı Avrupa Konseyi'ne taşımaya yönelik iş birliği yapmak üzere mutabakat sağlanmıştır.

11- İki yılda bir Maykop kentinde yapılmakta olan Müzik Festivali'ne Bursa Demeği'nin genç ekibi gönderilmiş, Almanya'da kurulu "Adıge Sandığı"nın katkılarıyla Maykop'dan 8 yıldır gelmekte olan araştırmacılara Antalya, Mersin, Adana, Reyhanlı ve Konya derneklerimizle birlikte destek verilerek, kaybolmakta olan kültürel değerlerimizin derlenmesine katkı verilmiş, ayrıca Maykop ve Nalçık televizyonlarının Türkiye'deki programlı çekimlerine katkıda bulunularak, Nalçık'ta 6, Maykop'ta 15 program yayınlanması sağlanmıştır.

12- Yıllarca dernek çatıları arasında ve az sayıda katılımlarla konularımızı kendimiz söyleyip kendimiz dinliyorduk. O nedenle Kaf-Der döneminde büyük katılımlı bölgesel kültür şenlikleri düzenlemeye başlamıştık. Federasyon olarak da iki yıl içinde 11 ayrı bölgesel etkinlik düzenleyerek, sorunlarımız, taleplerimiz ve çözüm yolları, mahalli - mülki yönetimler, Kafkasya'dan ve yurt içinden değişik yörelerden gelen konuklar ve medya temsilcilerinin de hazır bulunduğu, 5 binden 20 bin kişiye kadar değişik sayıda katılımlı olarak anlatılmaya çalışılmıştır.

Belirli bir sıralamaya tabi olmadan gelişigüzel özetlenen yukarıdaki madde sayısını iki katına çıkarmak mümkündür. Ama buna gerek yoktur. Bunları yazmaktaki maksadım da iki yılımızı kavgayla, ona buna laf yetiştirmeye geçirme yerine, toplumsal sorunlarımızın çözümü ve genç kuşaklarımıza elverişli bir alt yapının hazırlanması için kısıtlı bütçe olanakları dahilinde çalıştığımızı vurgu yapmaktır. Bu amaçlı çalışmalarımızda da, en azından belirli bir mesafe aldığımızı sanıyorum.

Saygılarımla ■

Bir ğıbze,
bir hikaye...

AZEPŞ'İN OĞLU GHUDEBERD

Zaman Tollesten'lerin tüm Kabardey'de hüküm sürdüğü zamandır. Onların oturduğu köyde Thipze'ler de oturur. Thipze'lerin güzel bir gelini vardır ve Tollesten'lerin pşısı bu geline gönül koyar. Haberciler birbirini izler, olmayınca pşı zor kullanmaktan çekinmeyeceğini söyler. Sonunda Thipze'lerin aile büyükleri pşığı öldürmeye karar verir ve öldürür de. Bir gece pşıya gizli bir haberci gelir. Thipze'lerin güzel gelini seni

bekliyor derler. Pşı hiç beklemeden hazırlanır ve kendi eceline doğru yol alır. Aslında bu bir pusudur ve çok geçmeden pşının cesedi bulunur. Herkes katilin kim olabileceğini tartışırken, pşının öldüğü gece avdan evine dönen birisinden söz edilmeye başlanır. O kişi Azepeş'n oğlu Ghudeberd'den başkası değildir. Ghudeberd suçlamayı kabul etmez ve "ben öldürmedim sizin pşınızı" der. Ancak, onun cesaretini ve yiğitliğini herkes bilmektedir. Ghudeberd pşığı öldürmesine

SELÇUK
BALKAR

Derleyeninin notu...

Bu woredi ilk defa İstanbul'da yaşayan sayın Lup Şahin (J'eşhable) amcadan duymuştum. Tabi yaşının verdiği unutkanlıkla woredin tamamını hatırlayamamıştı. Üstelik woredin bazı mısralarını da pek bir iştahsız okumuştum. Azepeş'in oğlu Ghudeberd'in bu woredinden başka da birkaç woredede okudu ama nedense aklımda bir tek bu kalmış, diğerleri ses kayıt cihazında kayıtlı tabi ki.

Lup Şahin amca eski, toprak dedikleri insanlardan. İstanbul'a taşınalı yıllar oluyor belki ama, hala kendini 50'lerin Uzunyayla'sında yaşıyormuş gibi hisseden bir amcamız. Derlemelerde konuştuğumuz o yaştaki insanların tamamı, köyünden çıkmalı yıllar olan insanlar ancak hemen hepsinde de aynı tavır, aynı duruş var. Hiç birisi kendini yaşadığı şehre ait saymıyor. Daracık apartman dairelerinde eskinin anılarıyla yaşıyorlar. Diğerleri gibi Şahin amca da derleme amacıyla yanına gittiğimizde bizi çok sıcak karşıladı. Ancak, bazı bilgileri almak, hele yıllardır hiç okumadıkları bazı wored ve ğıbzeleri tekrar hatırlatmak zor oldu.

Bizim için bir nostalji olan bu türküler onlar için hala canlılığını koruyor. Belki de bu yüzden arada bir kuşak çatışması yaşanıyor desek yeridir. Türküde ayıplanan ya da hatası olan insanların veya ailelerin isimlerini bu nedenle pek okumak istemiyorlar. Azepeş'in oğlu Ghudeberd'in türküsü de bu türkülerden biri olsa gerek.

gerçi aylar sonra türkünün tamamını tesadüf eseri bulduk. Şahin amcanın neden türkünün tamamını okumak istemediğini anlamak zor değil aslında. Mal ve mülkün şımarttığı bazı aristokrat insanlar kantarın topuzunu kaçırır vermiş bazen. Köyün güzel gelinine niyetlenip bunu hayatıyla ödeyenleri de az değil hani. Ghudeberd'in türküsü böyle bir türkü. Şahin amca da eskinin verdiği ağırbaşlılıkla bazı şeyleri okumak istememiş anlaşılabilir. Ancak bizim için önemli olan türkünün tamamını bulmaktır. Onun için önemli olan ise kendine yakışmayan şeyleri söylememekti ve öyle de yaptı. Bu 'etik' bir sorun sonuç olarak da her iki tarafta kendince haklı.

Lup Şahin benim sınırlı sayıda gördüğüm değerli insanlardan biri ve diğerlerinden en bariz farkı da çok içli olması. Yaklaşık dört beş saat süren görüşmemiz esnasında belki de hiç durmadan gözyaşı dökmüştür diyebilirim. Bu yaşta bir insanın, eski türkülleri bu kadar içten ve bu kadar samimi okuması beni fazlasıyla etkiledi tabi. Eski toprak dedikleri bu olsa gerek. O bazen bir savaşı anlatıp ağladı, bazen de bir düğünü Hatokşugo Muhammet Aşe'yi bu kadar seven Misroga'nın türküsünü bu kadar candan okuyan, Kutat'ın türküsünü bu kadar içli yorumlayan çok az insan vardır herhalde. Ben bugün okurlara Azepeş'in oğlu Ghudeberd'in hikayesini anlatmak istiyorum. Türkünün hikayesini Şahin amcadan aldık, woredin tamamını ise değerli araştırmacı Kardenguş Zıramug'dan.

öldürmemiştir, ancak onu kimin öldürdüğünü de iyi bilmektedir. Avdan evine döndüğü gece köyün girişinde bir gürültüyü fark eden Ghudeberd, pşının cansız cesedini yerde görmüş ve cesedin başındaki Thipze'leri de fark etmekte gecikmemiştir. Thipze'lerden bir yaşlı Ghudeberd'e dönüp, "Werk olan laf taşımaz Azepeşin oğlu, unutmama bunu" demiştir. Ghudeberd de bu lafa, "Adam olan laf taşımaz" diye cevap vermiştir.

Şimdi köydeki herkes pşığı Ghudeberdin öldürdüğünü düşünüyordu. Ghudeberd her ne kadar masum olduğunu söylese de, köylüler katili bulup cezalandırmakta kararlı görünüyordu. Şimdi Azepeş'in oğlu Ghudeberd iki ateşin arasındaydı. Ya pşığı kendisinin öldürdüğünü kabul edecekti, ya da köyünü ve doğup büyüdüğü ülkeyi terk edecekti. O zamanda başka yerlerde cinayet işleyen ya da kanlısı olanlar hep kaçıp Kabardey'e sığınarlardı. Ghudeberd ise zaten Kabardey'de yaşıyordu. O'nun önündeki çıkar yol Kırım'a gitmekti. Genç adam düşünüp taşındı ve başka bir çıkar yol bulamayınca da köyünü ve ülkesini terk etmeye karar verdi. Önce uzun yolculuğa dayana- cık bir at arabası yaptırıp, bacılarını ve erkek kardeşlerini Kırım'a yolladı. Ardından da kendisi köyden çıkıp gitti. Ghudeberd'e bu uzun yolculukta kendini yolda bırakmayacak bir at lazımdı. O dönemde herkesin ahırında güzel atlar vardı. Belki Ghudeberd'in de güzel atları vardı, fakat o daha başka bir şeyin peşindeydi. Eski dostu olan, Osetlerin Kaban ailesinin evine gitti. Onların ahırında tüm ülkede ün salmış bir pş'eğwale (kırıt) vardı. Ghudeberd'in amacı, bu atı almaktı. Kabanlar Ghudeberd'i saygıyla karşılayıp ağırladılar. Ghudeberd geli amacını söyledi. Kabanlar hiç ikiletmeden atı O'na verdiler. Bu bile aslında büyük bir tehlikeydi. Birincisi Ghudeberd'in neyle suçlandığını biliyorlardı. İkincisi ise Kırım'a gidecek olan Ghudeberd'in geri dönüp, "Buyurun atınız" deyip güzel pş'eğwaleyi geri getirip vereceği de meçhuldü. Yine de atı Ghudeberd'e verdiler. Ghudeberd hiç beklemeden yola çıktı ve Kırım'daki kardeşlerine ulaştı.

Yabancı bir ülkede de olsa Ghudeberd'in ünü ve cesareti her geçen gün etrafa yayılmağa başladı. Ghudeberd hem çok akıllıydı, hem de çok ağırbaşlı. Ne atını geçebilecek bir at vardı, ne de onunla cesaret yarıştıracılabilecek bir Kırımlı. Kısa zamanda Kırım'ın aranan adamı olmuştu Ghudeberd. Toplan- tılarda baş köşeye oturtuluyor, söylediği sözler ciddiye alınıyordu. Ne var ki, Kırım Hani'nin etrafındaki bir çok insan bu durumdan rahatsız olmaya başlamıştı bile. Ghudeberd'in ortadan kaldırılması gerekiyordu. Bu kendini beğenmiş Kabardey'in ortadan kaldırılacaktı. Fakat, ne kimse kılıcını alıp karşısına geçebiliyordu, ne

de söz yoluyla onunla baş edip utandırabilecek birisi vardı.

Sonunda Kırımlılar Kırım'ın ileri gelen bir yaşlısından yardım istediler. Yaşlı adam şikayetçileri dinledikten sonra şöyle dedi:

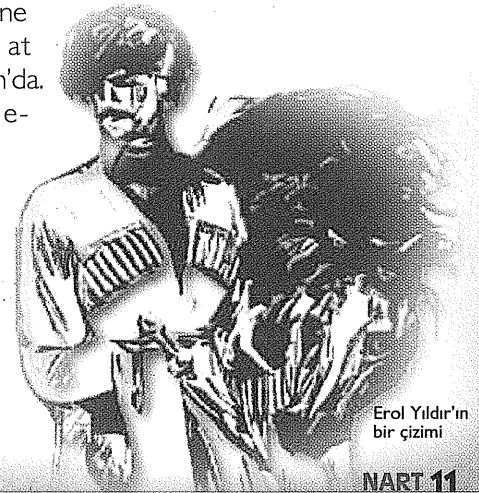
- Bundan sonra onu adıyla anmayın. O'na sadece "misafir" deyin.

Öyle de yaptılar. Ghudeberd'i bir daha adıyla hiç anmadılar. Gel misafir, otur misafir, hele bir durun da misafirin dediklerini de bir dinleyelim bakalım... Ghudeberd akıllı bir insandı. Kırımlıların ne demek istediğini iyi anlamıştı ve kararını verdi. Eskiden olduğu gibi önce ailesini çıkardı yola, ardından da kendisi Kabardey'e dönmek için hazırlıklarını yapmaya başladı. Ailesini yola çıkardıktan sonra Kırım'daki son davetine katıldı. Amacı, tüm Kırımlılara bir sürpriz yapmaktı. Davette yemekler yenildi, içkiler içildi. Herkes kalkıp şan ve şeref dolu laflar etti ama herkesin gözü Ghudeberd'de idi. Ziyafetin sonuna doğru Ghudeberd kalktı ve, "Misafirin gitme zamanı" dedi. Güzel pş'eğwalesine bindi, tüm Kırımlıların önünde atıyla dansetti. Atını öyle büyük bir ustalıklarla dansettirdi ki, tüm Kırımlılar ona hayran kaldı. Herkes O'na, "batırnje yakışır, getirin batırnje'yi" diye bağırıyordu. Sonunda Batırnje'yi getirdiler. İçi içkiyle dolu güzel bir boynuzdu bu. Ancak Ghudeberd bu batırnje'yi beğenmedi. Onun istediği Kırım'ın en ünlü batırnje'si idi. Her tarafı elmas ve yakutlarla süslenmiş, üstelikte altın kaplamaydı bu bje. Çok geçmeden "misafir" in istediği oldu. İçi içkiyle doldurulmuş süslü batırnje getirildi, misafire uzatıldı. Ghudeberd o zama, şu meşhur sözünü söyledi:

- Güzel batırnjenizin şerefine atımı oynatıyorum, içindekini içiyorum, kendisini de Kabardey'e götürüyorum. Varsa gücünüz beni engelleyin.

Bu son sözünden sonra misafir, atını son sürat bahçe kapısına doğru sürdü ve Kırımlıların şaşkın bakışları arasında gözden kayboldu. Çok geçmeden Kırımlılar atlanıp peşine düştüler, fakat Ghudeberd'n g ü z e l pş'eğwalesine yetişecek at yoktu Kırım'da.

Ghudeberd

Kabardey'e yetişince, bir gece kimseye fark ettirmeden Kabanlar'ın ahırına gitti. Güzel emaneti ahıra bağladı ve boynuna da Kırım'ın meşhur batırıbjesini ata karşılık hediye olarak astı. Gece Kabanlar ahırlarından gelen at kişnesiyle uyandılar. Kabanlar'ın oğlu, gece karanlığında güzel pş'eğwaleyı tanıdı, boynuna sarıldı, el yordamıyla bir yarası olup olmadığına baktı. Sonra sessizce öptü. Ata biraz yem verdi ve karanlığa alışan gözleri atın boynundaki ufak torbaya takıldı. Usulca torbayı atın boynundan çıkardı, içini açtı. Karanlık ahır bir anda gündüz gibi aydınlanmıştı. Torbanın içinde Kırım'ın meşhur elmaslı batırıbjesi vardı.

Ghudeberd köyüne dönünce kimseye bir şey demeden, gidip Thipze'lerin misafirhanesine oturdu. Thipzeler Ghudeberd'in aniden çıkagelmesinden hiç hoşlanmadılar. "Bu bizim sırrımızı açıklayacak" deyip onu öldürmeye karar verdiler. Thipze'lerin yaşlı bir

nineleri vardı. Elindeki yün egesiyle misafirhanenin penceresinin önünden geçerken, Ghudeberd'e horibzeyle* dolu şu sözü söyledi:

- Thipze'lerin evinin önü yoktur. Onların evinin önünde gezerek yün eğirim de, bu beni de yorar. Pşinin katilleri şimdi seni de öldürmeye hazırlanıyor iken, sen ne diye boş misafirhanede bekleyyorsun. Ghudeberd yaşlı kadını duyduktan sonra hemen misafirhaneden çıktı ve Tollesten'lerin misafirhanesine oturdu. Duvarda asılı olan ufak Şigepişineyi** aldı ve kendi başına kendisinin yaktığı wordedini okudu ■

* Adıgebzede kinayeli söz anlamında. Eskiden düğünlerde kız ve erkekler atışırken bu kinayeli dili kullanırlarmış. Bu söz sanatının günümüze kadar gelmiş bazı kalıpları da vardır. Amaç, gerçeği üstü kapalı olarak söylemektir.

** Telleri at kılından yapılan kemençeyi andıran bir çeşit Adige çalgısı.

АЗЭПЦ И КЪУЭ ГЪУДЭБЕРД И УЭРЭД

Айра, ай, къэнал и шашхэркъэ, рэуэ-ней,
Ежъу: Уо!

Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр а махуэмэ
мэгъуагъуэ,
Ежъу: уэ рирэу рира!

Айра ай, мы бажэкэ шырти, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ мэбыбкъа

Айра, ай, дарикум и былэри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ, зи
джанэ.

Айра, ай, Урыху и банэри, рэуэ-ней
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ зи
гъуэгу, жи.

Айра, ай Урыху и баньми, рэуэ-ней
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей а махуэмэ лъагъуэр
хэгъэшкъэ.

Айра, ай сымышхэн шхэкхэрэ, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уей дуней, уэр, а махуэмэ хэкур
собгынэ.

Айра, ай, пшыр сымыукхуэрэ, рэуэ-ней,
уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ пшырук
къысфлаци.

Айра, ай, пшыр зыуклами, рэуэ-ней,
уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ си нэр
хуэмьсэт.

Айра. Ай си нэр хуэмьсэт шхэкхэрэ, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уей дуней, уей, а махуэмэ си нэр
хуэхейкъэ.

Айра, ай, си нэр хуэхей шхэкхэрэ, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ си нэр
мышашэ.

Айра, ай, сымышхэн шхэкхэрэ, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уей, а махуэмэ хэкур
Собгынэ.

Айра, ай, си шыпху шыкунтми, рэуэ-ней,
Уэ, уэукъэ, уей дуней, уэр гъуэгуанэ къышьым я
нэр тозанэ.

Айра, ай, си шэрхэ цыкунтми, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ зэшхуэ
зесекъэ.

Айра, ай, сыздэнсарн, рэуэ-ей,
Уэу, уэукъэ, уей дуней, уэр, а махуэмэ си
епсыхыпхэти.

Айра. ай, Къэбанхэ я къуэри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ си
ныбжэгъуфит сэ.

Айра. ай и пцэгъуалэфри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уей дуней, уэр, а махуэмэ къысеткъэ.

Айра, ай, Къэбан пцэгъуалэри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ
зэрыпшэ задэ.

Айра, ай, пшы зи хьэдэгъуэри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ тхэм
укъысешэ.

Айра, ай, сымышхэн шхэкхэрэ, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ Кърым
соклуэжыр.

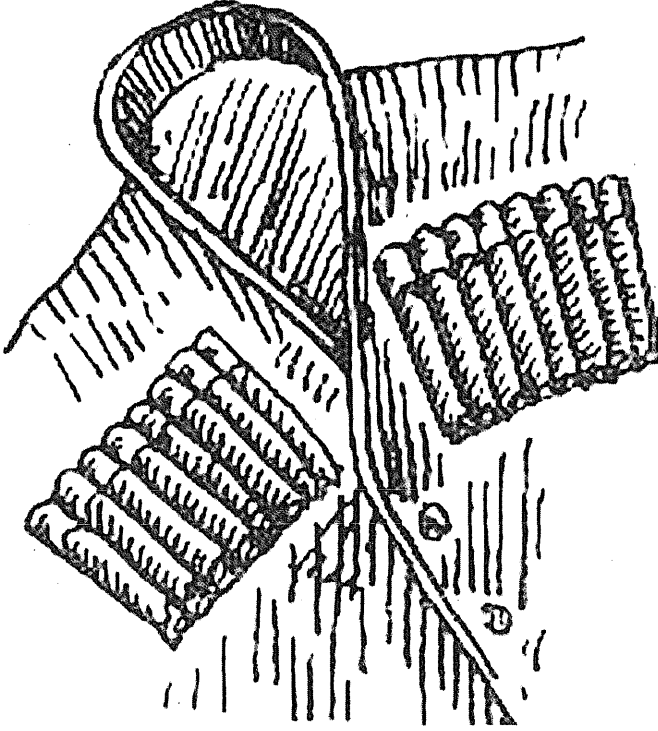
Айра, ай, Кърым хьэблэжьырти, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ хьэблэжьт,
хьэблэшхуэт.

Айра, ай дьшэ фальэшхуэмкин, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ сэ
сыкъышофэ.

Айра, ай, итыр изофри, рэуэ-ней
Уэу, уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, а махуэмэ и фэр
нызохьыр.

Айра, ай, и фэр нэзыхьри, рэуэ-ней,
Уэу, уэукъэ, уей дуней, уэр, а махуэмэ Къэбанхэ фи
пцэгъуалэжьырт.

Айра, ай, дьшэ фйальэшхуэри, рэуэ-ней,
Уэу, Уэукъэ, уэр сэрмахуэ, уэр, Къэбанхэ сэ
нахуэхьыр.

ÇURMIT MUZAFFER (KALKAN)

Adıgelerde erkek kıyafetinin vazgeçilmez ve çok önemli bir unsuru olan hazır, estetik ve görünüm olarak kıyafete güzellik katmaktadır. Hazırlar, içleri boş çeşitli ağaç ve kemiklerden, bazı hayvanların boynuzlarından faydalanılarak yapılır.

Hazırlar, göğsün sağ ve solunda, koltuk altından yukarı göğse doğru 45 derece açı yapacak şekilde yanyana dizilmiş, özel yuvalarına yerleştirilmiş, uçları beyaz veya kemik renginde kapakları olan küçük bölmelerdir. Sekiz adet sağ ve sekiz adet solda olmak üzere, toplam on altı adet olan hazırılar savaşta, yolculukta, barışta süvarinin acil ihtiyaçlarını içinde saklayan muhafazalardır.

Soldaki hazırıların koltuğa en yakın olan birincisinde yaralanmalarda, kazalarda meydana gelen kanamayı durdurmak, yaranın enfekte olmasını önlemek için çeşitli bitki, hayvan drağlarından ve bazı minerallerden hazırlanmış ilaçlar bulunurdu. Onun yanındaki hazırıda ise, kişiye her zaman lazım olan, at takımlarının ve kendi aksesuarlarının tamiri için gerekli iğneler, yarı terbiye edilmiş büyükbaş hayvan derilerinden yapılan "şouden" denen, 1 milim veya daha ince kesilmiş ipler vardı. Bu deriden imal ipler son derece dayanıklıydı, kolay kolay kopmayan tüm deri eşyanın imalinde ve tamirinde vazgeçilmez

HAZIR

(Göğüslük)

malzemeydi.

Sağdaki hazırıların koltuğa en yakın olan birincisinin içinde çakmak, çakmak taşı, kıvılcımı tutuşturmak için kullanılan "kav" denen, çeşitli bitkilerden hazırlanan, kolayca tutuşan bir madde bulunurdu. Sağdaki ikinci hazırının içinde ise azık/yiyecek bulunurdu. Azık, belirli büyüklükte tabletler haline getirilmiş, aylarca bozulmadan kalabilen besin, mineral ve kalori değeri yüksek yiyeceklerdi. Bu tabletlerin içinde kırmızı et, darı, tuz, bazen tuz yerine süzme bal kullanılırdı. Çeşitli geyiklere ait ilik, bazı hayvanların iç yağı ve birçok baharat çeşidi de bulunurdu. Bazen iki yaşındaki taylara ait iç yağı da kullanılırdı. Bu yağın kalori değeri çok yüksek ve bozulma riski de bir o kadar azdı. Bütün bu malzemelerden elde edilen karışım kaynatılarak macun kıvamına getirilir, kalıplarla tablet haline getirilir, sonra fırınlanırdı.

Kişi savaşta veya yolculukta yaralansa, bir yerde mahsur kalsa, bir iki hafta yetecek bu tabletlerle hayatını devam ettirebilirdi. Bir tableti bile kişiye gerekli olan enerjiyi verir, içindeki tuz ve minerallerle vücut için gerekli elektrolitleri almış olurdu. Tabii bu azık insanı aşırı derecede su ihtiyacında bırakırdı.

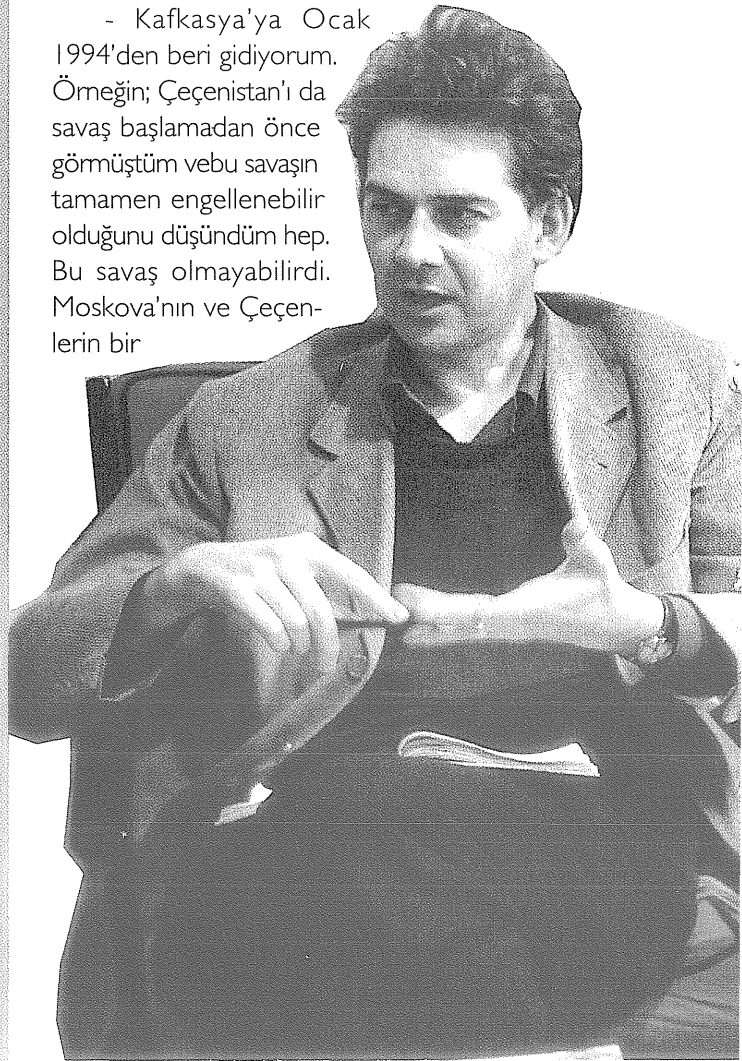
Bunların dışında sağda altı, solda altı olmak üzere on iki adet hazırının içinde ise, savaş için gerekli barut bulunurdu. O günün silahları ağızdan dolma tüfek ve tabancalardı. O yüzden barut kişinin en yakın en güvenilir arkadaşı, hazırıların içinde en kıymetli maddesiydi ■

Kafkasya'da sular kolay durulmayacak

Thomas De Waal İngiliz asıllı, profesyonel bir gazeteci. Onbir yıldır Kafkasya uzmanı olarak bölgede çalışıyor. Sorunlara dışarıdan, Avrupalı gözüyle de bakabilen biri olarak, bir gazeteci olarak ilginç görüşleri var. Bir araştırmacı için Kafkas Dernekleri Federasyonu'nu ziyaret ettiğinde tanıştık. Nalçik olaylarının hemen sonrasında Kuzey Kafkasya'daki durum ve muhtemel gelişmelerle ilgili fikirlerini aldık. Bölgede yıllardır yaşadığı tecrübelerden de bahsederek sorularımızı içtenlikle cevapladı...

Kafkasya'yı çok iyi bilen Avrupalı bir gazeteci olmanız nedeniyle görüşlerinizi almak istiyoruz. Öncelikle Nalçik'teki olaylara bakışınız nedir? "Ocak ayında bölgeye gittiğimde gördüm ki, bugünkü olayların olacağı belliydi" dediniz, nasıl belliydi?

- Kafkasya'ya Ocak 1994'den beri gidiyorum. Örneğin; Çeçenistan'ı da savaş başlamadan önce görmüştüm vebu savaşın tamamen engellenebilir olduğunu düşündüm hep. Bu savaş olmayabilirdi. Moskova'nın ve Çeçenlerin bir

anlaşma yapmaları mümkündür. Ama Kafkasya'dan bildiğimize göre o bölgedeki en büyük negatif faktör Rus ordusudur. 1994'ün sonunda Rus ordusu işin içine karışınca durum yüz kat daha kötü hale geldi. Ama Ruslar savaştan önce bana Çeçenistan'da suç ve karaborsa gibi sorunlar olduğunu söylediklerinde, ben de evet var diyordum. Ama onlara sonra dedim ki, sizin çözümünüz savaş yoluyla olacaksa, ben sorunları tercih ederim. Rus ordusunun müdahalesinden sonra Kuzey Kafkasya'daki sorunların hiçbirisi çözülmedi. Şu an Kafkasya'daki sorunu, sadece şiddet ve savaş görerek büyüyen, yeni neslin sorunu olarak görüyorum. Düzgün bir eğitim almamış olan yepyeni bir nesil var. Çok hızlı düzen değiştiriyorlar. Hayatın anlamını sadece ellerine silah alıp savaşmakta buluyorlar.

Bunu sadece Çeçenistan için mi söylüyorsunuz, tüm Kafkasya için mi?

- Aslında Çeçenistan birkaç yıl öncesine göre daha iyi ama, Kuzey Kafkasya'nın geri kalanının durumu birkaç yıl öncesine göre daha kötü. Çeçenistanda artık tam ölçekli bir savaş yok. İnsanlar hala ölüyorlar ama, 1994-95 ve 99'da gördüğümüz gibi çatışmalar olmuyor. Ekonomik ve politik sorunların hiçbirisi çözülmediği için Kuzey Kafkasya'nın geri kalanında yetişen yeni nesil, Çeçenistan'daki savaştan etkileniyor. Kabardey Balkar'daki son durum, özellikle Balkar'lar için buna uyuyor. Balkarlar da Stalin zamanında sürülmüşlerdi. Onlar da bir dağ halkı. Ayrıca Çeçenlerle yakın ilişkileri de var. Özellikle son yıllarda Kabardey Balkar'da Kokov yönetiminde zor zamanlar geçirdiler. Balkar'lara iş verilmedi, ekonomik fırsatlar verilmedi, camiler kapatıldı. Sanırım şu an bunun sonuçlarını görüyoruz. Moskova'nın güdüsü, bir sorunla karşılaştığında kendisine daha fazla güç vermek yolunda. Şu andaki durum da bu. Devlet başkanları seçilmiyor, Moskova'dan atanıyorlar. Bu da yöneticilerle yönetilenlerin arasındaki açığın büyümesine neden oluyor.

Abhaz sorununda ise birkaç olumlu adım görülebilir. Türkiye arabuluculuk konusunda olumlu rol oynayabilir. Haziran'da Gürcüstan'dayken Abhazyayla ilgili bir Gürcü yetkilisi ile görüşme yaptım. Çok açık bir şekilde, en büyük korkularının, Abhazyanın Gürcüstan tarafından yutulması olduğunu söylediler. Gürcü tarafı da "Elbetteki Abhazyayı Gürcüstan'a geri istiyoruz, ama bunun şu anda imkansız olduğunu farkediyoruz" diyor. Şu anda Abhazyayı Rusya'ya karşı dengelemek için dünyaya ve Türkiye'ye açmak gerekiyor. Bu yüzden Gürcüstan'da Abhazy

konusunda pozitif bir düşünce var. Ben de Türkiye'nin ve diasporasının bu çözümde önemli bir rol oynayacağını düşünüyorum.

Genel olarak Moskova'nın güdüsünün kendisini güçlü göstermek olduğunu, bu nedenle gördüğü her fırsatı değerlendirerek kuvvet kullandığını mı söylemek istediniz?

- Moskova aslında Kuzey Kafkasya'dan korkuyor. Geleneksel olarak Rusya'nın istikrarsızlık sorununa çözümü, yukarıdan daha fazla güç dayatmak şeklinde. Ama biliyoruz ki Kuzey Kafkasya farklı din, köken ve bölgelerden oluşan bir yığın. Eğer yukarıdan tek bir kişiyi dayatırsanız aşağıdaki birçok insanı tatmin etmeniz mümkün olmaz. Kafkasya'da aşağıdan yukarıya doğru yönetime ihtiyaç var. Kabardey Balkar'daki en büyük sorun da bu. Balkarlar politik süreçten dışlanmış durumdadır. Şu an Kabartay Balkar'daki herkes mutsuz. Orası, nüfusun yüzde beşinin iyi, yüzde doksanbeşinin kötü yaşadığı bir yer.

Kabardey Balkar'daki terör olaylarını gerçekleştiren örgütlerle ilgili ne diyorsunuz? Çeçenlerle bağlantılı oldukları söylentileri var. Öyle lanse edildi dünya kamuoyuna.

- Kuzey Kafkasya'daki bütün bu gruplarla Basayev arasında mutlaka bağlantı var. Basayev'in 92 ve 93'de Abhazyada savaştığını unutmamalıyız. Savaş sırasında tüm Kuzey Kafkasya'dan büyük bir grup vardı ve o zamanlarda bağlantılar kuruldu. Basayev'in Abhazyada birlikte savaştığı insanlarla bir bağı var. 1-2 yıl önce Kabardey Balkar'da birkaç ay geçirdi, bunu herkes biliyor. Kuzey Kafkasya'da her tarafta, her yerde dostları var, aslında Çeçenistandaki popülaritesi daha az. Pek çok Çeçen onun Çeçenistan'a sorunlar getirdiğini düşünüyor.

Basayev sağ mı peki? Yoksa yaşıyor gibi gösteriliyor olabilir mi? Ruslarla işbirliği içinde olduğu da söyleniyor. Ne düşünüyorsunuz? Mashadov ve Dudayev gibi liderlerin öldürülmüş olmasına karşın, Basayev hala sağ, bu da tartışılan bir konu.

- Evet sağ. Ara sıra röportajlar veriyor. Yaşadığından eminim, öldürselerdi Ruslar cesedini gösterirlerdi. 2004'de Nazran'da bir video çekimi vardı. Onu tanımak çok kolaydı. Ruslarla ilişki içinde olduğunu sanmıyorum. Sanırım Şamil Basayev biraz deli. 95'de Ruslar Bedano'yu bombaladıkları zaman

pek çok yakınına kaybetti. O tarihten sonra diğerleriyle işbirliği yapmayı bıraktı ve bireysel hareket etmeye başladı. Çünkü Beslan'da politik bir anlam görmek çok zor. Sanırım, "herkes için ne kadar kötü olursa benim için o kadar iyi olur" düşüncesinde.

Size bir hikaye anlatmak istiyorum. Bir arkadaşım var, Sebastian Smith. "Kuzey Kafkasya" adlı bir kitabı var. İki ay önce Kabardey-Balkar'daydı. Kabardey Balkar'dan bir güvenlik yetkilisi anlatmış. İki yıl önce Basayev'in Baksan'da olduğunu belirtmiştik, hatırlıyor musunuz? Baksan'da 1-2 ay yaşamış. Yaşadığı evin etrafındaki evlerde Rus güvenlik yetkilileri kalıyormuş. Basayev'in kaldığı evde kimin kaldığını bilmiyorlarmış. Aniden Şamil Basayev'i görmüşler, ateş etmişler, çatışma çıkmış, Basayev evin arkasından kaçmış. Yerel polis ona yardım etmiş. Basayev bir polis arabasında kaçmış. Bunu söyleyen bir Rus güvenlik yetkilisi. Sorun sosyal ve ekonomik şartların çok kötü olması. Basayev'in bir polis otomobiline binmesi için 10 dolar yeterli. Kuzey Kafkasya'daki bütün bu sorunlar, ekonomik durum düzelmeyince çözülmeyecek. Benim gördüğüm asıl sorun yerel hükümetlerin mafya gibi çalışmaları ve işlevselliği kendi yakınlarına vermeleri. Kuzey Kafkasya'nın bütün cumhuriyetlerinde durum böyle. Moskova bunu değiştirmek için hiçbir şey yapmıyor ve sanırım statükoyu değiştirmekten daha çok korkuyor. Ve bu yüzde doksanbeşlik kesimin kaybedeceği bir şey yok.

Beslan olayını da Rusların yaptığı söyleniyor. Sizin söylediğiniz kişilik özellikleri taşıyan bir Basayev, Ruslar da yapmış olsa, kanlı sonuçlanan baskınları kendisi yapmış gibi üstleniyor olabilir mi?

- Ruslar bile o kadar sinsi ve hain değiller. Beslan olayının gerçekleşme şekli Basayev'in izlerini taşıyordu. Pek çok iz vardı. Birkaç Çeçenle de konuştuğumda, bunun Basayev türü bir olay olduğunu söylemişlerdi.

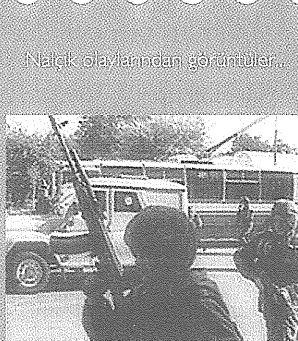
Tarzi bu. Tiyatro gibi bir eylem düzenliyor. Kameralar ve medya geldiğinde bunu bir oyun gibi gerçekleştiriyor.

Peki, ne olursa Çeçenistan sorunu biter?

- 1995'in başlarında Çeçenistan'dayken Çeçen işadamlarıyla görüştüm. Bir tanesi New York'ta yaşıyordu ama Çeçenistan'a dönmüştü. O, savaşa katılmıyordu. Ama, bana büyük bir dolar rulosu gösterip, bu dolarları Ruslar'dan silah almak için kullandığını söylemişti. Çeçenler'le savaşmaya gelen Ruslar, aslında Çeçenler'e kendi silahlarını satıyorlardı. İşte o zaman, insanların savaşta iş yapmayı bırakacakları zamana kadar, savaşı bitmiş olarak görmeyeceklerini ve savaşın da bitmeyeceğini anladım. Aslında sorun, şu anda çok az insanın bir fikir için savaşıyor olması. Ruslar Çeçenistan'da görev yaptıkları için iyi maaş alıyorlar ve petrolle ilgili de bazı işler yapıyorlar. Moskova yanlısı Kadırovcu hükümet ekonominin büyük bir kısmını kontrol ediyor. Dağlardaki radikal insanların bir kısmı da dağ ekonomisini kontrol ediyorlar, dağlardaki köylerden para alıyorlar. İşte bu gibi sebeplerden dolayı savaşı sona erdirmek çok zor. Çünkü normal Çeçenleri hayata döndürmek ve bir iş sahibi yapmak için yardım etmek istiyorsunuz. Ama onlara hiç kimse yardım etmiyor. Rus hükümeti yardım etmiyor, batının da gerçekten umurunda değil.

Peki yeşil kuşakla bağlantı kurulabilir mi? Biraz geçmişe dönerek batının SSCB'ye karşı oluşturduğu yeşil kuşak vardı (bugüne kadar kullanıldı, kullanılmadı o ayrı bir olay). Yeşil Kuşağa gerek kalmadı denilen şu dönemde, Çeçen savaşının ortaya çıkmasıyla bir bağlantı kurmak mümkün mü? Yani dağlarda öyle, aşağıda böyle ama, bunun bir geçmişi yok mu?

- Hayır, bence Çeçenistan'daki savaşın uluslararası kökenleri yok. Bu SSCB'de özgürlük isteyen küçük

halkların sorunu. Çeçenler Kuzey Kafkasya'da sayıca ve politik motivasyon olarak bağımsızlık ilan etme kapasitesi olan tek halktı. Stalin'in sürgünü sonucu tarihsel bir travmaları da vardı. Bu yüzden uluslararası bir boyut aramaya gerek yok. Sorun Kafkasya'daydı.

Peki bu iki savaşı ayırmak gerekmez mi? 94'deki savaşa bir özgürlük savaşı demek mümkündür belki, ama şu anda süren savaşa ne demek lazım? Bu dinsel akım nereden geldi?

- 1994-95'de özgürlüğe inanan Çeçen savaşçıları gördüm. Ama o zaman Çeçenistan özgürlükten, daha evvel olduğundan daha fazla uzaklaşmıştı. Bu yıkıntılar arasında Çeçenistan'da tam bağımsız bir devlet kurmak on yıllar alacak. Ayrıca, gençler her an ölümle karşılaştıkları için artık "ben ölünce ne olacağım" diye düşünüyorlar. Bu yüzden kafalarında daha önce politik fikirlerin ve gelecek kaygılarının işgal ettiği alan, şimdi dini fikirlerle dolduruluyor. Ama bu insanların, eğitilmiş olmadıklarını bilmek zorundasınız. Bunların İslam hakkındaki fikirleri çok basit. Ayrıca eski ve yeni kuşak arasında şöyle bir fark da var. Eski kuşak sufi ve geleneksel dini eğitimden geçmişken, yeniler dini bilgileri dışardan, Suudi Arabistan gibi yerlerden alıyorlar. Yani bilgileri geleneksel değil.

Nalçık'deki eylemi gerçekleştirenler çoğunlukla 18-24 yaşlar arasında ve bir çoğu üniversite öğrencisiydi. Aslında eğitimsiz demek yanlış değil mi bunlara?

- Olabilir ama eğitim sistemi güçlü değil, onlar yine de bu yeni kuşağın bir parçası.

Nalçık'te ne olacak sizce bundan sonra?

- Bir yatışma dönemi ve sessizlik olacak. Kafkasya'da genelde böyle oluyor; olaylar sessizleşiyor, 6-9 ay sonra tekrar bir şey çıkıyor. Periyodu genellikle

Kuzey Kafkasya'daki bütün cumhuriyetlerde benim gördüğüm asıl sorun, yerel hükümetlerin mafya gibi çalışmaları ve işlevselliği kendi yakınlarına vermeleri. Moskova bunu değiştirmek için hiçbir şey yapmıyor ve sanırım statükoyu değiştirmekten daha çok korkuyor. Nüfusun yüzde 5'i zengin, yüzde doksanbeşinin ise hiç bir şeyi yok.

bu. Bu yüzden uzun dönemde bir istikrar görünmüyor. Biliyorsunuz uzun dönemde istikrar için daha fazla ekonomik yatırıma ve demokrasiye ihtiyaç var. Bunun geleceğini ve nereden geleceğini göremiyorum. Ne yazık ki.

Peki Basayev'in dediği gibi, bu savaş ortamının tüm Kafkasya'ya yayılma ihtimali var mı?

- Hayır. Neyse ki insanlar savaştan yorulmuş durumda. Olan şey, aslında sistemin çökmüşlüğü ve istikrarsızlık. Bu, savaştan daha iyi tabii ki.

Boris Yeltsin cumhuriyetlere bölüp yönetimi kolaylaştırmak istedi ama Putin tam tersini yapıp merkezileştirmeye çalışıyor. Adıgey'de de benzer bir durum var. Orada bulundunuz

bilirsiniz. Bu sürecin sonunu nasıl görüyorsunuz?

- Sanırım Kuzey Kafkasya'da sınırları değiştirmeye yönelik her türlü girişim tehlikeli. Mesela Kabardey Balkar'da gördük, birkaç köy sınırını değiştirmek bile büyük protestolara sebep oldu. Ama haklısınız, Karaçay Çerkes gibi özerk yerlerin özerkliklerini iptal etme gibi niyetler var. Bu çok tehlikeli sonuçlara yol açabilir. Adıgey'de bulunmadım ama, aynı şekilde düşünüyorum. Buna karşı da büyük bir reaksiyon görebiliriz. Sanırım Adıgey'in politik, sembolik bir özelliği de var. Dünyada etnik kimliğinin ismini taşıyan tek Çerkes bölgesi. İnsanlar çok hassas olacaktır bu konuda.

Türkiye'deki Çerkesler'in oradaki duruma bu olayların gidişine nasıl etkileri olabilir? Ne yapmak gerekli?

- Sanırım, politik olarak diaspora Kuzey Kafkasya'da fazla bir etkide bulunamaz. Burada ve orada düzenlenecek konferans ve mitingler faydalı olabilir. Diasporanın aslında dış dünyaya bağlantılar kurup geliştirmesi ve dilini, kültürünü muhafaza etmesi gerekir. Kuzey Kafkasya'nın dünyanın geri kalanından ne kadar izole edildiğini unutmak çok kolay. Komünizm altında çok fazla şeyi unuttular. Türkiye'de, aksine gelenek ve değerlerin saklandığı büyük bir hazine olduğunu gördüm. Diasporadan yapılacak en büyük yardım, okul ve üniversiteler aracılığıyla yardım yapmak. Politikayı etkilemek çok zor.

Kafkasya'ya gidip gelişeriniz ve orada kaldığınız sürede sizi en çok etkileyen, farklı gelen ne oldu?

- Bu ilginç bir soru. Kafkasya gerçekten çok farklı. İlginç olan Kafkasya'nın parçaları. Birbirlerine hem çok yakın, hem de çok uzaklar. Kuzey ve Güney Kafkasya birbirinden çok farklı. İnsanlar dağları pek geçmiyorlar. Aslında beni şaşırtan şey, gittiğim yerlerde çok önemli şeyler olmasına karşın, batının buna pek dikkat etmiyor olması. Geçen Ocak ayında Nalçık'deyken durumu çok endişe verici buldum. Londra'daki insanları bununla ilgilenmek için ikna etmem çok zordu. Bunun sebebi insanların Kafkasya'yı çok karmaşık, kompleks bulmaları. Akılda tutabilmek için çok fazla küçük halk var.

Abhazya ve Gürcüstan konusuna dönersek..

- Milliyetçi ve ilerici Gürcüler var. İlerici Gürcüler, Abhazya'ya gidiş geliş de yasal hale getirmeyi

düşünüyorlar. Belki Gürcü otoritelerine bir yolcu listesi verirsiniz vize uygulamazlar diye düşünüyorum.

O listeyi vermek ve onlardan vize talep etmek, durumu ve onları kabul etmek demek değil mi?

- Çatışma durumlarında her iki tarafın da bir adım atması gerekiyor ama.

Abhazya 70-80 bin Gürcü'yü tekrar ülkesine kabul ederek bir adım attı. Ancak onlardan aynı şeyi görmedi. Buna ne diyeceksiniz?

- Ama Gürcü tarafının Türkiye'den Abhazya'ya vizesiz seyahate izin vermesi de Gürcüstan için çok olumlu bir adımdır. Elbette ki gerçekleri kabul etmek zorundayız. Geçen senelerde Kafkasya'ya her gittiğimde, Abhazya'da da pek çok kez buldum. Her gittiğimde Rusya'nın etkisini bir öncekinden daha fazla gördüm. Gürcüstan'dan ayrılmak için Rusya'ya katılmak yanlış ve üzücü olacaktır. Bu noktada Türkiye'nin olumlu rol oynayabileceğini düşünüyorum.

Bu durumda sizce Abhazya'yı Rusya'nın kucağına atan kim? 4 Nisan 1994 anlaşmasını Abhazlar, Gürcüstan, AGİT ve BM temsilcileri huzurunda imzaladılar. Uluslararası tanıklar huzurunda yani. Ama anlaşmaya uymayarak Gürcüstan oldu...

- Zaten Gürcüstan'da benim bu bahsettiğim fikirleri savunanlar en ilerici olanlar. Barış dostlarınızla değil düşmanlarınızla yapmalısınız bence.

Amerikanın Gürcüstan'la ilişkilerini nasıl buluyorsunuz? Amerika burada üslerini kurdu. Bu aşamada Abhazya'nın Ruslarla ilişki kurmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Pek çok insan dünyadaki sınırların güvenli olduğunu ve değiştirilemeyeceğini söylüyor. Ama bu tamamen doğru değil. Kosova örneğine bakınız. Ama bağımsız olmak için Kosova, içindeki Sırp azınlığın haklarına dair çok sıkı şeyler imzaladı. Abhazya'nın da Kosova modeli gibi bağımsız olabilmesi için, içindeki Gürcülerin durumunu kabul etmesi gerekir. Bu yüzden benim gibi yabancılar Gürcülerle Abhazlar arasında köprüler inşa etmeye çalışıyorlar. "Panorama" adında bir gazeteleri var. Hem Gürcüstan'da hem Abhazya'da okunuyor. Biraz ilerleme sağlandı. Abhazya sadece Gal bölgesinde dönüşleri kabul ediyor, geri kalanında

etmiyor. Büyük sorun, Abhazların hala Gürcüler hakkında bir çekinceye sahip olması. Bu yüzden Rusya'ya yöneldiler. Rusya o kadar büyük ki, Abhazyayı Rusya'ya değil dünyaya açmanın yollarını bulmamız gerekiyor.

Bahsettiğiniz ilerici olan Gürcülerin ağırlığı ne kadar Gürcüstan'da?

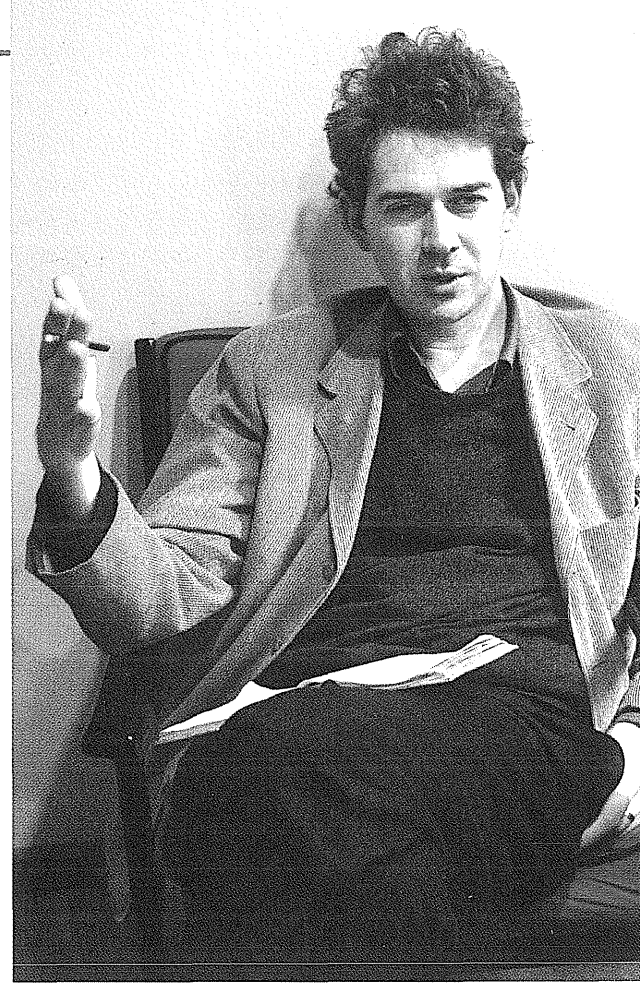
- Mr. Alesanya, Abhazyaya ile bizzat ilgilenen baş bürokrat. Ama bir şekilde Gürcüstan'ın başkanı çok duygusal davranıyor. Gürcüstan içinde de devam eden bir kavga var. Diğer bir kavga da demiryolunun açılmasıyla ilgili. Bu çok önemli bir adım olabilir. Açılırsa, burası Gürcistan'a, Abhazyaya, Ermenistan'a faydalı olacak.

Abhazlar Gürcülerin dönmesine yeterince müsaade ettiler. Ancak savaşta elini kana bulamış olan Gürcüler yargılanma koşuluyla dönebilirler denildi. Abhazlar Gürcülere güvenmiyorlar deniliyor. Ama Saakaşvili "Acaristan'ı aldı. Sıra Abhazyaya geldi" diyor. Bu demec nasıl güven verebilir sizce?

- Gürcistan'daki ve bütün devletlerdeki sorun, bu devletlerde politik liderlerin genç olması. Yaşlı olanlar da uluslararası alanda çok deneyimsizler. Saakaşvili'nin Abhazyaya ve Güney Osetya politikaları bir felaket. Ama ne yazık ki, elimizdeki durumla çalışmak zorundayız. Bazı çatışmaları sonuca ulaştırmak bazen daha kolay, bazen daha zor oluyor. Abhazyanın durumu kolaylık açısından, örneğin Çeçenistan'dan çok daha iyi. Bunu değerlendirmek lazım.

Gürcüstan, Ukrayna, Kazakistan, Kırgızistan'daki kargaşa ortamını düşünürsek, Abhaz halkı çok güzel bir demokrasi örneği vermiş ve demokratik bir seçim sonucu halk iradesiyle başkanını seçmiştir. Siz ne düşünüyorsunuz?

- Yaptıkları demokratik seçimler için çok iyi şeyler düşünüyorum. Rusya'ya karşı çok güçlü bir şekilde direndiler. Gürcüstan'daki BM temsilcisiyle uzun bir konuşma yaptık. Abhazyadaki seçimlerden çok etkilendiğini, Mr. Bagapş'ı ödüllendirmek istediğini söyledi. Ama sorun onun yetkisinin çok kısıtlı olmasıydı. BM, devletlerde dolaşabiliyordu, ama Abhazyaya bir devlet değildi. Bu yüzden küçük bir destek mesajı verebilirdi, ancak Gürcüstan'la Abhazyaya eşit davranması mümkün değil.

Peki sizce bu iki devlet arasındaki sorunun savaşız çözüme ihtimali ne kadar? BM Abhazyayı tanımadığı için Abhazyanın söz hakkı yok. Gürcüstan hem söz hakkına sahip, hem de ABD, İngiltere, Almanya, Ukrayna, gibi Gürcü dostu ülkeler yanında. Buna karşılık Batılı gazeteci dostlarımız ve NGO kuruluşları, hem Abaza hem Adıgeleri temsil eden Federasyonumuz ile Dünya Abhaz Abazin Kongresi'nin (AGİT, Avrupa Konseyi) gibi kuruluşlara ulaşmasına yardımcı olabilir mi?

- Bence bundan çok, Türkiye Gürcü ve Abhazlar için iyi bir arabulucu olabilir. Türkiye mekan olarak da iki tarafın görüşmesi için çok uygun bir ortam.

Gürcüstan'ın Abhazyayı bağımsız yaşatmayacağı kanaati yaygın. Sovyet sisteminde Gürcüstan'ın pozisyonu da zaten bunun birikimini oluşturmuş durumda. Abhazyanın nefes almasının ve bağımsız kalmasının zor olduğu bir durumda, Rusya Federasyonu'na yakın durmasına neden karşıyorsunuz?

- Abhazyada Rusya'nın etkisi her geçen gün

artıyor ve konuştuğum Abhazlar bu durumdan memnun değiller. Çatışmalar çözülmüyorlar, ama dönüşüyorlar. Kafkasya'daki çatışmaların temelinde şu iki prensibin çatışması vardır. Bir taraf, "uluslararası hukuk bizimle" diyor, diğer taraf da "savaş istiyoruz, bizim var olma hakkımız var" diyor. Bu iki prensip çatışıyor. Sonuçta hiçbir ilerleme kaydedilemiyor. 10 yıldır bu böyle devam ediyor, daha 30 sene de devam edebilir. Bu yüzden üçüncü bir yol düşünmezseniz uzun yıllarca sürecek bu durum. Bu yüzden, takip etmemiz gereken ilginç model Kosova'dır bence. Çünkü Kosova'da olumlu şeyler elde edilebilirse bağımsız olma şansı doğabilir.

Geçenlerde yapılan bir basın toplantısında Putin de Abhazya'nın durumunu Kosova'ya benzetmişti.

- Evet. Bu sorunun çözümünün uzun yıllar alacak olması çok acı verici, ancak demiryolunun açılması olumlu bir gelişme. Türkiye'nin de bir çeşit ulaşım ağı açması iyi olur. Tabii, Abhazların hangi Gürcüleri Abhazya'ya kabul edeceklerini daha net söylemeleri de gerekiyor.

Gürcülerin bir kısmının da Gürcülerin geri dönmesini istemediklerini biliyor musunuz. Çünkü onlar için büyük parasal destek alıyorlar.

- Önceden öyleydi. Ancak şimdi yeni hükümet mültecilere destek vermiyor. Desteği kesti.

Türkiye'de kaldığınız süre içinde buradaki Çerkes'lerle ilgili edindiğiniz izlenimleri de alabilir miyiz?

- Kafkasya'da çok zamanım geçti. Kendi deneyimimin Türkiye'deki Kafkasyalıları görmeden eksik kalacağını hissediyorum. Türkiye'dekilerde bazen Kafkasya'daki Kafkasyalılarda olduğundan daha fazla tarihi bilgi olduğunu düşünüyorum. Dürüst olmak gerekirse çok fazla Çerkes'le görüşemedim. Kuzey Kafkasya'da vaktimin çoğunu Çeçenistan'da ve Çeçenlerle geçirdim. Bu yüzden Çerkesler'le ilgilenmek güzel bir şey benim için. Kendimi Kafkasyalı gibi hissediyorum. İlginç bir şey de, burada parasını kendim ödeyerek bir bardak çay içemedim.

Düşüncelerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

- Ben teşekkür ederim ■

kimdir?

THOMAS DE WAAL

"1966'da İngiltere'de doğdum. Rus ve Yunan Edebiyatları ile dilleri konusunda Oxford Üniversitesi'nde eğitim aldım. 1991'de BBC için çalışmaya başladım. 1993'de Moskova'ya taşındım. Moskova'da BBC için değil gazeteler için çalıştım. Moskof Times, İngiliz The Times, The Economist için çalıştım. Kafkasya'ya ilgileniyordum, bu yüzden güneye gidip Kuzey Kafkasya'daki olayları araştırmak için her zaman gönüllü oldum. Bu sebeple Çeçenistan'ı savastan daha önce de tanıyordum. Editorlerim beni tekrar tekrar Çeçenistan'a gönderdiler. Çünkü ülkeyi ve insanları tanıyordum artık. Gürcüstan, Ermenistan ve Azerbaycan'a da seyahat ettim. 1993'de savaşın başlamasından 3 ay önce Abhazya'ya gittim. 1997'de Moskova'dan ayrılıp Londra'ya döndüm. Rusya'ya ve Kafkasya'ya gidip gelmeye devam ettim. Daha sonra Ermenistan Azerbaycan ve Karabag hakkında bir kitap için araştırmalara başladım. Kitabım 2003'de yayımlandı. 2002'de şimdi çalıştığım iwpr'da kuzey ve güney Kafkasya editörü olarak başladım. İngilizce ve Rusça olarak haftalık yayınlanan Kafkasya Haberleri Bülteni'nin editörüyüm. Yakın zamanda yeni bir kitap için daha çalışmalara başladım. Kitabın konusu gereği Karadeniz ve çevresinden öyküler toplamaya çalışıyorum. Bu öyküler konusuyla 10 yıldır ilgileniyorum. Mesela, Abhazya'daki arşiv baş yetkilisinin öyküsü. O bir Rum'du. Gürcülerin 1992'de Abhazya arşivini nasıl yakıtıklarını yakından biliyor. Bu yetkili kurtarabildiği bütün dokümanları evinde sakladı. Bu tek bir kişi, evinde Abhazya tarihinden geri kalanları saklamaya çalışıyor. İlginç bir öykü. Türkiye'ye de Çerkes stajantıyla ilgili araştırmalarım için geldim. Şu an buradayım."

Layık eş!

Çeviren: ERGÜN YILDIZ

Kaynak: Adige Söylenceleri

Bir genç dere kenarında dolaşırken gözüne bir elma ilişir, canı çeken genç derenin getirdiği bu elmayı alarak afiyetle yer. Fakat daha sonra "bu elma benim ağacımda yetişmedi, ben emek verip büyütmedim, dolayısıyla bunda hiçbir hakkım yok" diyerek yaptığı hareketten büyük pişmanlık duyar.

Bu elmayı su getirdiğine göre sahibi dere kenarında bir yerlerde oturuyor olmalı, gidip onu bulmaya çalışayım diye düşünür ve yola düşer genç adam. Bir süre sonra karşılaştığı yaşlı adama sorar :

- Ben derenin getirdiği bir elma buldum ve onu yedim, acaba sizin

bahçenizden olabilir mi?"

- Evet benim bahçemden, yediyse de önemli değil helal olsun, diyerek cevap verir yaşlı adam

- Hayır, elbette önemli. O elmada benim hiçbir emeğim yoktu, hiçbir hakkım

yoktu dolayısıyla bu elma bana haramdır ve ben seninle bir şekilde ödeşmeden evime dönemem.

Genç adamın bu davranışı ihtiyarın hoşuna gitmişti, böylesini ilk kez görüyordu. "Bu çocuk temiz birisi, aile terbiyesi almış bir insan evladı" diyerek geçirdi içinden ve onu bir teste tabi tutmaya karar verdi yaşlı adam.

Yanıbaşında bekleyen gence dönerek:

- Bak oğul, ben elmayı sana helal ettim ama istemedin. Israrla ödeşmek istiyorsun, senin olmayan bir şeyi yersen ödeşmek pek kolay olmaz, bir kızım var ve sen onunla evlenirsen ancak o zaman hakkımı helal ederim.

Fakat... diyerek sözlerine devam eder yaşlı adam: Kızım kör, sağır, dilsiz, total ve çolaktır, evlenir misin onunla?

Genç adam ne yapsın, artık geri adım atamazdı. Ya bu kıızı alacak veya haram lokma yemiş olarak evine dönecekti, çaresiz kabul etti ihtiyarın teklifini.

- O halde şu tarihte gelin almaya gelin, dedi yaşlı adam. (Bak oğul sana kızımın bütün kusurlarını söyledim, eğer kabul ettiğin için pişman olursan gönderme gelin almağa, seni ayıplamam) diyerek yolcu etti.

Sözleştikleri gün geldiğinde genç adam ihtiyarın evine düğün kafilesini gönderir.

Fakat gelin söylendiği gibi sakat birisi değildir, tam tersine çok güzel ve alımlı bir genç kız çıkar karşılarına.

Bu duruma afallayan misafirlerin şaşkın bakışları arasında yaşlı adam şöyle söyler:

- Kızımı alan bu gençten çok hoşnut kaldım, böylesi bir eşi oldukça kızım mutlu olacaktır. o gence kızım kördür demiştim. Çünkü kızım görmemesi gereken şeye dönüp bakmaz.

- Ben o gence kızım sağırdır demiştim. Çünkü kızım duymaması gereken şeye kulak kabartmaz.

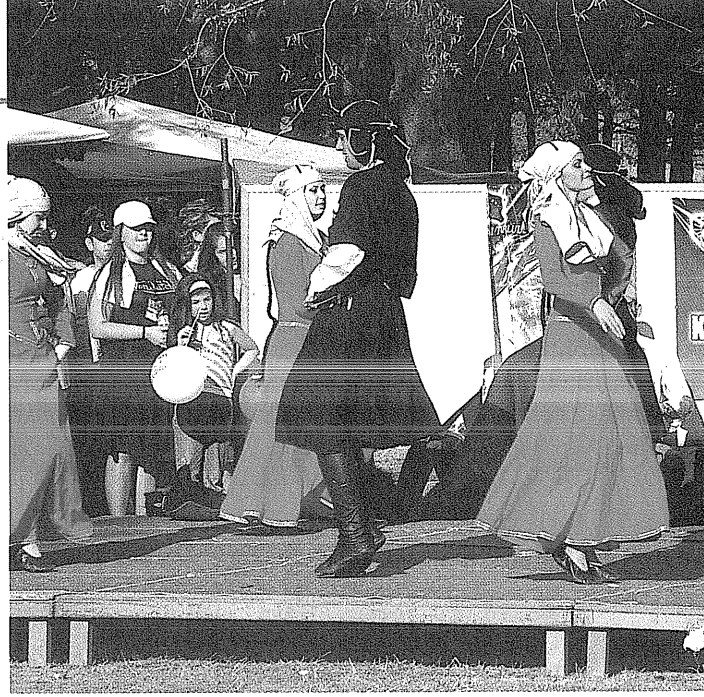
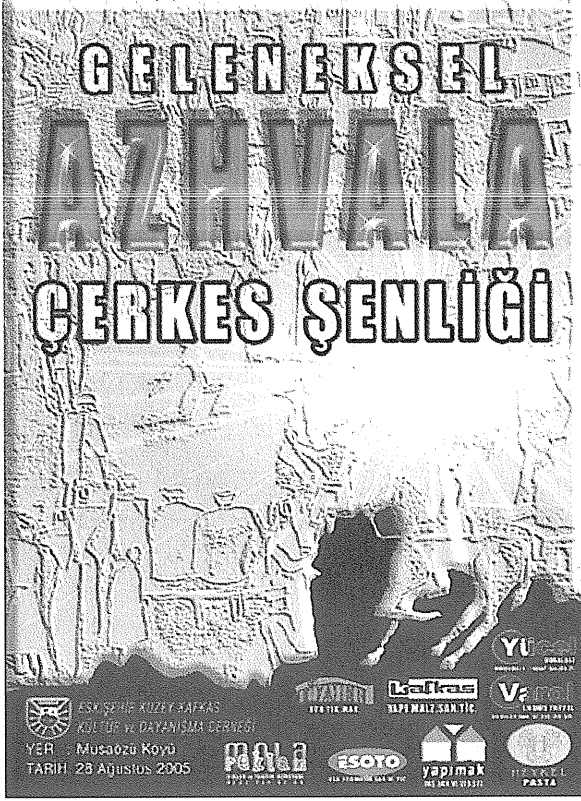
- Ben o gence kızım dilsizdir demiştim. Çünkü kızım söylememesi gereken söz ağzından çıkmaz.

- Ben o gence kızım topaldır demiştim. Çünkü kızım gitmemesi gereken yere gitmez.

- Ben o gence kızım çolaktır demiştim. Çünkü kızım karışmaması gereken işlere el uzatmaz.

Böylesi bir gelin isterseniz kızımı alıp götürün. Eminim ki size asla ayıp getirmeyecektir ■

Şenlik s Azhvala'da k

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen Eskişehir Azhvala Şenliği, bu yıl Musaözü Köyü piknik alanında yapıldı.

Çoğunluğu Eskişehir ve çevre köylerden olmak üzere çok sayıda Çerkes'in biraraya geldiği şenlik, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Demeği Başkanı Mürşide Fidan Şen'in açılış konuşmasıyla başladı.

Daha sonra sahne alan Şible ekibinin gösterileri, alanı dolduran çok sayıda Çerkes tarafından uzun uzun alkışlandı.

Ara boşluklarda çalan müziğin ritmine kendini kaptırıp yerinde duramayan seyirciler, alan dışında gruplar oluşturup yeni bir gösteri başlayıncaya kadar dansettiler. Eskişehir Demeği'nin çocuk ekibi de hazırladıkları koreografilerle seyircilere hoş dakikalar yaşattılar.

Ekiplerin gösterilerinden sonra yapılacak Apsuwa Yarışması anons edilerek, katılmak isteyen çiftlerin isimlerini yazdırmaları istendi. Yarışmaya katılan her yaşta çift, hareketli müzik eşliğinde bu oyunu ne kadar iyi oynadıklarını gösterdiler. Bölgedeki thamadelerden oluşan jüri, kendi görüşleri ve seyircilerin alkışı doğrultusunda kararını verdi. Yarışma sonunda birinci, ikinci ve üçüncü olan çiftlere küçük armağanlar verildi.

Tören alanında yaşanan bu eğlenceli saatlerin yanısıra, alan etrafında kurulmuş standlarda da keyifli görüntüler vardı. Ziyaretçiler Çerkes peynirlerinin satıldığı standlara uğramadan edemezken, satış kaygısı olmadığı gözlenen Düzceli stand sahibi peynir ikram etmeden kimseyi geçirmi-

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Demeği çocuk ekibinin gösterisi beğeniyle izlendi. Ekiplerin gösterileri sonrasında halkın katılımıyla düzenlenen Apsuwa-Koşara yarışmasında (altta) kazanan çiftlere küçük ödüller verildi.

zonu pandı

yordu. Kitap, poster, akordeon, pxaçıç, Çerkes imajlı t-shirtler, anahtarlıklar, ...vb. ürünlerin satıldığı standların önü de bir hayli kalabalıktı. Yemek çadırının önünde kurulan masalarda eski tanışıklıklar tazeleniyor, yeni tanıştırmalar ve dostluklar kuruluyordu.

Alanın bir kenarında da geleneksel Çerkes inceliğiyle dile getirilmiş, silah atılmaması uyarısı dikkatimizi çekti. bunun aksi davranan da olmadı.

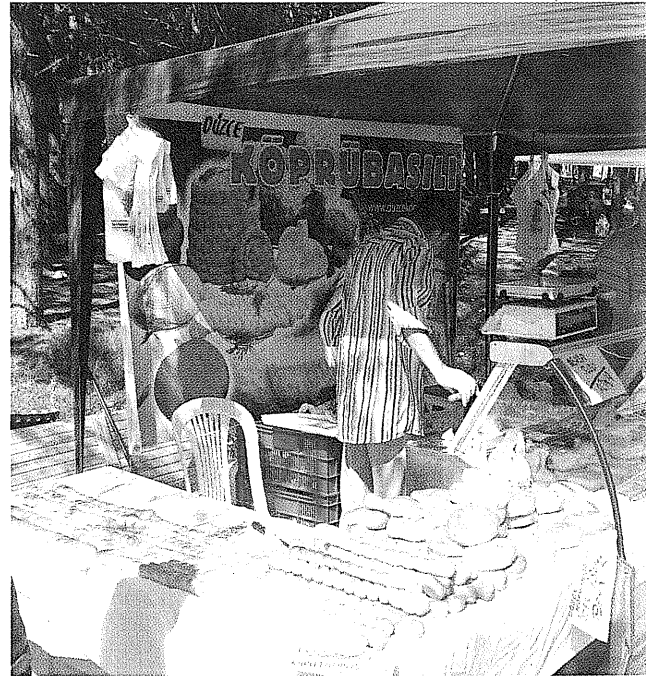
Akşam saatlerinde şenlik bölgesinden ayrılmak zorunda olan uzaktan gelen misafirler, gruplar halinde küçük düğünler yaparak vedalaştılar. Bir kısmı ise ev sahibi durumunda olan Eskişehirli taraflardan misafir edilmek üzere ısrarla alıkondular.

Bir Azhvala Şenliği daha, hafızalara kazınacak güzel anılar, birarada olunan insanlarla yapılan hoş sohbetlerle geride kalmıştı ■

**SİLAH ATMAK
TELAFİSİ MÜMKÜN OLMAYAN
KAZALARA YOL AÇAR.**

Eskişehir'e bağlı Musaözü Köyü'nün girişindeki piknik alanında yapılan şenliğe katılanlardan bazıları, ağaçların çevrelediği alandan gösterileri izlerken, bir kısmı da standlardaki lezzetli Çerkes yiyecekleri ile kültürümüzü uygun hazırlanmış hediyelik eşyalar ve yayınlarla ilgilendiler. Eskişehir Derneği'nin ekibi Şible'nin gösterisi şenliğe katılanları coşturdu (üstte ortada).

DÇB Başkanlar Kurulu Nalçik'de toplandı

MUHİTTİN ÜNAL

Tüzüğü gereğince yılda bir kez yapılmakta olan DÇB Başkanlar Kurulu toplantısı 25-26 Ağustos tarihlerinde Nalçik kentinde yapıldı.

Oysa, bir yıl önce Abide Wumar Mızıkacılar arası yarışmasının da yapılacağı tarih olan 15 Eylül 2005 tarihinde Amman kentinde olağan Başkanlar Kurulu Toplantısının da yapılması kararlaştırılmıştı. Ürdün Adıge Demneği'nin mazeret beyanı nedeniyle toplantı, tefrişi tamamlanan ve törenle açılan DÇB Genel Merkez binasında yapılmıştır.

Toplantının 5 maddelik normal gündemine Kaf-Fed tarafından yazılı olarak gönderilen 7 madde de eklendiği için, gündemi yoğun ve tüm günü kapsayan bir toplantı oldu.

19-20 Mayıs 2005 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen toplantının oldukça başarılı bir organizasyon olduğunu vurgulayarak Kaf-Fed Yönetim

Kuruluna teşekkür etmekle başlayan Genel Başkan Nohuş Zavurbiy; iki yıllık çalışmalarında başarılı ve başarısız oldukları konuları detaylı olarak değerlendirdi.

Anavatan'a dönüş konusunda üç Cumhuriyet tarafından uygun yasalar çıkartılmış olunmasına rağmen, bugüne kadar tüm dönenlerin sayısının 2000 civarında kaldığını, 500 kadar müracaatçının da işlemleri yapıldığı halde bir daha evraklarının akıbetini sormadıklarını, son iki yıllık dönemde sınırlı sayıda insanın geri döndüğünü ve onlardan bazılarının da fazlaca kalmadıklarını, rapatriyant yasasında iki kez yapılan değişikliklere itiraz etmiş olmalarına rağmen sonuç alamadıklarını, konuya ilişkin bir yasa tasarsının daha Duma'nın gündeminde olduğunu, iç haberleşme ağını tam anlamıyla tesis edemediklerini, Rusya'nın mevzuatı elverişli olsa bile çifte vatandaşlık hakkının elde edilebilmesi için Adige-Abaza yaşayan ülkelerin bu konuda ikili anlaşmalar için Rusya'yı zorlamaları gerektiğini, Adige dilinin tek alfabede birleştirilmesini sağlayamadıklarını, bu konuda diasporanın özellikle

de Türkiye'nin birşeyler yapabileceğini umduklarını, uydu kanal temini suretiyle haftada 8-10 saatlik dil öğretim programı yayını isteğimizi de finansal nedenlerle şimdilik hayata geçirme imkanı bulamadıklarını özetle dile getirmiştir.

Bunlara karşın, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nde günde 6 saat yayın yapabilecek Kabardey halkına ait özel bir televizyon açma noktasına geldiklerini, çocuklara yönelik olarak "Sibze, Si Xabze, Si duney" programının başarıyla yürütülmekte olduğunu, üniversite bütçesinden burslu öğrenci okutulmaya devam edildiğini, çocukların yaz tatillerinde kamp için davetlerine devam edildiğini, Çerkesler'in yoğun olduğu Kırgızistan ve Armavir'de iki ayrı dernek kurduklarını, sadece bu yıl 20 kitap basıldığını, Adıgey, Abhazy, G. Osetya, Şapsığ ve Mezdog bölgesine heyetler gönderilerek sorunlarla yakından ilgilenildiğini, üye derneklerin düzenledikleri bir çok aktiviteye katıldıklarını, yurt dışı arşivlerinden derlemelere devam edildiğini, Adıge Tarihi ve Adıge Ansiklopedisi hazırlık çalışmalarının son aşamaya geldiğini, Osmanlı arşivi konusunda Kaf-Fed ile ortaklaşa çalışma hazırlığı içinde olduklarını, ayrıca, geri dönmek isteyenlerin istekleriyle bundan böyle bir program dahilinde çalışacaklarını, büyük grup dönüşler için altyapının henüz elverişli olmadığını sözlerine ilave ederek sunuşunu tamamlamıştır.

Kaf-Fed adına söz alan başkan Muhittin Ünal; 1- 2006 yılında yapılacak olan DÇB Genel Kurul toplantısının mutlaka Türkiye'de yapılması, 2- Dönüş konusunda DÇB'nin net tavır sergilemesi gerektiği, 3- Çifte pasaport-çifte vatandaşlık ve Sürgün'ün kabulü doğrultusunda RF Başkanı Vlademir Putin ve Duma yetkilileri ile mutlaka görüşme yolunun aranması ve bu görüşmelerden sonuç alınamaması halinde uluslararası organizasyonlara yönelik girişimlerde Kaf-Fed'in serbest bırakılması, 4- Abhazy 'ya uygulanan haksız ambargo ve Adıgey'in statü değişikliği konularında tabana dayalı geniş eylemler planlanıp eylemlere başlanılmasının düşünülmesi, 5- Oluşturulacak yeni DÇB Yönetim Kurulunun kamu görevlisi olmayan sivil kişilerden oluşturulması, 6- Genel Kurul divan heyetinin tümüyle delegeler arasından ve seçimle belirlenmesi ve onlara imza yetkisi verilmesi doğrultusunda tüzük değişikliğine gidilmesi, 7- Karaçay-Çerkes Abazalarının arazilerinin ellerinden alınarak tümüyle mağdur edilmek istenmesine karşı Onların yanında yer alınarak destek olunması, 8- Uydu kanalla dil eğitimi için yayın yapılması projesine mutlaka hayatiyet kazandırılması... gibi gündeme ilave ettirdikleri

önerilerinde ısrarcı olmuş ve gerekçeli olarak izahatını yapmış ve konular ayrı ayrı müzakere edilmiştir.

Sonuçta Kaf-Fed'in önerileri ile ilgili olarak 1- DÇB Kongresi için Yönetim Kurulu'na üç ay içinde net bir bütçenin sunulmasına ve 2006 kongresi için o zaman karar verilmesine, 2- Genel Kurul'da divan teşkili için yapılan önerinin uygulanması doğrultusunda çalışma yapılmasına, 3- Dönüş konusunda yılda bir kez ve toplu olarak Aralık aylarında alınacak talep listeleri üzerinde ertesi yıl detaylı çalışma yapılmasına, 4- Sivil yönetim teşkili konusunda kongre öncesinde toplanacak olan Başkanlar Kurulunda karar verilmesine ve olabildiğince bu öneriye uyulmasına, 5- Karaçay-Çerkes'de yapılacak toplantılara azami sayıda kurul üyesinin iştirak etmesine, 6- Abhazy'ya uygulanan ambargo konusunda etkili olabilecek eylemler yapma konusunda Kaf-Fed'in serbest olduğuna, karar verilmiştir.

DÇB toplantısının öncekilerine nazaran farklı yanları, baştan sona kadar basına açık ve tüm konuşmaların kaydının 3-4 tv tarafından serbestçe yapılmış olması, ilk kez bir Gençlik Programı hazırlanmış olması ve iyi hazırlık yapmış olan genç bir grup tarafından "Dünya Adıge Kardeşliği Projesi" adlı internet esaslı dosyalar dağıtılıp özel bir sunu da bulunmuş olmaları idi. Bu sunuda Kaf-Fed olarak gençlere destek verildi. Federasyonumuz gençleri

için, özel bir komisyon tarafından hazırlanan prensipler örnek olarak sunuldu. Kaliforniya Derneği adına sayın Çiçek Şık da katkı ve gençlerle ortak çalışma

vaat etti. Tüzüğe madde ilavesiyle gençler için özel hükümler vaadedilmesi ve gençlerden sorumlu bir Genel Başkan Yardımcısı ünvanının ihdası önerisi prensip olarak benimsendi.

Çerkessk'den Murat Hatıkoy tarafından sunulan ve detaylı açıklaması yapılan bir önerge ile Rusya Federasyonu'ndan jenosit kararının alınmasının mümkün olmadığı, onun yerine "Deportasya" talebinde bulunulması halinde kabulünün daha kolay olabileceği ifade ediliyordu. Stalin döneminde sürülen Karaçaylar, Çeçenler gibi halkların, daha sonraları yine Rusya'nın kararı ile geri getirildiği, her türlü masraflarının karşılandığı, mali yardımların sağlandığı örnek olarak gösterilmekteydi. Sürgündeki Çerkesler için de bu yolun mümkün olduğu ifade ediliyordu. Genel Başkan sürgün ve benzeri kavramların kabulü konusunda üst yönetimde çok rijit bir tavır bulunduğu cihetle kabul edilme şansı görmediğini, buna rağmen bir komisyon kurup daha anlaşılır bir metne dönüştürülerek gereken yerlere gönderilmesinin ilk yönetim kurulunda ele alınmasını önerdi ve bu öneri kabul edilerek bir komisyon oluşturuldu.

Gündemin son maddesinde üyelik ve ortak çalışma müracaatlarının değerlendirilmesi konusu yer almıştı. Bu konuda Çerkessk'ten iki ayrı müracaat vardı. Kısa adı "Kongres" olan ve Kuzey Kafkasya'da yaşamakta olan tüm hakları (yerli Kafkas halkları dışında Rus, Kazak, Nogay, Alman, Rum, Gürcü... gibi halklar da dahil) çatısı altında toplamayı, merkezi otoriteyi güçlendirmeyi amaç edinen ve Duma üyesi bir parlamenterin öncülüğünü yaptığı bir derneğin birlikte çalışma önerisiydi. Amaç bakımından benzerlik taşımayan bu derneğin talebi oylamayla reddedildi.

İkinci talep ise yine Çerkessk kentinde kurulan "Çerkes Kongresi" adlı yeni bir derneğin üyelik talebiyle ilgiliydi. Prensip olarak çalışma ilkeleri ve amaçları bakımından, Kaf-Fed'in yıllardır gündeme taşıyıp karar alınmasını istediği konuların benzerlerini çalışma konusu olarak seçen bu derneğin istekleriyle DÇB arasında herhangi bir ayrıklık bulunmadığı halde bir ülkeden birden çok dernek üye olamadığı için öbür Adige derneğiyle birleşerek dolaylı yolla üye olması ve ortak çalışmalar yapması tavsiyesinde bulunularak üyeliği oylanmadı ■

Çetin Öner Almanya'da kitaplarını imzaladı

19-23 Ekim 2005 günlerinde kitaplarını imzalamak üzere Almanya'ya giden ünlü yazar ve oyuncu Çetin Öner, Frankfurt Kitap Fuarı'nda okurlarıyla birlikte oldu..

20-23 Ekim tarihleri arasında fuarda, Almanca'ya da çevrilen eserleri 'Gülibik ve Dağlara Yazılıdır'ı imzalayan Öner, 24 Ekim'de Frankfurt Belediyesi'nin organize ettiği bir imza gününe, 25

Ekim'de de Düsseldorf'ta düzenlenen bir imza gününe katılarak çoğunluğu Alman olan okurlarıyla da sohbet imkanı buldu. Yoğun bir hayran kitlesiyle birlikte olan ve sorularını içtenlikle cevaplayan yazar, orada bulunan dostlarıyla da biraraya gelerek hasret giderdi.

Duisburg, Wuppertal, Bohum, Mannheim, Belçika ve Hollanda'da yapacağı imza günü sohbet toplantılarını eşinin rahatsızlığını haber alması nedeniyle iptal eden yazar Çetin Öner, programına daha sonra devam etmek üzere yurda döndü.

Dünya Abhaz-Abazin Kongresi yönetim kurulu Çerkessk'te toplandı

MUHİTTİN ÜNAL

Dünya Abhaz-Abazin Kongresi Yönetim Kurulu 27-28-29 Ağustos 2005 tarihlerinde Çerkessk'te toplandı.

25-26 Ağustos 2005 günleri Dünya Çerkes Kongresi yıllık Başkanlar Kurulu toplantısına katılan üyeler (bunların bir bölümü aynı zamanda Dünya Abhaz-Abazin Kongresi'nin de üyesidirler) topluca 27 Ağustos 2005 günü, 6 araçlık bir konvoy halinde Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'ne hareket etmiş, Çerkessk kenti ve Psij köyünde tur atıldıktan sonra Habez Rayonu sınırları içindeki özel bir tesise yerleşmişlerdir. 28 Ağustos sabahı, konaklanan tesislere çok yakın yerde mezarları bulunan DÇB eski Genel Başkanları Yura Kalmikov ve Boris Akbaş'ın kabirleri ziyaret edilmiş ve daha sonra da düzenlenmiş olan özel toplantılara katılarak sorunla ilgili olarak konuşmalar yapmışlardır.

Bilindiği üzere Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nde uzun zamandır Abazaların rayon kurma talepleri bulunmasına rağmen, bugüne kadar bu talepleri gerçekleştirilememiştir. Geçmiş yıllarda nüfus eksikliklerini tamamlayıp Adıgelerin rayon kurabilmesini teminen Kılıçkıt ve Abazakıt köylerini Adıgelere verip tüm halkını da Adıge kaydettiren Abazalar, Adıgelerin rayon sahibi olmasını sağlamışlardır. Şimdi kendileri rayon sahibi olmak istemektedirler ve bunun için de önceden verdikleri köylerin iadesini ve nüfuslarının yeterli hale gelmesine destek talep etmektedirler. Abazaları rayon talebinde ısrarcı kılan ana neden de, rayonların yıllık üretim gelirlerinin belirli bir bölümünün gazete, dergi, kitap yayını ve dil öğretme gibi kültürel çalışmalara ayrılmakta oluşudur. Abazalar bu bakımdan gerçekten de çok sıkıntılı ve mağdur bulunmaktadır.

Abazaların rayon talebi gündemde iken Cumhuriyet Parlamentosu'nda Abazaların en önemli topraklarının yer aldığı Kubina Lokıt köyünün Karaçaylar'a ait bir rayona katılması istemiyle karar alma girişimi ortaya çıkmış ve bunu kabul etmeyen Abazalar da toplanarak Parlamento'yu işgal etmişlerdi. Sorun Moskova'ya kadar taşınmış, sonunda Abazaların mağduriyetinin giderileceği vaadedilmişti. Bu konu

20 Eylül 2005 tarihinde Parlamento'da görüşülmüş, çözümün yolunu açmak amacıyla bir yasa taslağının ilk görüşmesi yapılmıştır (aksine bir gelişme olmadığı takdirde, Abazaların daha önce Adıgelere vermiş oldukları köyler Adıgelerde kalacak, buna karşın geri kalan 4 köyün toprağını içine alan küçük bir Abaza rayonu kurulacaktır).

Sorunun gündeme geldiği günlerde Kafkas Dernekleri Federasyonu, üye dernekler adına RF Başkanı V. Putin ve Duma Başkanlığı dahil 5 ayrı makama muhatap yazılı girişimlerde bulunmuştu. Dünya Abhaz-Abazin Kongresi Genel Başkanı da bir dizi görüşmeler gerçekleştirmişti. İşte bu temasların ve çalışmaların devamı olmak üzere MAAAN Yönetim Kurulu toplantısı Çerkessk'e alınmış ve DÇB yönetim Kurulu toplantısı nedeniyle Nalçık kentine gelen DÇB Genel Başkanı, aynı zamanda DÇB üyesi olan Abhaz-Abazin Kongresi başkan ve yöneticileri ile Adıge delegeler de bu toplantıya katılarak Abhaz halkına manevi bir destekte bulunmuşlardır.

28 Ağustos günü Çerkessk Tiyatro salonunda ve 29 Ağustos günü de Kubina Lokıt köyü toplantı salonunda düzenlenen iki ayrı toplantıda Adıge ve Abaza halklarının aynı kökenden gelen iki kardeş halk olduğu, gençler arasında yaşanmış olan küçük bazı gelişmelere takılıp kalınmayacağı (iki genç grup tarafından yaratılan huzursuzluk iki taraf yaşlılarının girişimi ile zaten giderilmişti), bu iki halkın her zaman dayanışma içinde olmak zorunda olduğu ve Abazalara rayon tahsisinin kültürlerini, özgün ve antik çağlardan gelen dillerini korumaları bakımından gerekli olduğu tüm konuşmacılar tarafından vurgulanmıştır. İki ayrı salonda yapılan ve medyada geniş şekilde yer alan konuşmalara ilaveten heyet halinde Karaçay-Çerkes Cumhurbaşkanı Mustafa Batdiyev ve Parlamento Başkanı Sergey Smarodin makamlarında ziyaret edilmiş ve diaspora temsilcileri olarak cumhuriyette var olan etnik huzursuzlukları giderecek makul ve hakkaniyete uygun kararlar alınmasına ön ayak olunması ricasında bulunulmuştur.

29 Ağustos 2005 günü gidişte olduğu gibi konvoy halinde Psij, Dudarukkıt köyleri ve ünlü yarış atı yetiştiricisi Mir Ahmed'in Dadarukkıt'daki at çiftliğini gezen delegeler daha sonra geldikleri bölgelere dönmüşlerdir ■

AKPINAR

SALİM ÜRESİN - SEDAT ÖZGER

Akpinar Köyü, (Abaza dilinde adı lowkıt, yani masal köy) Adana ilinin Tufanbeyli ilçesine bağlı, Kafkasya'dan göç eden Abazalar tarafından 1877 kurulan 1000 nüfuslu bir köydür. On yıl öncesine kadar Aşağı mahalle (Anlakıt) ve Yukarı mahalle (Arlakıt) olmak üzere iki kısımdan oluşurken, hızlı yapılaşma ile birleştiğinden artık Aşağı ve Yukarı mahalle tabirleri pek kullanılmamaktadır.

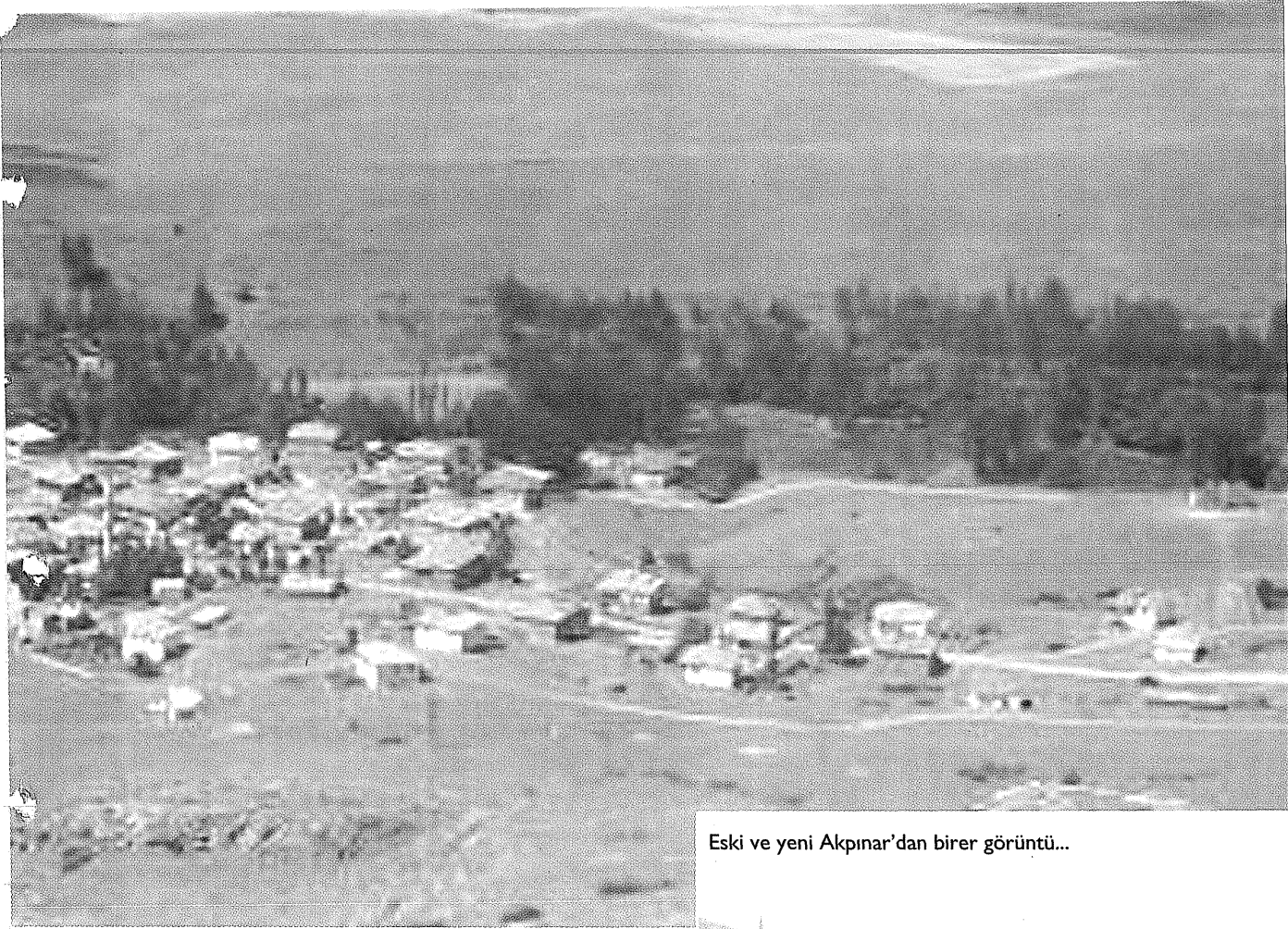
Kafkasya'nın Gumlokıt adıyla bilinen anayurtlarından ayrılış 21 Mayıs 1864 yılındaki büyük göçle olmuştur.

Göç edenlerden bir kısmı Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Osmaniye, Çekerek, Fuadiye köylerine, kalanların bir kısmı Kayseri'nin Pınarbaşı'na bağlı Altıkesekek köyüne, diğer kalanlar ise Adana'nın Tufanbeyli ilçesine bağlı Akpınar köyüne yerleştiler. Dede-

lerimizin Kafkasya'dan Akpınar köyüne gelmelerindeki süreç tam 5 yıldır. Bugünkü köyün kuruluş tarihi 1877'dir.

Köyün thamadelerinden sayın Enver Ateşman'ın anlatımı şöyledir: Şu andaki mevkiye dedelerimiz güz döneminde gelmişler, kışı da komşu köy Yamanlı'da ailelere misafir olarak geçirmişler. Baharın gelmesi ile Taşlıtepe mevkiine ağaçlardan barakalar yaparak konuşlanmışlar. Gelen sıcaklarla beraber sivrisineklerden ve hijyensiz ortamda yaşamının vermiş olduğu hastalıklara, Tufanbeyli ilçesi ve Pınarlar köyü sakinleriyle yaşanan huzursuzluklar da eklenince, son bir defa yer değiştirerek yıllardır binbir çileyle sürdürdükleri göçlerini bugünkü Akpınar köyü'nü (Lowkıt) kurarak noktalamışlar.

Anavatanları ise göz yaşartan hatıralarda kalmış. Geriye kalan kardeşlerine, akrabalarına ne olduğu hep içlerinde bir uhde olarak kalmış...

Eski ve yeni Akpınar'dan birer görüntü...

Köyün iki ayrı mahalle olarak kurulmasının da ilginç bir hikayesi vardır:

Son göç devam ederken hedefe varmaya az bir mesafe kala Hapat'lardan bir dedemizin kağnısı bozulur. Hapatlar ve arkasından gelen Kopsirgenler (yerlerini de beğenmiş olmalı ki) daha fazla devam etmeyip hemen orayı mesken tutarlar ve Aşağı Mahalle'yi oluştururlar. Geri kalanlar ise biraz daha ileri giderek Yukarı Mahalle'yi kurarlar.

Köyün kuruluşuna öncü olan aileler; Hapat, Kopsirgen, Canımbiy ve Laklar'dır.

Kuruluşundaki hane sayısı 85, nüfusu ise 400 kişidir. Günümüzdeki hane sayısı ise 185'dir. Dışarıda da 80 hane olduğu sanılmaktadır. Köyün nüfusu bugün 1000 kişidir.

KÖYÜN KURULUŞUNDA YERLEŞEN AİLELER

Güney (aşağı) mahalle:

Kopsirgen, Hapat, Kas, Acbek, Lak, Gircin, Canımbiy, Psinan, Jandar, Napşı aileleri.

Kuzey (yukarı) mahalle (merkez mahalle):

Seygo, Aysan, Muradin, Cgot, Yaş, Uç'una, Taban, Kalmık, Şak, Guma, Gıda, Jiba, Mata, Kalmık, Hata aileleri.

Zamanla köye yerleşen yabancı aileler de olmuştur. 1951 yılında Bulgaristan'dan yapılan göç esnasında dört aile, köyümüze yerleşmiş, daha sonra başka yere taşınmışlardır. Abaza ailelerin yanısıra köyümüzde bir de Hatkoy soyundan bir aile vardır. Yabancı evlilik sayısı bazı istisnalar dışında fazla değildir.

Köyde okuma yazma oranı %100' e yakındır. Üniversite eğitimi almış gençlerimizin oranı ise %95 lerededir. Yukarı mahallede cumhuriyetin ilk yıllarından beri ilkokul vardır. Aşağı mahallede ise 1963 yılında açılmıştır.

Yukarı mahalledeki ilkokul 1964 yılında, aşağı mahalledeki 1963 yılında, camiler ise yukarı mahalledeki 1990, aşağı mahalledeki 1904 yılında yapılmıştır.

KÖYLERİMİZ / Akpınar

Köyün yol, su elektrik, sağlık problemleri yok denebilecek düzeydedir.

Sosyo ekonomik nedenlerle son yıllardaki tüm Türkiye'de köylerden kentlere yaşanan yoğun göçlerden Akpınar köyü de nasibini almıştır. Öğrenim amaçlı, işçi ve sanayici olarak, şehirde yaşama arzusu, bölgenin eğitim görmüş kesime alt yapı bakımından cevap verememesi göçlerin nedenleri arasındadır.

Dışarıda olan nüfus sayısı yaklaşık 600 civarındadır.

Köyün ana gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarım ürünleri arasında buğday, arpa, nohut, fasulye, pancar vs. vardır. Bunlara ek olarak özellikle son zamanlarda patates ve meyve yetiştiriciliği revaçtadır.

Sulama amaçlı oluşturulmuş bir gölet bulunmaktadır. Bu göletle arazilerin büyük bir bölümünde sulamalı tarım yapılmaktadır.

Bunlara ek olarak bundan 10 yıl öncesine kadar, Bünyan ipek halıcılığı yapılmaktaydı.

Yerleşim sonrasında, o günlerde Osmanlı Devletine ve şu anda da Türkiye Cumhuriyeti'ne gerek insan gücü olarak, gerekse yönetici kadro olarak katkıları olmuştur. Göçlerle buralara gelip yerleşen Kafkas milletinin Türkiye'ye bir yük değil, bir kazanç olduğu bugün herkesçe kabul edilmektedir.

Bölgedeki köyler ve yerleşik olan insanların milliyetleri şöyledir:

Tufanbeyli'ye bağlı Bolatpınar, İğdebeli köyleri

Abaza, Kayapınar, Koççağız köyleri Kabardey, Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Karakoyun köyü de yine Kabardeydir. Bu köylerle kız alma ve verme ilişkileri mevcuttur.

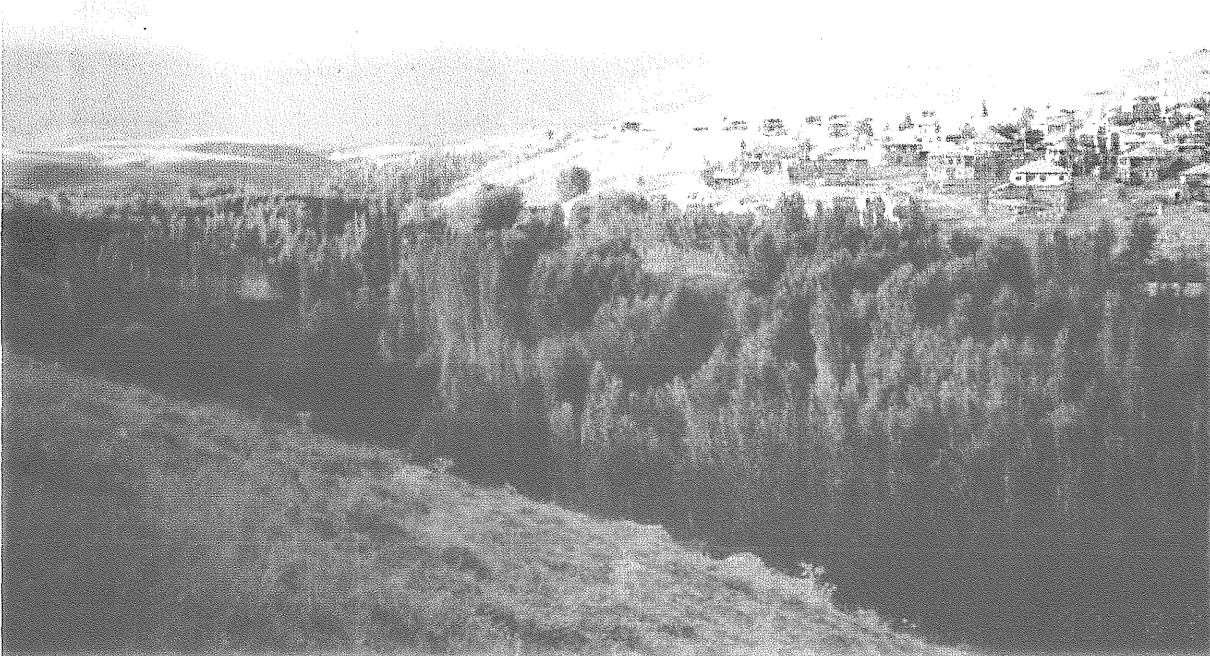
Çevrede sosyal ilişkilerin kuvvetli olduğu, Çerkes köylerinden, Tufanbeyli ilçesine bağlı, Polatpınar 11 km., İğdebeli 15 km., Kayapınar 14 km., Koççağız köyü ise 7 km. uzaklıktadır Akpınar'a.

Ayrıca Pınarbaşı ve Göksun'un köylerine bağlı Çerkes köyleri ile yakın ilişkileri mevcuttur.

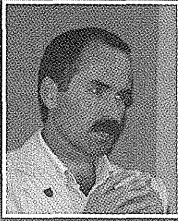
Diğer birçok köyümüzün aksine Akpınar köyünde anadil şimdiki kadar başarıyla muhafaza edilmiştir, köyde büyük oranda anadil konuşulmaktadır. Düğünler tamamen Abaza örf ve adetlerine göre yapılmaktadır.

Fakat son zamanlarda hem ana dilimizde, hem de örf ve adetlerde asimilasyon etkisi görülmektedir. Tabii ki uzun ve yorucu, baskı, zulüm altında gerçekleştirilen bir sürgünden sonra anayurtlarından buralara gelen ve burada da uzun süren bir ölüm kalım savaşı veren bizlerin, adaptasyon sorunu çetin bir sürece mücadeledir. Kültürü idame ettirmek bu şartlarda ağır bir yük olmaya devam etmektedir.

Asimilasyon elbette anayurttan uzakta olmanın olumsuz neticesidir. Bunlar bizim tarafımızdan da en çok dikkat edilen hususlar olup, diasporadaki diğer bölgelerde de herkes tarafından etkisinin azaltılmaya çalışılması gerekmektedir ■

Bir Kafkasya rüyası daha gerçek oldu

GEZİ GÜNLÜĞÜ

BALKO EYÜP (BALOĞLU) yazıyor...

Kafkas Dernekleri Federasyonu ve Dünya Çerkes Birliği'nin ortaklaşa düzenledikleri bir organizasyonla Kabardey Balkar Cumhuriyetine bir gezi gerçekleştiren çocukların, gezi sonunda anavatan topraklarından ayrılmaları zor oldu. Gezi sırasında çocuklarımıza rehberlik eden Eyüp Baloğlu, gezi günlüğünü Nart Dergisi'yle paylaştı...

Kafkas Dernekleri Federasyonu ile Dünya Çerkes Birliği tarafından organize edilen ve Türkiye'deki çocuklarımızın anavatanlarını görüp tanımaları amaçlı, Kafkasya çocuk tatilini duyunca ilk işim, oğlum Cankat'a söylemek olmuştu. O da tereddütsüz kabul etmişti. Ama benim de gideceğimi hiç düşünmemiştim. Fikret Koç ve Orhan Özmen'den benim de gitmem önerildiğinde doğrusu tereddüt ettim. Zira bu ilk tatildi. Tabi Abhazyza dışında. İlk olmasından kaynaklanan birçok sıkıntı olacaktı. En önemlisi de, 16 çocuğun sorumluluğunu almak kolay değildi. Üstelik Türkiye dışında bir yere gidiyorduk ve nasıl sorunlarla karşılaşacağımız belli değildi.

Fikret'in ısrarı üzerine kabul ettim. Ayrıca benim gitmemle Tokat ve Samsun'dan altı çocuk daha geziye katılacaktı. Kabul ederken de daha önce atletizm ve folklor gruplarını Türkiye'nin değişik yerlerine götürmenin, ayrıca 27 yıllık öğretmenliğin verdiği tecrübeyle çocuk psikolojisini iyi bilmeme güvendim. Nalçık kenti ve Kabardey – Balkar'ı da biraz tanıyordum. Ayrıca dil problemim olmayacaktı.

Ben birkaç gün önce İstanbul'a gittim. Çocukları karşıladık. Doğrusu bu organizasyonda İstanbul Uzunyaylalılar Kafkas Derneği yetkilileri ve Başkan Orhan

GEZİ / Kabardey-Balkar Cumhuriyeti

Özmen kendilerine ait bölümün organizasyonunda çok başarılıydılar. Bu sayede İstanbul'da bir sorun yaşamadık.

1 Ağustos'ta Nalçık havaalanına indik. Rutin işlemlerden sonra kalacağımız kampa gittik. Bizi DÇB sekreteri Amir, havaalanında karşılamıştı. Kampa vardığımızda ise kamp yöneticileri ve bizimle ilgilenmek üzere görevlendirilen Tanya adındaki öğretmen bizi bekliyordu. Hepsı çok güler yüzlü ve samimiydi. Önce odalarımızı gösterdiler. Tanya ve iki çocuğu da bizim çocuklardan dördü ile aynı dairede kalacaktı.

Akşam yemeğinden sonra çevre incelemesi yaptığım kamp hakkında yöneticilerden bilgi aldım.

Kampın adı "Dalinski Pansiyon"du. Kampta yaklaşık 400 öğrenci, 20 günlük periyotlarla tatil yapıyor. Biz, beş katlı ana binanın üçüncü katında kalacağız. Her katta 11 daire var. Her daire, 2 oda giriş holü, banyo ve tuvaletten oluşuyor. Tuvalet ve banyolar çok temiz, sürekli sıcak su var. Odalardaki eşyalar yeni, tüm koridor ve odalar halı kaplı.

Ana binanın ortasında üçer katlı beş bina daha var. O binalarda sadece Çeçen çocuklar kalıyormuş. Bizim kaldığımız binada ise Kabardey – Balkarlı çocuklar var. Ayrıca yönetim, yemekhane ve hastane gibi ayrı binalar ve birçok spor sahası var. Hastanenin 24 saat hizmet verdiğini öğrendik.

Kampın çevresi yeşillik ve ormanlık. İşin güzeli de bu yeşil ve ağaçlar ayrıca çok güzel çevre düzenlemesiyle süslenmiş. Binaların çevresi fesleğenle kaplı ve bu sayede hiç sivrisinek yok. Kampta bir de alışveriş için küçük bir magazin (market) var.

Bu kampta 20 gün kalmanın maliyeti 250 dolar. Kabardey - Balkarlı çocuklar bu paranın %10'u olan 25 doları ödüyor, Çeçen çocukların ise yol parası dahil tüm giderini Moskova gönderiyormuş. Bizim giderlerimiz de DÇB tarafından karşılandı.

Kampın çok kalabalık olması ilk günler çocukları tedirgin etti. Ancak daha sonra alıştılar ve rahat davranmaya başladılar. Zaten ben de sürekli çocuklarımızı takip ediyordum

Kampta birçok etkinlik yapılıyor, sanatçılar getiriliyor, kadrolu spor hocaları spor ve maçlar yaptıyor,

Kabarinka'nın eski akordeoncusunun verdiği kursu izlemek için konservatuara gittiğimizde, bize nefis bir mini konser verdiler. Kültürümüzle o kadar iç içe günler yaşadık ki, bazı çocuklar modaya uyup, Kafkas motiflerini saçlarına kazıtmadan edemedi. Elbruz yolunda Elbruz'a ilk çıkanların heykelleri (feyep) ile Kazaniko Jabagi ve bir savaş anıtı da dikkatimizi çekti.

yüzmeye ve pikniğe gidiliyor. Ayrıca her akşam bahçede saat 22:30'a kadar müzikli eğlence düzenleniyor. Aldığım bilgiye göre, buna benzer kamplarda yaz boyu 50.000 çocuk tatil yapıyormuş. Buradaki eğitim sisteminin bir parçası olan bu kamplar çocukların kendi kendilerine yetmeleri ve hayata hazırlanmalarını açısından çok önemli. Bir öğretmen olarak, burada eğitime ve çocuklara verilen öneme hayran kaldım. Rusya'nın hiçbir yerinde 30 kişilik sınıflar olmadığını, ortalama sayının 25 kişi olduğunu öğrendim. Köylerde dahi okul, okul öncesi eğitim (kreş ve anaokulu) zorunlu ve parasız. Ben daha önce geldiğimde Adıgey'de birçok okul ve köyü gezerek eğitimle ilgili de bilgi almıştım.

ÇOCUKLARIMIZIN YEMEK ALIŞKANLIĞI PROBLEM OLDU

Kampta ilk karşılaştığımız zorluk yemekler oldu. Yemek kültürleri çok farklı. Maalesef Türkiye'de çocuklara sağlıklı yeme alışkanlığı kazandırılmaması da bu sıkıntıyı arttırıyor. Tabii bazı çocuklarımız bu sıkıntıları yaşıyorlar.

Yemekhanede sürekli bir beslenme uzmanı bulunuyor ve denetim yapıyor. Kızartma türü yemekler kesinlikle yasak ve sadece Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği yemekler çıkıyor. Yemekte saf meyve suyu ve meyve mutlaka oluyor.

Akşam üzeri saat 17:00'de verilen ara öğünde geleneksel içeceğimiz kefir çıkıyor. Sürekli yararlarını anlattığım halde maalesef birkaç çocuk dışında kefir içiremedim. Sabahları da tereyağı ve kaymak veriliyor. Ne yazık ki kaymak ve tereyağını da yediremedim. Yemek sıkıntısını gidermek için kamp yönetimi ve aşçılarla bir toplantı yaptık, istediğimiz yemekleri yazdırdım. Listede balık da var. Ayrıca Balkar'ların "hırçın" dedikleri Uzunyayla'da welibah dediğimiz yemeği de istedim. Ancak balığı dahi kızartma değil buğulama olarak verdiler. Patates kızartmasını da az kızarmış olarak iki kez verdiler.

Kamptaki tüm çalışanlar ve yetkililer bizimle çok ilgileniyor. Bizi önemsedikleri tüm tavırlarından belli oluyordu. Yemekhanede bize konuk masaları

Kentin her yerinden görülebilen, içinde üç katlı bir restoran bulunan Sosruko, çocukların çok ilgisini çekti. Çegem Şelalesi ise tam bir doğa harikası. Sular, her biri birkaç yüz metre yüksekliğindeki, blok halinde yanyana duran kayalıklarda oluşmuş oyuklardan, ayaklarımızın dibine dökülüyor.

ayrılmıştı. Aşçıların 400 kişilik yemekler yanında, ayrıca bizim istediğimiz yemekleri yapmaları doğrusu beni çok mahçup ediyor. Burada hiç kimse su içmiyor. Sadece bizim masalara su konuyor. Bize su getirmek için iki yeni sürahi alındığını öğrendim. Hiç su tüketilmeyen bu ülkede insanlar sağlıklı, uzun ömürlü, yaşlıların cildi ise pırl pırl.

Kaldığımız sürede Beycan ve Leyla Şen bizi kafelerine üç kez davet ederek yemek ve psihaluj yedirdi. İlgileri bizi gerçekten çok memnun etti. Ayrıca Tıgıj Kadir, Tranij Mecit, Hüsnü Altınışik ve Atilla da bizimle çok ilgilendiler. Ben de bu kişilerin Kafkasya'daki öykülerini çocuklara anlatıyor ve buradaki yaşamı, iş olanaklarını kavramalarını sağlıyorum. Burada çocukları tanıştırdığım herkes çok iyi durumda. Hepsi çok çalışkan ve çalışmalarının karşılığını almışlar. Özellikle burada okuyan ve bugün çok iyi yerlere gelen kişilerin iyi birer örnek olduğunu düşünüyorum.

Çocuklarımızın en büyük sorunu dil konusunda oldu. Ancak burada Çerkesenin güzelliğini ve gerekliliğini kavradıkları için, döndüklerinde mutlaka dil öğreneceklerini belirttiler. Zaten burada da bazı kelimeleri öğrenmeye başladılar.

ÖNCE SOSRUKO...

Gezimize önce Sosruko'dan başladık. 17 günlük bir plan çıkardık. Sosruko çok güzel yapılmış. İçinde üç katlı bir restoran bulunan yapı, kentin her yerinden görünüyor. Tam karşısında ise tanrılarından aldığı ateşi simgeleyen anıt var. Aşağıya teleferikle indik. Teleferik çocukların çok hoşuna gitti.

Kampın yanında iki yapay göl var ve kampın hemen altından geçen akarsuyla besleniyor. Birer kanalla su veriliyor. Çocuklar fırsat buldukça göle yüzmeye gidiyor, katamaran denen deniz bisikletine biniyor veya akarsuda oluşturulan yapay şelalelerde eğleniyorlar.

Nalçık aslında koskoca bir park. Burası bir doğa harikası. Her tarafta yeşil, dantel gibi işlenmiş. Kent çok temiz ve düzenli. Parlamento binasının önünde ve kampın yakınında birer bölüm var. Buralara her gün günün tarihi, çiçeklerle yazılıyor, harika bir görüntüsü var. Kentte birçok anıt da var. Bu anıtlardan 21 Mayıs 1864 sürgün anıtı ve Abhazya bağımsızlık savaşında ölenlerin anısına yapılan Abhazya meydanındaki anıtı birkaç kez dolaştık, ziyaret ettik.

Müze ise gerçekten çok güzel oluşturulmuş. Binlerce yıllık Çerkes tarihi Kabardey – Balkar'ın arkeolojisi, tabiat güzellikleri, sanatı, kültürü çok iyi sergilenmiş. Çocuklar buradan da çok etkilendiler.

Mavi göle gittiğimizde aslında böyle bir güzellik beklemiyorduk. Gölün çevresi yemyeşil ve değişik ağaçlarla çevrilmiş, su ise masmavi. Yansımalar temiz bir aynadaki kadar net. Göle hiçbir yerden su karışmıyor. Aksine göl kendisi, günde 10 milyon m3 su üreten kocaman bir kaynak. Bu su bir ırmak olarak akıyor. Dalgıçların inebildiği derinlik 258 m. Ve hiç balık yaşamıyor, sadece kenarlarda küçük canlılar var. Gölün çevresindeki tesiste Balkarlar el işlerini sergiliyor.

Çegem şelaleleri ise bir başka doğa harikası. Yaklaşık 50 km. otobüsle gittik. Daha sonra 2 km. kadar baş döndürücü bir kanyonun içinde yürüdük. Yağmurlu olmasına rağmen çok zevkliydi. Şelale çok güzel ve şaşırtıcı. Çok yükseklerden düşen suların yanında devasa ve tek blok kayalarda (ki her biri birkaç yüz metre yüksekliğinde) oluşmuş irili ufaklı deliklerden akan sular şeklinde.

Elbruz'a gideceğimiz günü çocuklar sabırsızlıkla

beklemişti. Bir gece de orada kalmaya karar verdik. Yolda Kazaniko Jabağı, bir savaş anıtı ve Elbruz'a ilk çıkanların heykelleri (feyepl) vardı. Burada, yerleşim yerleri dışındaki yapıların çoğu anıt. Yine de birileri sürekli ziyaret ediyor ve hepsinde çiçek var.

Kalacağımız otel 2000 m. rakımda. Otele yiyecek ve eşyalarımızı bıraktıktan sonra Elbruz'a gittik. Tesislerin bulunduğu ve teleferiğin başlangıcı olan yerden çevre çok güzel görünüyordu. Burada bulutlar dağların yanlarına kadar iniyor. Gökyüzünde görmeye alışık olduğumuz bulutlar hemen yanı başımızda. Bulutlar hareket ettikçe muhteşem karlı dağ manzaraları görüyoruz.

Teferikle yukarı çıktık. 3500 m.den görüntü baş döndürücü. Ancak burada kötü bir sürprizle karşılaştık. Aniden her yanı sis bastı. Dolayısıyla da teleferiğin ikinci durağı olan 3800 m.ye çıkamadık. Yine de gördüğümüz manzaralar büyüleyiciydi. Uçaktan da Elbruz çok net ve güzel görünüyor. Burası gerçekten çok soğuktu. Çocuklara kalın giysiler giydirdik. Hırçın yiyip, çay içtikten sonra yine teleferikle aşağı indik.

Otel güzel. Akşam yemeğinden sonra turistlerin de çok hoşuna giden güzel bir düğün yaptık. Otelin sahibi Balkar köyünde yetişmiş bir Abaza.

Sabah kalktığımda Uzunyayla'dayım hissine kapıldım. Ayaz vardı. Ancak saat 08:00'den sonra hava ısınmaya başladı. Güneş ışınlarının karlı dağlardaki yansımaları ise anlatılmayacak güzellikte. Dağların yanlarına inmiş bulutlar hareket halinde. Çocuklar sabah soğuşuna rağmen hallerinden memnunlar. Çocukları ayrıca lunaparka, sirke, alışveriş merkezlerine de götürdük. Bütün kenti yaya olarak gezdirdim. Zira burada her an yeni bir güzellik keşfediyorsunuz. Arabayla gezince bu güzellikleri görme şansınız olmuyor.

Kampın üstünde bir teleferik merkezi var. Buraya 1000 merdiven ve sonrasında 1 km yürüyerek çıkılıyor. Çocuklar yorulmasına rağmen burada gördükleri orman ve yüksekte görünen Nalçık manzarası karşısında bu yürüyüşten çok hoşlandılar.

Yaşanan güzelliklerden biri de akordeon dinletisiydi. Tranij Mecit ve Tıgıj Kadir ile Atilla bizi Kabardinka'nın eski

akordeoncusunun verdiği kursu izlemek için konser-vatuara götürdü. Biz gidince kurs, müzik dinletisine dönüştü. 15 genç ve çocuk bize çok duygulu ve güzel anlar yaşattılar. Sonrasında da, güzel bir düğün yaptık. Sanırım sadece bu dinleti için bile Kafkasya'ya gelmeye değerdi.

Oradan çıkınca Kadir'in atalarının bulunduğu, Şowcen'lerden bir gence ait Kolhoz'a gittik. Burada 80 kadar Kabardey atı var. Atlar 160 km. maraton yarışına hazırlanıyor. Örneğin; atlardan biri Rusya üçüncüsü, biri de dünya dokuzuncusu olmuş. Tabi yarış kazanan atlar hemen iyi bir fiyata satılıyor. Çocukların hepsi burada hayatlarında ilk kez ata binerek geldiler. Hem de Çerkes atlarına. 160 km. maratonuna katılan atlara binmek çocukları hem heyecanlandırdı, hem de çok hoşlarına gitti.

Kabardey Balkar'a yapılan ilk çocuk tatili şunu gösterdi ki; aileler hiç tereddüt göstermeden çocuklarını bu cennet ülkeye gönderebilirler.

Toplantıda çocuklar Kafkasya'yı anlatılanlardan daha güzel bulduklarını belirttiler. Ayrıca kendilerine gösterilen ilgiden de memnundular (özellikle Tanya 17 gün boyunca çocukların adeta annesi oldu). Çocuklar en çok ondan ayrılırken zorlandılar. Tanya

ve çocukları da bizim çocuklarla adeta koca bir aile olmuştu. Çocuklarımızın orayı daha çok sevmesinin önemli bir nedeni de Tanya'nın ilgisi ve şefkatidir. Çocukların en önemli eleştirisi, dil öğrenmeyle ilgili bir program uygulanmaması oldu. Ancak ben bu konularla ilgili de önceden bilgileri almıştım.

Suriye ve Ürdün'den beş yıldır çocuklar geliyor. Onlar da dil problemi olmamış. Ayrıca yemekleri rahat yemişler. Kamp yaşamı da onlara çok cazip geliyormuş. Birkaç yerde gezince buradan çok memnun ayrılıyorlarmış. Bizim grupta da dil problemi olmayacağı düşünülmüş. O nedenle bize ayrı bir program uygulanmamış.

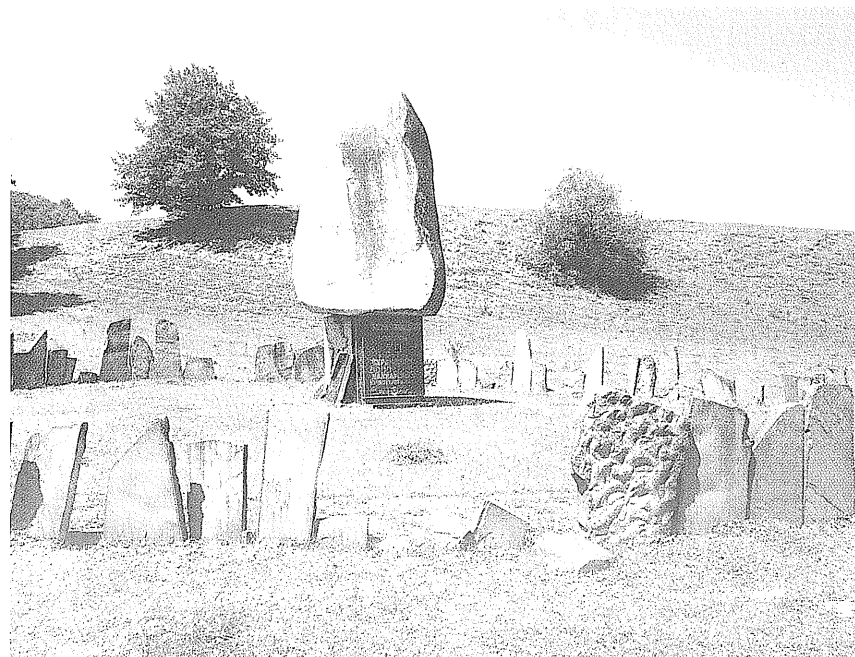
Ancak DÇB ve kamp yetkilileri yaptıkları açıklamalarda ve veda konuşmalarında, yaşanan sıkıntı ve aksaklıklar için özür dilediler. Ayrıca gelecek yıl benim de hazırlayıp verdiğim rapor doğrultusunda bir program yapılacağını belirtip, anne babalara şu mesajı ilettiler:

"Sizin çocuklarınız bizim çocuklarımızdır. Burası sizin de anavatanınız. Sizin de dedeleriniz bu topraklar için can verdi. Eksiklerimiz olabilir. Ama çocuklarımıza gözümüz gibi bakacağımızı unutmayın. Lütfen daha fazla çocuk gönderin. El ele vererek daha güzel etkinliklerle onlara güzel dilimizi de öğretilim. Hatamız varsa özür dileriz. Hepinize bu cennet vatandan selam gönderiyoruz. Çocuklarınızı bize gönderip teslim ettiğiniz, güvendiğiniz için teşekkür ederiz".

Küçük aksaklıklara rağmen DÇB ve Kaf- Fed, çocukların bu yaşta anavatanları Kafkasya'yı görmelerini sağlamakla çok önemli bir görevi yerine getirmiş oldu. Gelecek yıl tatilin çok daha iyi geçeceğine inanıyorum. Zira her şey bir anda dört dörtlük olamaz.

Ben çocuklar ve aileleri adına Kafkas Demekleri Federasyonu'na, Dünya Çerkes Birliği'ne, oradaki kamp yöneticilerine, Tanya'ya ve İstanbul Uzunyaylalılar Kafkas Derneği'ne teşekkür ediyorum.

Ayrıca ömür boyu unutmayacağım, kendi çocuklarım kadar sevdiğim 15 sevgili dost tanıdım. Hepsi benim için çok özel insanlar olarak kalacaklar ■

Abhazyaya kültürel tatili gelenekselleştirdi

GEZİ GÜNLÜĞÜ (APKHIN) 2005

LIY-PHA ERGÜN (ÖZGÜR) yazıyor...

Geçtiğimiz yıl bir ilk gerçekleştirilerek, yaz okulu projesi kapsamında Abhazyaya'ya götürülen 17 gencimiz, bir ay süresince hem dil öğrenip bazı etkinliklerde bulunmuşlar, hem de anavatanlarını tanımışlardı. Bu yıl ikincisi gerçekleştirilen aynı kapsamdaki projeye katılan on dört genç ve on iki yetişkin, yoğun bir kültürel tatil programı yaşadılar.

ilki geçtiğimiz yıl yapılan kültürel yaz tatili projesi gelenekselleşti ve bu yıl da ikincisi gerçekleştirildi. Projenin Türkiye'deki organizasyonu Dünya Abaza Birliği Türkiye Temsilcileri ve İstanbul Kafkas Abhazyaya Kültür Demeği tarafından yürütüldü. Abhazyaya tarafında ise projeyi Ömer Beygua Kültür Merkezi(1), finansman ve giriş çıkış işlemlerini Geri Dönüş Komitesi, vize organizasyonunu ise Dışişleri Bakanlığı yürüttü.

15 Temmuz - 15 Ağustos 2005 tarihleri arasında yapılan kültürel tatile, Türkiye Kafkas diasporasından ondört, Abhazyaya'dan da onaltı genç katıldı. Türkiye'den giden gençlerle birlikte on iki yetişkin de Abhazyaya gittiler. Yetişkinlerin dokuzu izinlerinin bitmesi nedeniyle, gençlerden Berzeg Nart ve Degune Canberk de özel nedenlerle onbeş gün sonra döndüler. Bunların dışında kalan 12 genç ile yetişkinlerden ben, Kodzba İlhan ve Tantekin Seda 15 Ağustos'a kadar tatilimize devam ettik.

15 Temmuz sabahı saat 10:00 da bir grup, İstanbul Kafkas Abhazyaya Kültür Demeği'nin Selimiye'deki adresinde toplanıp, daha sonra Atatürk Havalimanı'na

gelerek bizimle buluştular. Gideceklerin yanısıra onları yolcu etmeye gelenlerle birlikte, epeyce kalabalık bir grup oluşturmuştuk. Bavul ticareti yapan Rus turistlerin kalabalığı azaldıktan sonra, valizlerimizi verip gidiş biletlerimizi aldık ve zaten rötartlı olan uçağa bir an önce binmek için hızla gümrük kontrolüne yöneldik. Kültürel tatil olması nedeniyle, organizasyonun Türkiye tarafı sorumlularının Kültür Bakanlığı nezdinde yaptığı girişim dolayısıyla, çıkış ücreti ödemediğimizden gümrükten geçtik.

Saat 13:00 gibi İstanbul Atatürk Havalimanı'ndan hareket ettikten bir saat yirmi dakika kadar sonra Rusya Federasyonu Adler Havaalanı'na indik. Nart Dergisi'ni okuyan pek çok kişinin bildiği gibi, Türkiye'den Abhazya'ya doğrudan uçak olmadığı ve Abhazya'ya ambargo uygulandığı için, başka bir ülke vatandaşının (diasporadan gelen Abhazlar dahi olsa) Abhazya'ya girmesi yasak. Bu nedenle, Rusya'dan Abhazya'ya geçilecekse Rusya vizesi, ayrıca Abhazya'ya geçiş için de özel izin almak gerekiyor. Bilgi vermek gerekirse; Abhazya'ya Abhaz vatandaşlarının yanısıra, Rus vatandaşları, daha önce Abhazya vatandaşı olup şu anda Gürcüstan'da veya Abhazya'nın Gal bölgesinde yaşayan Gürcü vatandaşları ve BM özel izinli kişiler hariç kimse giremiyor.(2)

Uçakta yolculuk ederken arkadaşlarımıza, başka bir ülkeye girerken doldurmamız ve pasaport kontrolünde vermemiz gereken göçmen kartlarını doldurmalarında yardımcı oldum. Kartlardaki ziyaret amacı bölümüne, transit ve Rusya'da kalınacak adres kısmına da, kalacağımız Abhazya Otel'i'nin adını yazdırdım. Bu tabii ki, pasaport kontrolünden geçişimizde "Abhazya tanınmayan bir ülke, oraya

nasıl gidebilirsiniz" v.b gibi soru ve sorunlara neden oldu. Halbuki, pasaportlardaki vizede Abhazya Milli Eğitim Bakanlığı'nın bizi davet ettiği yazıyordu. Sınırdaki minibüs içerisinde saatlerce beklemektense, bir takım zorunlu insani gereksinimlerimizi karşılayabileceğimiz havaalanında beklememiz bizim için daha iyi oldu.

Havaalanındaki kalabalığın azalmasını bekledikten sonra pasaport kontrolünden geçmek için sıraya girdik. Sıraya ilk giren yaşça en küçük arkadaşımız derhal reddedildi, pasaportu alındı ve içerideki şefe yollandı. Biz ne olduğunu anlamaya çalışırken, daha sonra bir görevli gelip gruptakilerin pasaportlarını topladı ve içeriye götürdü. Bu arada sorularımıza yanıt alamadan bir süre bekledik. Sonra grubun başında olan yetişkinler soruldu. Yetişkinler arasında tek Rusça bilen ben olduğum için içeriye şefin yanına gittim. Bana Abhazya'nın tanınmamış bir ülke olduğu, oraya gitmek amacıyla Rusya'ya girmemizin mümkün olmayacağı, neden böyle karma bir grup olduğumuzu v.b soruldu. Ben de, Rusya Dışişleri'nin onayı ve vizesi ile oraya geldiğimizi, vizelerimizde Abhazya Milli Eğitim Bakanlığı'nın davetlisi olduğumuzun yazılı olduğunu, kendilerinde bizim isimlerimizi taşıyan bir liste olması gerektiği v.b. bilgileri ilettim. Bana Abhazya'dan bizi dışarıda bekleyen olup olmadığını sordular. Ben de Geri Dönüş Komitesi başkanı Mukba Anzor'un bizi dışarıda beklediğini söyleyerek ona ulaşmalarını istedim. Bu arada uçakta birlikte yolculuk ettiğimiz Abhazya vatandaşı arkadaşlarımızın bizim yanımızda beklemeyip pasaport kontrolünden geçmelerini ve A.Mukba'ya bizi bırakmadıklarını iletmelerini sağladık. Bu arada arkadaşlarımız Türkiye'deki organizasyon sorumlularından Bediz Tantekin aracılığıyla Abhazya Dışişleri Bakanı Şamba Sergey'e ulaştılar. O da Rusya Dışişleri'ni aradı ve nihayet Ruslar bizi geçirmeye karar verdiler. Elimizdeki listenin bir örneğini de şefe verdik. Bu arada Kozdba İlhan ve ben, yeni gelen FSB görevlisiyle tekrar görüştük. Kendisi aramızdaki bazı arkadaşlarımızla da ayrıca görüştü. Neyse, önce küçüklerin sonra da büyüklerin geçişine izin verildi. Yine geçiş sırasında bir takım bürokratik sorunlar yaşadık, onlar da hallolduktan sonra kontrolden ve gümrükten çıktık. Çıkışımız yaklaşık dört-beş saat kadar sürdü. Dışarıda bizi bekleyen Mukba Anzor, "Ya bu sevimli kız terörist de değil ama kontrolden en son o geçebildi" diyerek benimle dalga geçti.

Bizi havaalanı dışarıda Mukba Anzor'un yanısıra, yardımcısı Kutarba Erkan, Yaz 2005 projesinin müdürü Açıba Aliyna ve çalışanı Tchuzba Nona ile iki minibüs şöförü karşıladı. Hava kararmıştı, valizlerimiz

yerleştirildikten sonra biz de minibüse yerleştik ve doğruca Psou'ya (Rusya-Abhazya sınırına) hareket ettik. Yaklaşık yarım saat sonra sınırdaydık.

Sorunları havaalanında yaşadığımız için sınırda Mukba A.'un da yardımıyla pek sorun yaşamadan ayrı bir sıra oluşturarak geçtik. Bu aşamadan sonra hiç durmadan başkent Sohum'a yöneldik. Saat 23:00 sularında kalacağımız Abhazya oteldeydik. Projenin diğer görevlileri, Geri Dönüş Komitesi çalışanları, geleceğimizi duyan Sohumlular otelin kapısında güzel bir müzik eşliğinde bizi karşıladılar. Daha sonra yemek salonunda yemeğimizi yedik ve bu kadar yorgunluktan sonra odalarımıza yerleştik.

Proje geçen yıl çalışanların bir kısmı ve yeni katılımcılarla birlikte devam edecekti. Projede Açıba Aliyna-proje müdürü, Hacimba Inna-koordinatör, Adleyba Irma ve Tchuazba Nona-grup öğretmeni olarak görev aldılar. Ayrıca Abhazya'da Rusça ve Abhazca öğrenen Kopsirgen Jansel, zaman zaman programa katkıda bulundu.

Doç. Ajiba Aldona, Kakoba İnessa, Şinkuba Adgur Abhazca dil eğitiminde görevliydi. Geçen yıl projede görevli olan Doç.Khilba Emma'da ara sıra ziyaretimize geldi. Bunların yanısıra Enik Leonid- resim (eski kültür bakanı), Çkadua Tsiala- dans, Haguş Raisa-satranç, Hurhmal Anna-seramik, Arlan Denis-spor öğretmeni olarak görev aldılar. Smir Ruslan ve Adleyba Narsou koruma ve Harclaa Emma,Eteri ve Elvira'da aşçı görevini yerine getirdiler.

Günlük programınız yaklaşık olarak şu şekildeydi. Sabah saat 9:30- 10:30 kahvaltı, 11:00-12:15 Abhazca dil dersi, 12:15-14:00 serbest program, 14:00-15:00 hobi saati (resim, seramik veya satranç), 15:00-16:00 öğle yemeği, 16:30-17:30 dans çalışması, 18:00 -19:30 deniz ve yüzme, 20:00 akşam yemeği, 22:00- çay-pasta saati, 23:00 odalara çekilme ve uyku.

Serbest zamanlarda ya katılımcıların istedikleri bazı ziyaretleri gerçekleştirmek veya çeşitli davetlere katılmak, ya da Sohum içerisinde kısa geziler yapmak şeklinde değerlendirilmeye çalışıldı.

Abhazca dil dersi için gelen genç grup, hiç bilmeyenler ve az bilenler şeklinde ikiye bölündü ve büyükler için de ayrı bir sınıf açıldı. Önce teorik eğitim verildi sonra da piyano eşliğinde şarkılar öğretildi. Hobilere ilgili yarışmalar yapıldı, ayrıca serbest zamanlarda Abhazya'yı, insanlarını, doğasını v.b. tanımaya yönelik yarışmalar yapıldı. Resmi kapanış gününde ise tüm bu yapılan etkinlikler sergilendi. Öğrenilen Abhazca bilgisi de, gerek öğrenilen şarkılar, gerek tiyatro, gerekse konuşmalarla misafirlere sunuldu. Kapanış

gününde çeşitli bürokrat ve halktan kişilerin yanısıra, aramızda bulunan ünlü orkestra şefi Prof. Çanba Nodar bizleri çok memnun etti. Her yaz olduğu gibi tatilini ülkesinde geçirmek üzere gelmiş ve bir kaç gün sonra Seul'e dönecekti.(3)

Programa Türkiye'den katılanlar: Abriskil Koray, Ajiba Berkok, Arista Hande, Ayüzba Mert, Ayüzba Cenk, Ayüzba Cem, Ayüzba Efe, Berzeg Nart, Çkotua Merve, Çkotua Melike, Degune (Argun) Canberk, Hactas Barine, Liy Cenk ve Vonacha Tuğçe'dir. Abhazya'dan katılanlar ise Gubaz Alina, Gogua Elif, Habat Eren, Hogan Sinejan, Jvania Appalon, Kabba Aksana, Katsya Fatima, Kucba Nart, Kucba Sait, Maan Yana, Matskharashvili Ada, Nachkebia Amra, Nachkebia Ruslan, Papaa Nuri, Papaa Maria, ve Varvania Havva'dır.

Eğitmenler ve diğer görevliler yapılan programa uymaya çok özen gösteriyorlardı. Tizlilikle uygulanan programda dans öğretmeni Çkadua Tsiala çocukların yaptığı figürlerle tek tek ilgilenirken, aşçılığımızı yapan Harclaa Emma, Eteri ve Elvira da bize birbirinden güzel yemekler hazırladılar.

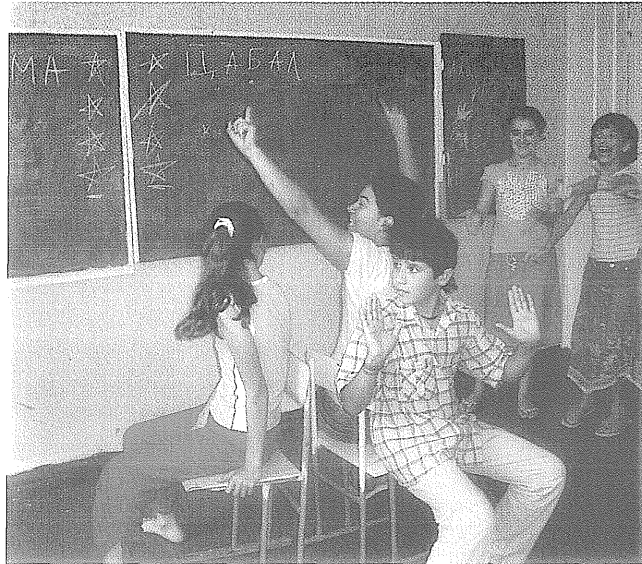
Başkent Sohum'dan ayrılmadan iki gün önce, Cumhurbaşkanı Sergey Bagapş bizi kabul etti. Bagapş, önümüzdeki yıl bu projenin daha da geliştirilmesi için destek vereceğini söyledi. Okulda geçen saatlerde, dil derslerinin yanı sıra yapılan bazı eğlenceli yarışmalar da çocukların ilgisini çekti (altta).

Program sırasında Ritsa Gölü, Novi Afon (mağara ve kale), Gagra, Gudauta, Pitsunda Kkntleri, Muk (Muk Meydanı), Otap (Abritskil mağarası), Lıknı Köyleri (kilise, meydan, anıt), büyük göçler vermesi nedeniyle neredeyse bomboş bir bölge olan Tsabal Bölgesi, başkent Sohum'da ise Sohum Kalesi, Arkeoloji müzesi, tv ve radyo binası, Botanik Parkı, Maymun Parkı, Sohum Dağı, Basla Köprüsü gezildi. Ayrıca büyük sürgünde Abhazy'a'dan ayrılmak zorunda olanların, yani bizlerin adını taşıyan Muhaceret Anıtı,

Savaşta Ölenler için yapılmış anıtlar ve mezarlar, ayrıca Gudauta kenti savaş müzesi, 14 Aralık 1992 de içerisinde sivillerin bulunduğu helikopter ve ölenler adına yapılmış anıt (35'i çocuk toplam 82 kişi), savaşta Türkiye'den Abhazy'a'ya gidip ölen gençlerimizin mezarları ziyaret edildi. Abhazy'a'nın ekipleri olan Kafkas, Sharatin ve Abaza'nın gösterileri ile Ludmila Gumba'nın konserine gidildi. Dünya Abhaz Abazin Daimi Kongresi, İnsani Programlar Merkezi, Sohum Gençlik Evi, Geri Dönüş Komitesi, Abaza çocuk ekipleri davet üzerine ziyaret edildi.

İkincisinin yapılması dolayısıyla bir öncesine karşılaştırma şansı bulduğumuz programla ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

2004'te özel bir okulda kalınmasına karşın, bu yıl Abhazy Otelinde kalındı. Bunların her ikisinin de artı ve eksileri mevcut. Örneğin; bu yıl kalınan otelin odaları ve konforu geçen yıla göre daha iyiydi. Gençler ikişer kişilik odalarda kaldılar. Ancak otel olması dolayısıyla bizim dışımızda kalan turistler de vardı. Bu da özellikle öğretmenlerimizin kontrolünü epeyce zorlaştırdı. Karma olarak aynı katta odalarda kalınması sağlanmaya çalışıldı, ancak gürültü v.b. olduğunda kattaki diğer sakinler doğal olarak şikayet bulundular. Otelin uygun bir eğitim odası olmaması nedeniyle, dersler ve etkinlikler otelin tam karşısındaki 14. okul dersliklerinde yapıldı. Her etkinlik için okula gitmek,

aralarda otele gelmek zaman kaybına neden oldu.

2004 yılında bir özel okulda kalınmıştı ve konfor daha azdı . Gençler toplu olarak koğuş şeklindeki odalarda kalıyorlardı. Ancak ortamı, rahatlığı ve kontrolü daha kolaydı. Ayrıca maliyetinin daha az olması nedeniyle Abhazy'a'dan daha çok gencin projeden yararlanması sağlanabilmişti. Gençlerin kaynaşması için bir arada kalmaları çok önemli. Bu yıl toplam 30 genç projeden yararlanabilirken geçen yıl bu sayı 76 idi. Geçen yıl Abhazyalı gençler okulda kalabildiler, bu yıl ise maliyetlerin yüksek olması nedeniyle sabah otele gelip programlara katılıyor, akşam evlerine dönüyorlardı. (4)

Gençlerin yanısıra aileler ve akrabalar, geçen yıl olduğu gibi diledikleri zaman gençlerimizi ziyaret ediyorlardı.

Sohum'dan ayrılmadan iki gün önce Cumhurbaşkanı Sn. Sergey Bagapş ziyaret edildi. Kendisi programın devamlılığının gerektiğini, ayrıca önümüzdeki yıl için projeyi yürütenlerin talebi doğrultusunda projenin geliştirilmesi konusunda destek vereceğini belirtti.

Hayatında evinde hiç Abhazca duymamış ve Apсуwa oynamamış yeğenimdeki gelişme beni çok memnun etti (5). Benzer sonuçları diğer gençlerimizde de gözlemledim. Karadeniz'in iki

yakasındaki

gençlerimizin kaynaşmasını hedefleyen bu projenin önümüzdeki yıl çok daha iyi şartlar ve daha çok katılımcı ile gerçekleşmesi için şimdiden çalışmalara başlamak gerekiyor ■

(1) Ömer Beygva Kültür Merkezi- 2004 Eylül ayında Sohum'da açılmıştır. Abhaz Yazar Ömer Beygva'ya Abhazy Devleti tarafından tahsis edilen evin bir müze ve kültür merkezi haline getirilmesinden sonra burası diaspora ve anavatan arasında iletişim kurmayı hedefleyen bir merkez haline gelmiştir. Merkezin müdürü eski televizyoncu ve ABNI üyesi Açba Aliyna'dır.

(2) 1993 yılından beri bağımsızlığını ilan etmiş Abhazy diğer ülkelere tanınmadığı için Türkiye'de bizlere vize verebilecek resmi bir büyükelçiliğe sahip değil. Bu nedenle Abhazy'a sınır komşusu olan iki ülkeden karayolu ile giriş yapılıyor. Ya Rusya vizesi alıp Rusya tarafından, ya da Gürcistan'dan vize alıp Gürcistan'dan giriş yapmak gerekiyor. Gürcistan girişi Abhaz diasporası olarak bizlerce pek uygun görülmediği için zor da olsa Rusya üzerinden Abhazy'a giriş yapılmaktadır.

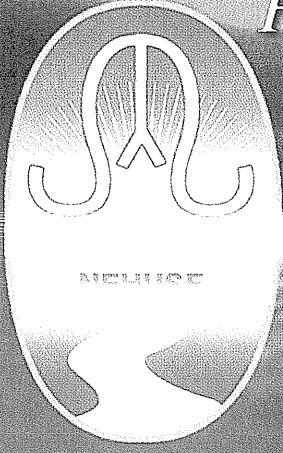
(3) Çanba Nodar, ünlü bir Abhaz orkestra şefidir. Moskova Devlet Konservatuvarı mezunu ve 10 yıldır Güney Kore Seul Üniversitesi'nde profesörlük yapmakta olan Nodar, 8 Ağustos 2005'te düzenlenen bir toplantıda, Seul'dekilerin klasik müzik dinlemek için her akşam, 6 bin kişilik konser salonunu doldurduklarını söyleyerek hepimizi hayretler içerisinde bırakmıştı.

(4) Bu arada yetişkinler olarak otelde kaldığımız süre boyunca oda ve kahvaltı ücreti ödemedik. Bu da Geri Dönüş Komitesi'nin bizlere yaptığı bir jestti.

(5) Lij Cenk'in yorumu (14 yaşında): "Abhazy bence dünyanın en güzel ülkelerinden birisi. Ben Abhazy'a gittiğimde başlangıçta kampta birlikte kaldığımız arkadaşlarla ve orada yerleşik çocuklarla hemen kaynaşmadım. Ancak arkadaşlarının cana yakınlığı ve onlarla kaynaşmam benim Abhazy'a'yı sevmemin en önemli nedenlerinden birisi. Ayrıca doğası çok güzel ve etkileyici. Çevre illeri gezmeye başlayıp orada yaşayanlarla tanıştıkça insanların ne kadar cana yakın olduklarını daha çok anladım. Bence yaşayan her insanın bu güzel ülkeyi gezip görmesi gerekir."

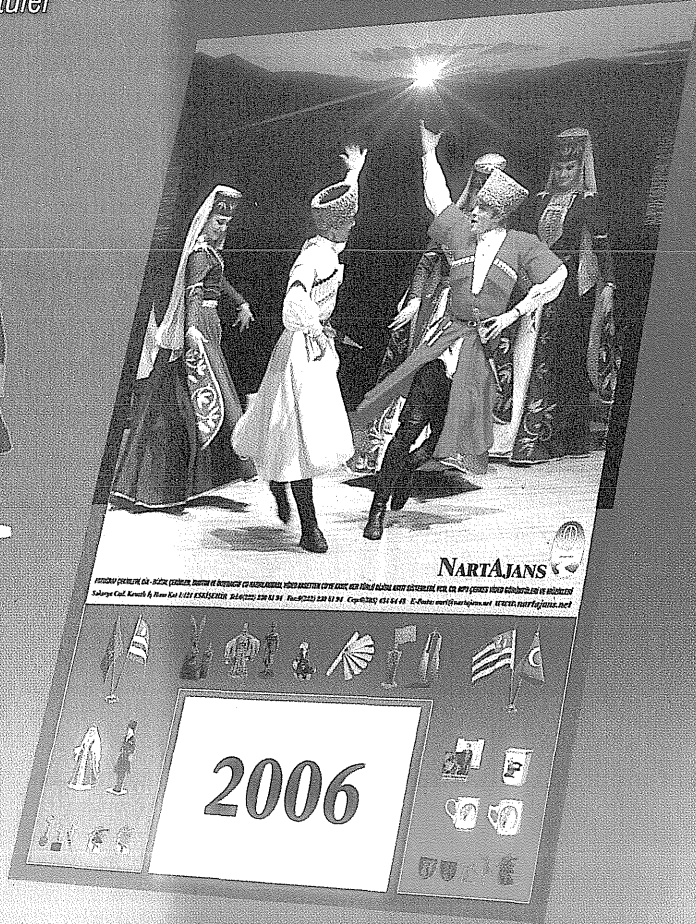
Amacımız Kafkasya'nın
Havasını Hissetirmek, Yaşatmak

NARTAJANS

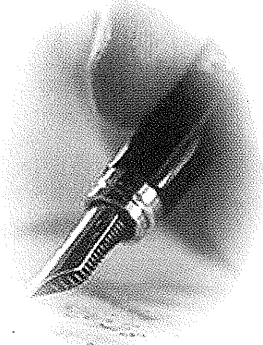
Bir yenilik, bir başka yenilikle sürekli sizlerle birlikte olacağız.

- Yeni yılda yepyeni bir takvim (Adige-Abhaz her iki dilde)
- Teyp kaseti, Audio, MP3, CD'lerin satışları, Adige'ce, Abaza'ca filmler, müzikler, Kafkasya'dan belgesel görüntüler
- CD - DVD - Kaset kayıtları
- Yağlı boya tablo ve resimler
- SMS - Bilgi mesajı
- Çerçevesiz resimler
- Biblolar

NARTAJANS

SİZDEN GELENLER

MUZAFFER DİNÇER

New York'tan uçağımın geç kalkması nedeniyle Zürih'e 2 saat geç ulaşmış ve Ankara uçağını kaçırmışım. Bir yer hostesi, istersem Viyana üzerinden Ankara'ya gidebileceğimi söyleyince zaman kaybetmeyeceğim için sevindim. Birkaç saat sonra Viyanadaydım. THY masasını bulmam zor olmadı. Çünkü bütün hava yolları masalarının önünde sıra olurken bizim uçakların önünde her zaman bir öbek ve gürültü vardır. Büyük çoğunluğu Avusturyada yaşayan vatandaşlarımızı ve Türkiye'nin herhangi bir köyü ya da kasabasında yaşayan insanlarımızdan farklı değillerdi.

Cam kenarındaki yerime oturmuştum ki biraz sonra yaşı 60-65 civarında bir bayan selam vererek yanıma oturdu. Biraz şaşırmadım dersem abartmış olmam zira selam verip yanıt almadığım çok bayanla karşılaşmıştım. Gündüz olmasına rağmen New York'tan akşam saatlerinde hareket etmemiz nedeniyle uykusuzdum ve hemen uyudum. Hosteslerin yemek servisi sesleriyle uyandığımda yanımdaki bayan ilgimi çekti. Döpiyesi ve boynunda fularıyla oldukça şık giyinmişti. Yer yer beyazlaşmış saçları ile doğal ve sade görünüyordu. Yüzüne baktım, Cevahir (Ankara Kafkas Demeği Tiyatro Kulübü'nün oynadığı ve İkizce köyünde yaşanmış bir olayın anlatıldığı "Cevahir" adlı oyunun kahramanı) ve Ayşe halalarımın bir karışımı gibiydi. Ayrıca tavırlarında tarif edemediğim bir farklılık, bir asalet vardı. Ancak büyük kentlerde köklü ailelerden insanlarda görülebilen cinsten bir asalet. Ancak kendisinde fazladan bir özellik daha sezmiştim, o da kibirli olmayışydı. Asaleti ve alçak gönüllülüğü kendisinde birleştirmişti ve insanda koşulsuz bir saygı uyandırıyor.

Çok sosyal biri olmamakla birlikte dayanamayarak

Resmiye teyzeyi asaleti ele verdi!

sordum;

-Viyana'da mı oturuyorsunuz?

-Hayır. Yalnızca üç aylığına oğlunun yanına gelmiş şimdi de dönüyordum. Oğlu muhtemelen Avrupa'da yaşayan öğretim görevlisi, vb. biri olmalıydı.

-Oğlunuz ne iş yapıyor?

-İşçi. Şaşırmıştım. Uçağın geri kalan yolcularına baktım ancak yanımdaki kadın diğer yolculardan oldukça farklıydı. Merak ettim;

-Nerelisiniz?

-Adapazarlıyım.

-Adapazarın neresinden?

-Merkezinden. Sorularına ısrarla devam ettim.

-Peki asıl nerelisiniz?

-Eskişehir.

-Eskişehir'in neresinden?

-Çengiş köyü. Burası bir Çerkes köyüydü ve ben de gülümseyerek karşılık verdim.

-Ben de Rahmiyeliyim. Birden Adigece konuşmaya başladık. Hiç beklemediğim bir ortamda adeta ailemden biri kadar yakınlık duyabildiğim birisiyle karşılaşmıştım ve çok mutlu olmuşum. Diyasporada yaşayanlar için bu duygu çok tanıdık sanırım. Adı Resmiye Kaya idi. Halalarımın bazıları tanıyordu ve hatta gençliğinde köyümüze düğüne de gelmişti. Yol boyunca Adigece sohbet ettik. İnsanın kendi diliyle sohbet edebilmesi kadar güzel bir şey olabilir mi, yüreğinin derinliklerine dokunan... Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadım. İndiğimizde eşyalarını taşımasına yardım ettim ve elini öperek ayrıldım. Bana telefonunu vermiş kendisini ziyaret etmemi de istemişti ancak bunu gerçekleştiremedim.

Köyde yetişmiş ve muhtemelen en fazla ilkokul mezunu bir kadın Çerkes terbiyesi ile ne kadar da farklı ve asil olabiliyordu.

Bugün unutulmaya yüz tutmuş, modern ve kentli olmak adına terkedilen bazen de küçümsenen geleneklerimiz ve ruh haliydi Resmiye teyzeyi böylesine farklı kılan ■

ÇİHNES

I. Adige - Abhaz Tiyatro Festivali Maykop'ta yapıldı

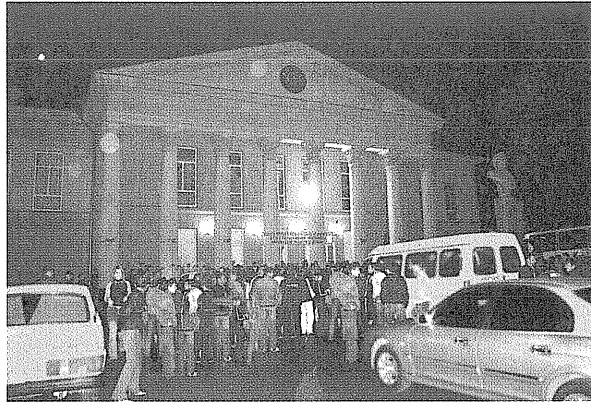

I 2-14 Ekim tarihlerinde Adige Cumhuriyetinin başkenti Maykop'ta I. Adige-Abhaz Festivali gerçekleştirildi.

Federal program kapsamında gerçekleştirilen festivale, Abhazya Cumhuriyeti'nin Abhaz tiyatrosu, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin Adige tiyatrosu, Karaçay-Çerkesk Cumhuriyeti'nin Abazin ve Adige tiyatroları, Adige Cumhuriyeti'nin Adige tiyatrosu katıldılar. 12 Ekim'de açılışı gerçekleştirilen festivalde bütün guruplar ikişer oyun sahneye koydular. Sponsorların da katkı sağladığı organizasyonda

yapılan at yarışında üçüncülük ödülünü, sponsorlardan biri olan Kaf-Fed adına Genel Başkan Muhiittin Ünal vermiştir.

Halkın ve özellikle öğrencilerin yoğun ilgi gösterdiği festival sonrasında bütün gruplar ile tiyatro eleştirmenleri ve basının katıldığı halka açık bir değerlendirme toplantısı düzenlendi. 15 Ekim günü yapılan at yarışlarıyla sona eren festivalin gelecek yıl ikincisi Nalçik'te yapılması kararlaştırılmıştır.

Yeni bir müzik grubu kuruldu: JIW

Geleneksel Adige müzik aletlerini derleme, yeniden kullanılır duruma getirme konusunda uzun yıllardır çalışmalar yapan, özellikle *şçeşine* yapımı ve *hasır* işlemeciliği konularında uzman olan Guç'e Zamudin öncülüğünde, "Jiw" ismiyle bir müzik grubu oluşturuldu. Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak Adige Nasyonal Müzesi'nde çalışmalarını yürütecek olan grup ilk konserini de, Kültür Bakanlığı yetkilileri, kültür sanat çevreleri ve geniş bir izleyici topluluğu önünde müzede verdi.

Jiw Grubu'nun bundan sonraki çalışmalarında, yüzyılların ürünü olan Adige halk şarkılarını derleyip seslendireceği öğrenildi. Grubun yöneticiliğini Guç'e

Zamudin, derleme ve araştırma danışmanlığını folklor araştırmacısı Prof. Dr. Raye Vinerko, müzik danışmanlığını Kuşu Sweta yapıyor. Solistlerin ise Neğoy Zawır, Staş'u Madin, Staş'u Kaplan, Çemişo Rima ve Abide İre'den oluştuğu bildirildi.

Adige Gençlik Programı "Gufes", grubun beş üyesine bir yıl boyunca her ay destek bursu verecektir. Gufes adına ilk ödemeler konser sonrasında grup üyelerine teşekkür edilerek takdim edildi. Jiw Grubu, Wohute Muhammed tarafından davet edildiği Karaçay Çerkes Cumhuriyeti'nin başkenti Çerkesk'te 11 Kasım günü bir konser vereceği duyuruldu.

Adıgey'in cumhuriyet oluşunun 14. yılı törenlerle kutlandı

5 Ekim 2005 Çarşamba günü, başkent Maykop'ta şehir parkında halkın yoğun katılımıyla yapılan kutlama ve törenlerin ardından, aynı günün akşamı Adıgey Devlet Filarmoni binasında çeşitli grupların gösterileri ve konserler de ilgiyle izlendi. 1937 - 1991 tarihleri arasında Krasnodar'a bağlı bir özerk bölge olarak varlığını sürdüren Adıgey, 1991 yılında cumhuriyet statüsüne kavuşmuştu.

Adıgey Cumhuriyeti Adıge Khase Genel Kurulu yapıldı

Başkan Şalaho Asker tarafından açılan genel kurulda, gündeme geçilmeden, Nalçık'ta yaşamını yitirenlerin anısına bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Olayların aydınlatılması ve başsağlığı içeren bir mektubun Kaberdey Balkar Başkanı Kanoko Arsen'e gönderilmesi kabul edildi.

Bütün köylerden, ilçelerden, illerden seçilen 274 delegeden, 248 nin katıldığı genel kurula Başkan Şovmen Hazret adına yardımcısı Boris Gakjayeve katılarak bir konuşma yaptı. Başbakan Hagur Asfar, Başkanlık Genel Sekreteri Beretar Tali ve Bakanlar ve çok sayıda davetlinin izlediği genel kurul akşam geç saatlere kadar sürdü.

Toplantıya Adıgey'in Krasnodar'la birleştirilmesi konusu damgasını vurdu. Başkanlık Genel Sekreteri Beretar Taliy ve bir çok konuşmacı birleştirilmenin kabul edilemeyeceğini, referandum yasasının parlamentodan asla geçirilmemesi gerektiğini söyledi. Toplantı sonunda, Başkan V. Putin, Duma Bşk. B. Grizlov, Federal Senato Bşk. A. Mirinov'a birleştirilmenin asla kabul edilmediği ve böyle bir girişimin olumsuz sonuçlar doğuracağını vurgulayan birer mektup gönderilmesi kararlaştırıldı.

Genel kurul sonunda adıgelerin halk meclisi olarak nitelendirdikleri 33 kişilik "Sovyet" seçildi. Sovyet ilk toplantısında başkanlığa, Adıgey Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü, Tarihçi, Çerkes Akademisi üyesi Çirğ Ashad'ı ve yedi yönetim kurulu üyesini seçti. Yönetim kurulu önümüzdeki hafta yapacağı toplantı ile çalışmalarına başlayacak.

Abhazyaya bağımsızlığının 12. yılını kutladı

Abhazyaya'nın bağımsızlığının 12. yıldönümü anavatan ve Türkiye diasporasında çeşitli etkinliklerle kutlandı.

Abhazyaya'da yapılan kutlamalarda, 1992-1993 yıllarında Güncistan'a karşı verilen bağımsızlık mücadelesini 30 Eylül'de başarıyla sonuçlandırarak, kendi topraklarında özgürce yaşama hakkı kazanan Abhaz halkından ve kardeş ülkelerden gelecek bu haklı mücadeleye destek veren yürekli insanlardan hayatını kaybeden şehitler için düzenlenen anma töreninden sonra bir kutlama mitingi gerçekleştirildi. 27 Eylül 1993'de başkent Sohum'u kurtaran Abhazlar, 30 Eylül 1993'de bağımsızlıklarını elde ettiler.

Abhazyaya devleti üst düzey yetkililerinin yanı sıra, Rusya Federasyonu ve çevre bölgelerden temsilciler ile halktan çok sayıda insanın da hazır bulunduğu mitingde bir konuşma yapan Abhazyaya Devlet Başkanı Sergey Bagapş, Abhazyaya'nın bağımsızlığı için canını veren vatansızların anısına saygı göstermek için, Abhazyaya'nın kalkınması için herkesin aynı sorumluluğu hissetmesi gerektiğini söyledi.

Savunma Bakanı Sultan Sosnaliyev de yaptığı konuşmada, kendilerine savaşta en büyük desteği veren Kuzey Kafkasya halklarının kardeşliğinden bahsederken, zor kazanılan barışın sonsuza dek

korunacağını belirtti.

Herhangi bir olayın çıkmaması için olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı kutlamalar yapılan resmi törenlerden sonra çeşitli konser ve eğelencelerle devam etti.

Benzer kutlamalar Türkiye diasporasında da çeşitli demeklerde yapılan programlarla yapıldı. Ankara Kafkas Derneği'nde düzenlenen Abhazyaya Gecesi, Abhazyaya savaşında ölen şehitlerimizin anısına yapılan saygı duruşuyla başladı. İlerleyen saatlerde Abhazyaya Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı ile canlı telefon bağlantısı yapılarak karşılıklı kutlama mesajları dile getirildi. Düzenlenen bir slayt gösterisi ile de Abhazyaya'dan görüntüler eşliğinde bağımsızlık mücadelesi, katılan çok sayıdaki konuk tarafından ilgiyle izlendi. Daha sonra geleneksel olarak yapılan düğün ve oynanan hareketli Apsuwa Koşara oyunları ile eğelenceli saatler yaşandı.

İstanbul'da Kafkas Abhazyaya Kültür Derneği, Dünya Abhaz Abazin Halkları Birliği ve Kafkas Abhazyaya Dayanışma Komitesi'nin ortaklaşa düzenlediği kutlama etkinliğinde de benzer bir program uygulandı. Saygı duruşu, sinevizyon gösterisi ve söylenen Abhaz ezgilerinden sonra gecenin finalinde Ridade ekibinin güzel gösterileri vardı.

Meşbeşe İshak'la bir röportaj

Röportaj: MAMRIKHUE NURİYET
Çeviren: Meşfeşşu Necdet (Hatam)

**Adıgey'in cumhuriyet statüsü kazanmasının
14. yıldönümü olan 5 Ekim 2005 tarihli
Adıge Maq Gazetesi'nde, değerli yazarımız
Meşbeşe İshak ile yapılan bir röportaj
yayımlandı. İşte o röportaj metni:**

Adıgey Cumhuriyeti'nin kuruluşunun, var oluşunun 14. yılı. Biz Adıgeler için tarihsel önemi olan mutlu bir olay. Uzun ve çileli bir yol kateden Adıge halkının nasıl devlet olduğuna, yüzyıllardır birlikte dolaştığı özlemin nasıl kavuştuğunu, rüyalarının nasıl gerçeğe dönüştüğünü öğrenmek isteği ile, Cumhuriyetin kuruluş çalışmalarına, gelişmesine katkıda bulunanlarla söyleşiler yaptık. Bunlardan biri de Adıgey, Kabardey - Balkar ve Karaçay - Çerkes Cumhuriyetleri halk hazarı, birçok tarihi romanı kaleme almış olan, elli yılı geçkin süredir ulusal yazına hizmet eden Meşbeşe İshakh.

Kuruluş sürecinde çalışmaların merkezinde bulunan Meşbeşe İshak, anılarını Adıgey Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 14. yıldönümünde, bizlerle paylaştı.
Mamrikhue Nuriyet

Sayın İshak, çağını en iyi yansıtan, gerçekleri en iyi görebilenler yazarlardır. Bu anlamda 14 yıl önce cumhuriyetimizin kuruluşu sizde nasıl yer etti, sizin için nedir olayın önemi? Ve siz bu olaya nasıl katkıda bulundunuz.

- 14 yıl bir an gibi, ki tarih için yüzyıl bile bir kibrit çöpünün yanış süresidir. Adıge halkının kökleri tarihin derinliklerine kadar gider, yayıldığı alan da çok geniştir. Binlerce yıldır Adıgelerin özlem duyduğu, uğruna çaba gösterdikleri şey devlet olmaktı. Halkımızın

beklentileri, umutları, yığılması, masallarında, öykülerinde, destanlarında, söylencelerinde dile getirilmiştir, ki tüm bunlar halk bilimimize temel olmuştur.

Her çağda Adıgenin, kendine özgü bir dünya görüşü ve diğer halklardan farklı gelenek-göreneklere var olageldi. Tarihin çok eski dönemlerinde devletler de kurmamış değildi. Ancak her şeyimizi yerle yer eden, dağıtan Kafkas Savaşları'ndan sonra, ülkede kalabilen halkımızın %5'inin, özerk bölge statüsünü kazanmasına paha biçilemez. Sovyetler Birliği dönemi, az nüfuslu halklar için, umutların gerçekleştiği bir dönem olmuş, biz Adıgelere de özgürlük yolunu açmış, aydınlatmıştır. Yaşam sürecinde kişinin kimi düşünceleri su verilmiş çelik gibi olur. Diğer yandan kişilerin yaşam biçimi, görüntüsü de değişir. Özerk bölge olarak kaldığımız 70 yıl boyunca Adıgey, yaşamın her alanında görünür gelişmeler gösterdi. Halk bilinci özerk bölge sınırlamalarına sığmaz oldu. Umutlarımız bizleri bahçe çitlerimizin ötesine de görebilecek şekilde yükseltti. Çitlerimizin ötesine de baktık. Amacımız ete-kemiğe büründü daha sağlam bir gövdeye kavuştu. Hiçbirimiz yapabileceğinden geri kalmadı. Demokratik uygulamaları da hızla geliyordu.

Halk çoğunluğu, sağlam temel için, ulusal kültürel değerleri koruyup geliştirmek için, devlet kurumsal yapısının öneminin bilincindeydi. O günlerden benim aklımda kalan en belirgin şey de işte bu bilinçlilik halidir.

Cumhuriyeti kurma konusunda en çok çaba gösteren ilk beş-on kişi arasında sayılırım. 1989 yılı ocak ayında. Özerk Bölge statüsü elbisesinin artık dar gelmeye başladığını, Kabardey, Abhaz, Kalmık halkları gibi bizim de devletimizin kuruluşunun sırası geldiğini, Özerk Cumhuriyet statüsü kazanmamız gerektiğini, dönemin ülkedeki en önemli üç politik gazetesinden biri olan «Sovyet Rusya» adlı gazetede yayımlamıştım. Bu, tüm Sovyetler Birliği çapında bu

içerikte yayımlanmış ilk yazıydı.

Makalenin yayımlanmasını izleyen üç günde Xakasiye, Altay ve Yevréy Özerk Bölge Başkanları beni arayıp yazıyı okuduklarını ve görüşlerini paylaştıklarını iletiler. Kağıda dökülen düşüncelerin ancak halkların bunu benimseyip destek vermeleri oranında güç kazanacağını da, dönemin koşulları içerisinde yazımda dile getirmiştım.

Cumhuriyet statüsü, özerk bölgede yaşayan herkesin ilgi alanındaydı. Her birey olayları önemsemi. Ancak karşı olan gruplar da vardı. Özerk Bölge parlamenterlerinden hayli kalabalık bir grubun cumhuriyet statüsü kazanmamıza karşı olması, olayın hızla sonuçlandırılmasına engel oluyordu. Adıge Xase üyesi yüzlerce genç, parlamento önündeki meydana hiç ayrılmıyordu. Parlamento kararının olumsuz olacağı korkusu, kuşkusu ile sabrı taşanlar, isyan edenler de oluyordu. Böyle anlarda, Şhalaxhue Abu ile birlikte milletvekili sıfatımızla aralarına girip sabırla karar beklemeleri konusunda, ikna etmeye çalıştık.

O günler çok sıkıntılıydı, karışık. Her birimiz hem nasıl sonuçlanacağını endişesi içerisindeydi, hem de elinden gelen katkıda bulunmaya hazır. Ben o sıralar Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti'nde milletvekili idim. Özerk Bölge Parlamentosu nihayet, cumhuriyet statüsü kararını alıp Moskova'ya göndemişti.

İnternet ortamı gençlerimize Adıge eğitimi vermez. Bence, Adıge aydınları olarak gece gündüz bıkmadan usanmadan düşünmemiz, üzerinde durmadan çalışmamız gereken konu, Adıgeliği, ulusal özelliklerimizi, aile, ülke yararına değerlendirmek, çocuklarımız bu yolda eğitmektir.

Kararın, önce Rusya Federatif Sovyet Cumhuriyeti Parlamentosu'nda onaylanması gerekiyordu. Rusya Federatif Cumhuriyeti milletvekili olmadığım halde, parlamentonun bu oturumuna ben de katılmıştım. Beklediğimiz gibi, milletvekillerinin çoğunluğu Özerk Bölge Parlamentosu kararını desteklemedi. Üzerinde en çok tartışılan, engellenmeye çalışılan konulardan biri cumhuriyetin adı idi. "Adıgey Cumhuriyeti" demeye bir türlü dilleri varmıyordu. Adıge halkının üstünlük verdiği, Adıge halkının kayırıldığı anlamını çıkarıyorlardı. Aynı gün konu ikinci kez gündeme alındı. Bu kez onaylandı ve cumhuriyet statüsü kazanmış olduk. Tüm yaşayan farklı halklarca hepimizin olan cumhuriyetin adı da "Adıgey Cumhuriyeti" oldu.

Böylece, Adıgey Özerk Bölge milletvekillerimizin, o dönem yöneticimiz Carım Aslan'ın "Kırklar Komitesi"nin, halkımız aydınlarının yılmaz çabaları, uğraşları sonucu Adıge Cumhuriyeti doğmuş oldu.

Cumhuriyetin kuruluşu çok mutlu bir olaydı ve hep mutlu bir olay olarak anılarda kalacağını düşünüyorum. Kent merkezindeki Lenin Meydanı insanlarla dolup taşıyordu. Herkes, herkesle kucaklaşıyor birbirini kutluyordu. Çalışmalara en çok katkısı olanlar olmasa da, omuzlara alınanlar, havalara atılanlar da oldu. Gördüğümüz her şey, mutlu sonucun ne kadar büyük bir özlemlerle beklendiğinin kanıtı idi.

Peki bu on dört yılda cumhuriyet, halkın beklentilerine cevap verebildi mi? Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda?

- Cumhuriyetin temel kurumlarını, beklentilerimiz, isteklerimiz ölçüsünde sağlam kuramadık. Ancak 14 yıl da, temelleri sağlamlaştırmak için çok kısa bir süre (daha önce söylediğim gibi). Ancak, eksiklerimizi farkedecek bilincimiz var. Eksiklerin giderilmesine de çalışılıyor. Halkın huzurlu bir yaşamı olsun, ülkede hep barış olsun istiyorsak, anlamamız gereken, durulmaması gerektiği. Cumhuriyetin temel kurumlarını sağlığa kavuşturmamız ve onu korumamız gerekiyor. Bir kez ata bindiysen eğer, seni attan düşürme fırsatını vermemelisin kimseye. Buna benzer cumhuriyetimizin statüsü de. Halkın heyecanının kuruluş günlerine göre azalmış olması üzücü. Bu azalışın nedenleri de, zamanla birlikte gelen değişimin, yaşamda oluşturduğu dönemeçlerdir. Cumhuriyetimizde olduğu gibi tüm Rusya'da da yaşam koşullarının tanınmayacak şekilde değişmiş olması, insanların düşüncelerini de tutumlarını da bütünü ile değiştirmiştir. Bireyselcilik alabildiğine gelişti bu dönem. Ancak bu, hiç de iyi bir şey değil bence. İnsani değerler, Adıgelik gittikçe aşınıyor. Adıgeliği, ulusal özelliklerimizi, aile, ülke yararına değerlendiriyor muyuz? Eğitiyor muyuz çocuklarımızı...

Bence, Adıge aydınları olarak gece gündüz bıkmadan usanmadan düşünmemiz, üzerinde durmadan çalışmamız gereken konu bu. İnternet ortamı gençlerimize Adıge eğitimi vermez. Devletin öncelikli sorumluluğu, ulusal onuru, başkalarının da saygı duyacağı seviyelerde taşıyabilmektir.

Bunun için her birimiz dur durak bilmeden çaba göstermezsek sonuç alamayız. Kadınlarımızın hiçbir zaman peçesi olmadı. Ancak akli, terbiyesi, güzelliği, elbisesinin zenginliği her zaman gereken saygıyı derlemiştir. Kadın erkek ilişkilerinde saygı hep ön planda oldu. Halk, kadınların sözüne sıkça kulak verdiği oldu. Erkeğin kılıcı hiç körelmedi, yiğitliğinin sınırı yoktu. Her bireyin kendi yerini bilmesi dönemini de ulusal onurumuzu da zenginleştirdi.

Peki, Adıge onuru ile günümüz gerçeklerinin uyumu dersiniz, kafada çok sayıda düşünce dolaşmaya, çekişmeye başlıyor. Evet umursamazlığa prim vermeden, yaşamın her alanında çağa uyum sağlamak çok önemli. Yaşam, hiç bir zaman bir yerde durmadı, dumaz. Değişiyor, ilerliyor. Yeni görünüm kazanıyor. Ama bu Adıghağenin tümünden unutulması, gençlerin her yanlışını affedilmesi anlamına da gelmiyor elbette ki... Halkın tüm güzel birikimini kaybederseniz, devletin temelleri de sarsılır, halkın kendisi de yok olur gider. Boşuna dememişler "Eğitimi evinde al da sonra xaseye git" diye.

Altını çiziyorum; gençlere iyi örnek olunmalı. Adıge yüreği taşımak, yaşamın gerçeklerini açık yüreklilikle değerlendirmek, tüm yöneticilerimizin ve aydınlarımızın birincil görevi olmalı. Halkın acısını, önce kendin anlar, paylaşırsan, halkın için önce kendin gözyaşı dökebilirsene ancak, başkalarına da anlatabilirsin. Aslında bizler, kendimizi sandığımız, olsun istediğimiz gibi değiliz. Adıge yiğitliği, onuru tarihte kaldı gibi. Halk biliminin bir parçası oldu. Halkın hiç sevmediği kötü huylan şu sıralar yaşamımızı zorluyor. Kısırcaçlık... (Kendisinin başaramayacağını sana da yaptırmaz Adıge. İşte devletin engeli) birbirini anlama, yardımlaşma gevşedi. Daha az önemsenir oldu. Kumazlık, yapmacıklık başak vermeye başladı. Gerçeğin kökünü kazıyan yalan bizleri tehdit ediyor. Zor bir dönemden geçiyoruz. Ama her birimizin kesinlikle inanması gereken şey, en derin bölümünde bile nehrin geçit verebildiğidir. Zor olmayan iş yoktur. Devlet kişisel çıkar aracı değildir. Varlığı için sürekli çalışmak, onu sakınmak, kollamak gerekir...

Krasnodar Kray'a katılacağımız, Adıgey Cumhuriyeti'nin lağvedileceği korkusunun ortaya çıktığı

söylentileri daha sık kulağımıza gelmeye başladı. Siz ne dersiniz bu konuda?

- Güç oldu ama cumhuriyeti kurduk. Devlet olarak varlığımızı sürdürebilmek için olanaklarımız da az değil, toprak, ormanlar, akar sular, yeraltı zenginlikleri... Her birimiz görev ve sorumluluklarımızı yerine getirdiğimizde, cunhuriyetimiz de büyük gelişmeler gösterecek, iyi sonuçlar alınacak, söylentiler de bitecektir. Hem niye katılacağız. Biz artık dar gelmeye başladığı için özerk bölge elbisesini çıkardık. El-ele, kol-kola, inançla çalıştığımızda, özerk bölgemizin, Sovyetler Birliği'ni tüm bölgelerinin önünde olduğu 25 yıl önceki düzeyimizi yakalayacak, -sanayide, ekonomide, tarımda kültürde özetle yaşamın her alanında adımımızdan söz ettireceğiz. Bunun, vazgeçilmez bir amaç olduğunu düşünüyor, halkın da bu görüşlerime katılacağına inanıyorum.

Konuşmamızı şu soruyla bitirmek istiyorum. Siz Adıge halkının yazarısınız. Şu sıralar hangi konu üzerinde çalışıyorsunuz.?

- Memnuniyetle söyleyeyim. Doğu-Batı adlı son romanımı yeni bitirdim. Roman Adıge tarihinin konu ediniyor. Geçmişimizin bir kesitini anlatan roman, XII. yy. dan XVIII. yy'a kadarki yıllarda Mısır Adıgelelerini konu ediniyor. Memlukler, yaban topraklara esir olarak götürülmelerine karşın zekaları ve yiğitlikleri ile ele geçirip 135 yıl yönetimde kalmışlardır.

Romanınızın ana fikri?..

- Bu tarihi romanla ağaç kovuğundan çıkmadığımızı anlatmak istedim (çığı şhapem tıkhıpızığep). Ana fikir olarak da; dünyanın neresinde olursa olsun, güç duruma düşen Adıgelelerin, umutlarını yitirmediklerini, var olmak için gerekli güç ve çıkış yöntemlerini, kendilerinde bulabildiklerini verebildiğimi sanıyorum. (Mamlık - Arapça bir sözcük, anlamı esir, «beyaz köle»). Yaban ellerde Adıge Memlukler padişah olabildiler. Arap dünyasını doğuda Moğollar'dan, batıda haç taşıyıcılarından (Hıristiyanlardan) korudular. Böylece İslam dini de korunmuş oldu. Dolayısı ile Adıgelelerin, Arapların teşekkürünü hak ettiklerini düşünüyorum. Ancak ne denli yiğit olursa da el topraklarda kök salınmıyor.

Son olarak yineliyorum, yardımlaşır, uyum içersinde olursak, "güç birliği, dağları bile yerinden oynatabilir" dediği gibi, Cumhuriyet'in temellerini sağlamlaştırmayı da, onu korumayı da başarabiliriz.

Sağolun, söyleşimiz ve yol göstericiliğiniz için. -Siz de sağolun..

*"Dün gece bir
rüya gördüm.
Size anlatamam.
Çünkü Ubihçaydı..."*

*"... Yüreğim fazla dayanmaz biliyorum.
İçime atsam olmuyor, dilime vuruyor.
Ana dilimle anlatmak istiyorum,
unutmayı ve unutulmayı..."*

TEVFİK ESENÇ

1904 - 1992

Ölümünün 13. yılında "Koca Çınar"ı saygıyla anıyoruz

Yokluğunun, bir dilin sonu olduğunu bile bile yaşamak...

Derleyen: ZAFER SÜRER

Nasıl bir ruh haliniz olurdu ölümünüzle birlikte bir dilin de sizinle toprağa gömüleceğini bilerek yaşasaydınız? Hem de tartışmasız dünyanın en eski ve zengin dillerinden birinin sizinle sonlanacağını bilerek. Okuduğunuz bu satırları yazmadan önce bu sorunun cevabını düşündüm uzun uzun. Sonra da Ahmet Arif'in "Yokluğun, cehennemün öbür adıdır" dizesi düğümlendi yüreğimde. Asırlık bir meşe ağacının yıkılışının, gözlerini kapayışının, Kafkas dillerinin hatta Dünya dillerinin öksüz kalıp 'üşümesi' değil miydi? Bütün Dünya dilleri "Üşüyorum, kapama gözlerini..." diye haykırmamış mıdır Tevfik Esenç'in ardından.

"...Ansızın hatırlayacağım, son sözlerini tekrarlayacağım... Unutulmasın diye, son sesleri... Çok ölüm gördüm. Uzun bir ömrüm oldu takatim kalmadı. Yüreğim fazla dayanmaz, biliyorum. İçime atsam, olmuyor. Dilime vuruyor. Anadilimde anlatmak istiyorum, unutmayı ve unutulmayı..." Anadilini konuşabilen son Wubih yaşadığı ürpertici yalnızlığı "...Anadilimde anlatmak istiyorum, unutmayı ve unutulmayı..." diyerek ifade ediyordu Son Sesler'de.

Özellikle geliştirdiği üç işlev kuramıyla tanınan, yüzyıla damgasını vurmuş ünlü Fransız filolog, etnolog

ve din tarihçisi Georges Dumezil ile tanışmak Tevfik Esenç'in "ürpertici yalnızlığı"na bir nebze merhem olmuştur aslında. İnsanlığa bildiklerini bırakabilmek için çaba içinde olmuştur. Koca Meşe'nin bu çabaları, Dumezil'i neredeyse diğer bütün çalışmalarını bıraktıracak kadar etkilemiştir. Dumezil'in "İnsanlık ve bilim adına bir hazine buldum." diyerek öteki uğraş alanlarını bırakmaya degecek kadar önemseddiği hazine Kafkas dilleri ve etnolojisidir. Tevfik Esenç'le tanışması, Ubihça için olduğu kadar; insanlık için, uygarlık için ve yok olmayla karşı karşıya kalan yüzlerce dil için de bir şanstır elbet.

Dil bilimcilerin Ubihçaya olan ilgisi, konuşulma şansı kalmasa da böyle bir dilin varlığının gelecek kuşaklara aktarılmasına vesile olmuştur.

Tevfik Esenç ve Fransız dil bilimci Dumezil, 30 yıl süren bir çalışma neticesinde "Ubihça'nın filleri" isimli eseri miras bıraktılar. 82 sessiz, 3 sesli toplam 85 harf bulunan Ubihçanın fonem bakımından dünyanın en zengin ve en zor dili

olduğu söylenmektedir. Tevfik Esenç, vefat etmeden önce, Ubihçayı dünyaca ünlü kaskasolog Georges Charachidzé'ye de öğretmiş. Bugün Tevfik Esenç'in ölümüyle Ubihça konuşan kalmamıştır ama Ubihça Dumezil ve Charachidze sayesinde artık yazılı bir dildir.

Ubihça bükümlü diller ailesindedir; yani sözcüklerin her

"Bu dünyada hayatta kalabilmek için beyaz adamın dilini öğrenmeliyiz, ama sonsuza kadar yaşamak için kendi dilimiz bilmemiz gerek."

Darryl Babe Wilson
(Amerikan yertisi)

İÇİMİZDEN BİRİ

küçük parçası bir anlam taşır. Sessiz harfler açısından dünyanın en zengin dilidir. Dumezil, doğadaki seslerin en yakın taklit edildiği dil olarak tanımlar. Bu dilde aşağı yukarı 3000 civarında da sözcük vardır, bu sayı yazılı belgesi bulunmayan bir dil için fazla sayılabilir.

Ubihçaya ilgi gösteren dilbilimciler bunlarla sınırlı değil. Ünlü Kanadalı dilbilimci J. Catford, Macar Meszaros, Alman dilbilimci Adolf Dirr gibi bilim insanları Ubihça konusunda çalışmalar yapmışlar.

Norveçli dil bilimci Hans Voght da Esenç yardımıyla bir sözlük hazırlamış. Ayrıca doksanlı yılların başında Boğaziçi Üniversitesi'nde hocalık yapan dil bilimci Sumru Özsoy'un da bu dili Tevfik Esenç'ten öğrendiği söylenmektedir.

Esenç'le tanışma şansı yakalayan dilbilimcilerden biri olan Dr. George Hewitt'in sözleri Dünya kültür mirasının korunması ve dillerin kaybolmaması için yapılması gerekeni anlatması açısından dikkat çekici:

"Kendimi, 1974'te Tevfik Esenç'le tanışıp birlikte çalıştığım için müthiş ayrıcalıklı hissediyorum ve o zamandan beri Kafkas dillerinin, ister bilerek veya tesadüfi görmezlikten gelme veya fiziki yok etme tehdidi altında, Ubih dilinin akibetine uğramamaları için hepimizin yapabileceği her şeyi yapması gerektiği inancım hiç sarsılmadı."

Ya bizim, "...hepimizin yapabileceği her şeyi yapması gerektiği inancı"mız ne durumda. Dillerimizi son konuşan bir kişi kalıncaya kadar önemsemeden yaşamaya devam mı edeceğiz?

David Crystal tarafından kaleme alınan *language death* isimli kitaba göre iletişim aracı olarak dil, o dili kullanan insanların yok olması ile ölüyor. Aslında Crystal'in yaptığı temel çıkarım: dil=insan. Bir yerlerde arşivi, kaydı, belgeleri olsa da o ölü bir dil. Kalan her türlü belge ve kayıt aynı insanın mezar taşı gibi sadece bu dilin bir zamanlar var olduğunu kanıtıyor.

Bizlerin, hayatta iken yapamadığını/yapmadığını "Bir dili yaşatmaya bir ömür yetmiyor" diyerek yaşama veda eden Esenç, mezarında bile yapmayı sürdürüyor günümüzde. Mezar taşına, kendi isteğiyle, aynen şunlar yazılmış: "Tevfik Esenç burada yatıyor. Kendisi Ubihçayı konuşabilen en son kişidir."

Şu anda dünya nüfusunun %96'sının, Dünya dillerinin %4'ünü kullandığı iddia ediliyor.

Günümüzde Endonezya'da yerel 500 dil ve/veya diyalektiğin yok olmaya yüz tutmasının temel nedeni İngilizce temel eğitim ve İngilizcenin sağladığı iş ve yaşam olanakları. Çocuklarımızın geleceğini garanti altına alma kaygısının anadillerini öğrenmeden büyümelerine neden olduğunu sanınız görmeyenimiz yoktur. 'Dil=insan'sa Amerikan yerlisi Darryl Babe Wilson'a kulak vermek en doğrusu:

"Bu dünyada hayatta kalabilmek için beyaz adamın dilini öğrenmeliyiz, ama sonsuza kadar yaşamak için kendi dilimizi bilmemiz gerek."

81 sessiz harften oluşan bir Kafkas dilini dünyada tek konuşan kişi, olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na da girmeye hak kazanan, 1992'de yaşama gözlerini yumarak aramızdan ayrılan Tevfik Esenç, örnek yaşamı ve mücadele azmiyle diaspora Çerkeslerine çok şey anlattı. Geride bıraktıklarıyla da anlatmaya devam ediyor anlamak isteyenlere...

Necdet Hatam'ın, kendi deyimiyle "...halkımızı, anavatanımızı, defalarca Avrupa ülkelerine çağınlan Koca Meşe'yi, anavatanda hiç ağırlamamış olmak ayıbından kurtarmak..." için Kafkasya'ya götürdüğü Tevfik Esenç, anavatanda radyo ve televizyonda yaptığı konuşmalarda "Keşke anavatana, ayaklarım daha iyi yürür, gözlerim daha iyi görür, kulaklarım daha iyi işitirken, daha sağlıklı iken gelebilseydim" demiş.

Ubih Dede, manevi huzurunda saygıyla eğiliyoruz ■

Hoşçakal

*Can tende kaldıkça
bizaz düşünce,
bizaz ümit,
kalbi dinlendiren.*

*Can tende kaldıkça
bizaz ümit,
bizaz sevinç,
kalbi dinlendiren.*

*Can tende kaldıkça
yaşam sevinci,
gülümseyen göz,
kalbi dinlendiren.*

*Can tende kaldıkça
ocak başı dumanı,
biz yudum su,
kalbi rahatlatan.*

*Can tende kaldıkça
bizaz Adıgellik,
bizaz kardeşlik,
kalbi aydınlatan.*

*Can tenden ayrılırken
son biz bakış,
biz nefes vatan havası,
ondan sonra
Hoşça kal.*

Thaghezit Refik

Ne kaldı...

*Ne kaldı senden geriye Çerkesliğimden?
Biraz hüznü çibreden
ve közüğü yırtanmış biz muzikadan başka?
Aaah o hazin kalıntısı tarihimin..
Soykırımlardan arda kalmış biz yağmanın,
parçalanmış ezik hatırası.. Çerkesliğim..*

*sana bağlanmış gibi gözüken
seni avlularda dağlarında ovalarında yasayan,
o patlayan avuçlardan ne kaldı!
Parçalanmış yüreklerden başka!*

*Ne kaldı o leş kargalarından,
senden geriye ne kaldı?*

*Benimse, sana burulmuş yüreğim,
aaah yüreğim, deli dalgalar denizi
göğsümü parçalar durur..
ne kaldı senden geriye,
horlanmış bir duyarsızlıktan
ve yazılan romanlardan başka?
Aaah o duyarsızlık gurur yarası duruşumuz..
İçimizde yangın küllenmiş ateş
İçimiz bir kül tablası sanki..
Benimse sana çıldıran hasretim!
Aaah aaah dağlarımızda Çerkesliğime hasretim...*

Yaşar Aslankaya

İÇİMİZDEN BİRİ

(1926-1977)

*Kafkas Dağları'nın
ruhunu Anadolu'ya
taşıyan hoca:*

ELBRUZ GAYTAAOĞLU

KUBAT AYTEK

Ankara Kafkas Derneği, 2 Eylül 2005 Cuma akşamı Elbruz Gaytaoğlu'nu anma gecesi düzenledi. Ankara Kafkas Derneği'nin ilk ekibini kuran ve yıllarca hem oyurcusu hem çalıştırıcısı olmuş, efsanevi kişilik Elbruz Gaytaoğlu için düzenlenen gecede kendisini yakından tanıyan Kubat Aytek izin isteyerek Gaytaoğlu'nu anlatan bir konuşma yaptı. Bize, "Sayın Elbruz Gaytaoğlu bundan daha iyi tanıtılamazdı" diye düşündüren bu metni aşağıda Nart okurlarıyla paylaşmak istiyoruz:

"Ben Osetyalı Kubat ailesinden Temirbolat oğlu Aytek. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Genelde irticalen konuşurum. Ancak böylesine seçkin, aydın bir topluluğun önünde, Özellikle mutena bir kişi hakkında gelişigüzel konuşmanın, ardından da "sürçülisan ettiysem af ola" diyerek özür dilemenin doğru olmayacağını düşünerek, konuşacaklarımı yazıya döktüm. Buna rağmen okurken teklersem heyecanıma

veriniz, hoş görünüz.

1960 ve 70 li yıllarda, genellikle Ankara ve çevresinde yaşayan, Kafkaslı hemşerimizin büyük bir çoğunluğunun kulaklarında halen "Hii- Haaa!" ve ardından gelen "Huup" seslerinin çınladığını zannediyorum. Bu unutulmaz seslerin sahibini anmak ve göremeyenlere tanıtmak isterim.

Kafkas dağlarının en yüksek tepesinden adını alan ve bu dağların kuzey yamaçlarındaki ruhu, esen tatlı rüzgân Anadolu'ya taşıyan kişinin adı Elbruz idi.

1926 yılında Viladikafkas'da Suadak köyünde doğdu. Köklü Gayttate yani Gaytgiller ailesindendi.

4-5 yaşlarındayken düğünlerde sergilediği Kafkas oyunlarıyla dikkatleri çekmiş, katıldığı yarışmalarda üç kez birinci olmuş Moskova'da folklor eğitimi almaya hak kazanmıştı. Ailesi razı olmayınca Moskova'ya gidemedi.

Rusya 1941 yılında Alman saldırısına uğrayınca Ruslar 15 yaşındaki Elbruz'u askere almış, kısa bir eğitimden sonra asteğmen rütbesiyle cepheye

göndermişler.

Elbruz 1942 yılında kaçarak Alman ordusuna iltihak etti. General Kılıçgırey kumandasında ki Kafkas Tümeninin I. alayında Ruslara karşı savaşımaya başladı.

Alman Orduları Stalingrat'da yenik düşüp çekilmeğe, Rusya'yı terk etmeğe başlayınca; Elbruz da bağlı bulunduğu alayla birlikte ülkesini terk etmek zorunda kaldı.

Bu kafilede Kislovodski Kafkas Halk Dansları topluluğundan İbrahim Taymaz - Karaçay-Çerkes Halk Dansları Topluluğundan Sefer Demirez,- Kabardin ve Balkar Halk Oyunları Topluluğundan Haşim Sotay ve Muhammed Atalık gibi profesyonel dansçılar vardı.

Bunlar gelecekte geçimlerini sağlayabilmek için bir folklor grubu oluşturmaya karar verdiler.

Kafilede dansa yeteneği olan gençleri toplayıp çalıştırmaya başladılar. Elbruz da bu gruba katıldı. Göç devam etmekteydi. Çalışmaları yakından izleyen Alman komutanları bu ekibi 1943 yılında Beline gönderdiler.

Yeni kostümler hazırlandı, Kafkas ve Kazak göçmenlerinin yoğun olduğu İtalya'da profesyonel olarak sahneye çıktılar.

1945 yılında savaş sona erdiğinde Alman Orduları yurtlarına çekilirlerken, topluluk arkalarından gelen İngiliz ordusuna teslim oldu, ancak Yalta anlaşması gereği ülkelere iadeleri gerekiyordu; kafiledekiler Rusya'ya döndükleri takdirde neler olabileceğini çok iyi biliyorlardı. Topluluk elemanları dağlara kaçıp ormanlarda saklandılar.

Bu esnada Kızılhaç, Unra ve İro gibi uluslararası kuruluşlar Amerikan ve İngiliz işgal bölgelerinde

kamplar kurmuş, mültecilere yiyecek, giyecek ve barınak vermeye başlamışlardı. Topluluk bu kamplardan birine sığındı. Burada 60 kişilik Kazak korosuyla birleşerek büyük bir kumpanya oluşturdular. Böylece İngiliz ordusu moral gecelerinin vazgeçilmez unsuru oldular. Avusturya şehirlerine davet edildiler. Ancak! Bu esnada değişik inanç ve kültürlerden gelen insanların bir arada barındığı kamplarda sorunlar baş göstermeğe başladı. Kampların dağıtılmasına karar verildi.

1947 yılında Türkiye dahil, birçok ülke göçmenlere kapılarını açtı. Elbruz ve arkadaşları Türkiye'ye gelmek istediklerini belirttiler. Kazak korosundan ayrılarak Türk kampına yerleştiler. Bu kampta kaldıkları sürece "Boğaziçi Yıldızları Halk Oyunları Topluluğu" adı altında Alman ve Avusturya şehirlerinde gösterilerine devam ettiler. İşlemler nedeniyle kafilenin Türkiye'ye gelmesi 1949 yılı şubatında gerçekleşti.

İstanbul'da ki birkaç gösteriden sonra topluluk çeşitli nedenlerle dağıldı. Kimileri daha önce bahsettiğim göçmen kabul eden Kanada, Amerika gibi ülkelere gittiler. Elbruz ve birkaç arkadaşı İstanbul'da kalarak gösterilerine devam ettiler. Her geçen gün geçim koşulları zorlaşıyordu. Neticede onlar da dağıldılar. Devlet kendilerine Anadolu'nun birçok yerinde iskân imkânı tanımıştı. Herkes bir yelere gitti. Elbruz da ırkdaşlarının yoğun olduğu Kayseri-Bünyan'ı seçti. Amacı bir çiftlik kurmaktı. Maddi imkânsızlıklar ve yalnız oluşu nedeniyle, hayal ettiği çiftliği kuramadı.

Tahminen 1955 yılında Ankara'ya 100 km. mesafedeki Hirfanlı Barajı'nı inşa eden İngiliz George Vimpey şirketinde, tercüman baş formen olarak çalışmaya başladı. Yalnızdı! Memleket ve yakınlarına duyduğu özlemine; çalışma saatlerinin dışında şantiyede ki odasına kapanarak, balalaykasının tellerinde dolaşarak gidermeğe çalışıyordu.

1959 yılında Amerikan Hava Kuvvetleri, yer tesisleri yapım onarım şirketi, Tampeyn'e geçti. Ve yine baş formen olarak çalışmaya başladı. Böylece Ankaralı olmuş, Kafkaslı hemşerileriyle bir araya gelmişti.

1960 yılında da Aşete ailesinden Fevziye hanımla evlendi. 1961 yılında Kafkaslı hemşerilerimizin gayretiyle Ankara Kuzey Kafkas Kültür Derneği kuruldu. Yönetim kurulu üyelerinin ricası üzerine Elbruz, bir folklor grubu oluşturmak üzere kolları sıvadı. Kafkas düğünlerinde gördüğü yetenekli gençleri kuracağı gruba davet etmeğe başladı. Bayan eleman bulmakta zorlanıyordu. Kandemir ailesinden Nejmiye ve Zehra kardeşler çalışmalara katılan ilk bayanlar oldular; ve çevrelerindeki tanıdık Kafkas kökenli genç kızlarımızı cesaretlendirerek ekibe katılmalarını teşvik ettiler. İlk gösteri imkânsızlıklar içinde Cebeci'de bir düğün

salonunda gerçekleşti.

PŞINAWO SORUNU KÖRLER OKULUNUN MÜZİK HOCASI ŞAHİN BEY GETİRİLEREK ÇÖZÜLDÜ

Müzik zayıftı, ancak seyirciye milli kıyafetimizi giyinmiş gençleri görmek yetmişti. Ekip coşkuyla alkışlandı.

Bir sonraki yıl Elbruz, gösterisini o günler için daha modern olan Baçelievler semtindeki Akalın Dügün Salonu'na taşıdı. Programını zenginleştirmek amacıyla Eskişehir Kafkas Halk oyunları ekibini de davet etmişti. Gösteri bir önceki yıla oranla daha iyiydi. Oyunları izleyen Ankara'daki gençler ekip çalışmalarına katılmak için yarışa girmişlerdi, bu Elbruz hocaya şevk ve moral verdi.

Daha büyük bir ekip oluşturmayı düşünmeye başlamıştı. Öncelikle iyi bir müzik grubuna, hiç olmasa akordeonu hakıyla çalan birine ihtiyacı vardı. Demek yönetimi Körlük Okulu müzik öğretmeni Şahin beyi buldu. Şahin bey Elbruz hocanın mınıldandığı melodileri anında akordeonuyla seslendiriyordu. Ancak, gözleri görmediği için oyuncuların hareketlerini izleyemiyor, ya gereğinden hızlı ya da yavaş kalıyordu. Bu nedenle hoca sürekli Şahin beyin sol arkasında ayakta duruyor, sağ eliyle Şahin beyin sol omzunu gaz ve fren pedalı gibi kullanıyordu. Ayrıca oyun içinde melodi değişeceği yerlerde "Hii-ha" diyerek Şahin beyi önceden uyandırıyor "Hup" sesiyle de yeni melodiyi başlatıyordu. Hoca daha sonra bu komutların dansçıları da uyardığını sezindi ve sesini yükseltti. Bu arada gençlerden bazılarını doli tabir edilen, davulu çalmasını öğretti, böylece müzik sorunu hallolmuştu.

EKİBE KIYAFET ALMAK İÇİN DERNEK YÖNETİMİNDEN ONAY ÇIKMAMIŞTI

Hoca, ekibinden emin olarak büyük kitlelere hitap etmeyi amaçlıyordu. Demek yönetiminden ekip elemanları için aslına uygun, değişik renkte ikişer takım elbise diktirmelerini istedi. Yönetimden bazıları gecelerin gelir sağlamadığını ileri sürerek olumsuz cevap vermişlerdi. Daha sonra yönetime gelen, rahmetle andığımız Zekiye Kazuk hanımefendi ve kendisine sağlık dilediğimiz Kemal Cankat beyden gördüğü destek ile sorunlarını haletmiş ve ekibi dilediği seviyeye ulaştırmıştır.

Daha önceki gecelerde sahneye sekiz çifti çıkarmakta zorlanan Hocanın ekibi 30 kişiye çıkmıştı. Hoca o yılki gösterisini dönemin en büyük salonu sayılan Selim Sırmı Tarcan spor salonunda gerçekleştirdi. 2500 kişilik salonda 3000'e yakın seyirci vardı. Hoca kendisine destek olanları utandırmamış, derneğe de oldukça iyi bir gelir sağlamıştı.

Beşbin seyirci kapasiteli Atatürk Spor Salonu açılınca, gecelerini orada düzenlemeye başladı. Salon her defasında kapasitesinin üzerinde doluyor; Hoca ile ekibi dakikalarca ayakta alkışlanıyordu. Bu gösterilerin birçoğunu devlet büyüklerimiz de izlemiş, her defasında piste inip çiçek vererek, Hocanın şahsında ekip elemanlarını kutlamışlardı.

Belleğime kazanmış bu onur verici sahneleri, sizlere görsel olarak aktaramadığım için üzgünüm.

Ankara Kuzey Kafkas Halk Oyunları Topluluğunun ünü, tüm Anadolu'da, hatta yurt dışında duyulmuştu. Birçok şehir ve ülkeden davetler geldi. Topluluğu oluşturan gençler genelde üniversite öğrencileri oldukları için, uzun seyahatlere ayıracak zamanları yoktu, bu nedenle ulaşımı kolay, kısa mesafeli yerlere gidildi. Ürdün Sarayından gelen daveti çeviremezlerdi, dolayısıyla Suriye'ye ve Ürdün'e de gittiler.

Bence davetler arasında en ilginç ve onur vericisi, TBMM'nden, dönemin senato başkanı sayın Tekin Anıburun'dan geleni idi. Topluluk Türkiye'nin seçkin insanları önünde folklorumuzun en güzel örneklerini başıyla sergiledi, takdir topladı. Nitekim daha sonraki yıllarda da meclise davet edildiler. Bu olay Anadolu'da yöresel folklor çalışmalarının titizlikle ele alınmasına, ivme kazanmasına neden oldu. örnek oldu.

Anlatmaya çalıştığım gösteriler sayesinde biz Kafkaslılar benliğimizi yeniden kazandık. Ne denli cesur ve medeni bir toplumun torunları olduğumuzu gördük. Ninelerimizden duyduğumuz tekdüze aşınmış melodilerimizi orijinal haliyle dinleyince, kulaklarımızın pası açıldı, müziğimizin ne kadar güzel ve çok sesli olduğunu duyduk.

Atalarımızın giyindikleri elbiseleri deforme edilmemiş haliyle görüp hayran kaldık. Bir elbisenin insanoğluna bu denli yakıştığına ilk kez şahit olduk. Gençlerimizin yorumladığı dansları seyrederek vücut dilini, centilmenliği, bayana ve büyüğe karşı saygıyı, mağrur olmayı öğrendik. Bu gösterilerde başka neler oldu? Neler olmadı ki!

Biz seyirciler tribünlerde oturanları gözle tarayarak tanıdık simalar aradık, yıllarca görüşemediğimiz akraba ve arkadaşlarımızla karşılaştık. Hal, hatır sorduk, uzakta ise el salladık, selamlaştık. Aynı heyecanı paylaşan yeni dostlar edindik. Şahin beyin seslendirdiği melodileri duyduğumuzda farkına varmadan yüksek sesle eşlik ettik, Ritim duygumuz gelişti, dans edenlere el çırparak tempo tuttuk.

Özet olarak Yahya Kemâl'in Mohaç Türküsü'nden esinlenerek "Biz o gecelerde çocuklar gibi şendik" diyebilirim.

Başka neler oldu? Bu topluluğun büyük salonlardaki gösterileri Ankara Kuzey Kafkas Kültü

Demeği'nin üye sayısının artmasına, maddi bakımdan güçlenmesine neden oldu.

Sanatçılar özel hayatlarından ziyade eserleriyle, yetiştirdikleri sanatçılarla anılırlar.

Özellikle 1966 yılı ve sonrasında ekipte dans eden gençler günümüzün deyimiyle birer popstar olmuşlardı. Sokağa çıktıklarında en azından Kafkas kökenli herkes kendilerini ismen tanıyor, gipta ederek bakıyorlardı. Parantez içinde şunu söyleyeyim: aynı dönemde İstanbul Kafkas ekibinde dans etmeme rağmen! kendilerine imreniyor, aralarında yer alamadığım için üzülüyordum.

Hoca yıllara yayılı olarak yüzlerce folklor ustası yetiştirdi. Birçok gencimiz akordeon çalmasını öğrenerek melodilerimizi seslendirmeğe başladı. Okudukları okullardan mezun olup Ankara'dan ayrılan ustalardan bazıları, Elbruz'dan aldıkları feyz ile gittikleri yerlerde çevrelerindeki gençleri toplayarak, öğrendiklerini deforme etmeden onlara aktardılar ve birçok yerde Kafkas Halk Oyunları toplulukları oluştu.

Bu ustalardan Ankara'da kalanlar ise hocalarından kopmadı, ona asistanlık yaptılar ve uzun yıllar topluluğun omurgasını oluşturdular. Hatırlamadıklarımın özür dileyerek bunlardan aklımda kalanları alfabetik sırayla

anımsatayım. Erkeklerden Bislan Humi, Burhan Batur, Cankat Devrim, Cihan Candemir, Ersin Aşan, Ersin Nalbantoğlu, Daryal Çeviker, Hacimurat Dağistanlı, Necdet Canpolat, Necip Ünyay, Nihat Kayadoğan ve Tak Tak Remzi... Bayanlardan Nilüfer, Nihal, Meral, Mualla, Selimat, Selma ve daha niceleri. Bu as oyuncuların katılımıyla topluluk altın çağını yaşamaya başladı ve Kafkasya'daki profesyonel topluluklarla yarışacak hale geldi.

Nitekim 1966 yılında Gürcistan Devlet Halk dansları Topluluğu'nu, 1968 yılında da Dağıstan Devlet Halk Dansları Topluluğu'nu Türkiye'de izleme imkânı bulduk, Elbruz'un amatör ekibi onlardan hiçbir konuda geri değildi.

Bu başarının sırn ne idi? Elbetteki Kafkasya sevgisi. Bu sadece toprağına olarak algılanmasını. Havaşına, suyuna, insanına, kıyafetine, müziğine, geleneklerine,

kültürüne, aklınıza gelebilen her şeyine. Sevgi gerekli ama yeterli değildi, korunması da gerekiyordu. Hemen herkes çiçekleri sever. Kimimiz onların etrafındaki yabancı otları temizler, su verir yaşatır; kimimiz de koparıp koklarız, yani yok ederiz. Elburuz koruyor, yaşıyordu.

Delikanlılık çağını, yani her türlü çılgınlığa açık olduğu dönemini aile denetiminden uzakta geçiren, Viyana ve benzeri şehirlerin en görkemli salonlarında düzenlenen partilere katılan, tango, vals ve benzeri danslardaki maharetiyle takdir toplayan Elbruz; evinde, çalışmalarında, hemen her yerde, eşi Fevziye hanımla birlikte örf ve geleneklerine bağlı olarak yaşıyor, öğrencilerine örnek olmaya çalışıyordu. Günlük yaşantısında çok şık giyinir, olanakları oranında moda uyardı. Buna karşın Kafkas oyunları, müziği ve elbise-sinde reformu aklından geçirmez, mümkünse aslına uygun olarak restore etmeye çalışırdı. Onları kutsal emanetler olarak bilirdi. Öğrencilerine de aynı şekilde empoze etmeye çalıştı, öğrencileri de her zaman seyircinin karşısına giyindikleri kutsal emanetlere layık olmaya çalışarak çıktılar ve takdir topladılar.

Başarının ikinci sırn ise amatör ruh. Hocasından gencine kadar hiç kimsenin

beş kuruş menfaati söz konusu değildi. Üstelik herkes birtakım fedakârlıklarda bulunuyordu. Sözgelimi; hoca futbol meraklısı ve fanatik GS. taraftandı; çalışmalarını aksatmamak için birçok maça gidemedi, gitmedi. Gençler için de benzeri şeyler olmuştu.

Hoca çalışmalara katılan gençlerin hiçbirini, kendi çocukları Saadet, Janset veya Demet'den farklı görmez, gerektiğinde en sert dille ikaz eder, bir süre sonra da gönüllerini almayı ihmâl etmezdi. Evinin kapısını günün her saatinde onlara açık tutardı. Eşi Fevziye hanım da aynı heyecanla, kendi çocukları gibi sevdiği bu gençlere ana sevgisiyle hizmet vermekten zevk duyardı. Dolayısıyla hemen her gün en azından üç, beş öğrencisi ziyaretine gelirdi. Topluluğu kendi çocuklarıyla birlikte büyüttü diyebilirim. Hatırlayabildiğim kadarıyla kızları da çalışmalara katıldı ve gösterilerde yer aldılar.

17 yıllık bir sürede yüzlerce talebe yetiştirmiş

O'nun gösterileri sayesinde benliğimizi yeniden bulduk. Sadece ninelerimizin ağzından duyabildiğimiz melodilerin ve kıyafetlerimizin orijinal hallerini tanıyınca hayran olduk. Biz o gecelerde "çocuklar gibi şendik".

İÇİMİZDEN BİRİ

binlerce kişiye Kafkasyalılık gururunu ve heyecanını yaşatmış olan değerli hocamız, kendisini rahatsız eden böbreğindeki taşı aldirmek için yürüyerek gittiği hastanede yapılan yanlış uygulama sonucu bundan 28 yıl önce, 2 Eylül 1977 tarihinde, 51 yaşında yaşamını yitirdi, aramızdan ayrıldı.

Camia olarak çok üzüldük. Biraz önce bahsettiğim Kafkaslılık ruhuyla yoğurduğu, yetiştirdiği gençler and içmişçesine onun izinde giderek, yokluğunu his ettirmemeye çalıştılar. Hiçbir zaman Kafkas Kültür Demeği'nden uzaklaşmadı, birbirlerinden kopmadılar. Elbruz hocanın talebeleri yüzlerce kardeşten oluşan "Dostluk Kulübü" ve "KAFİAD" (Kafkas iş adamları topluluğu) çatılan altında bir arada yaşamakta, maddi, manevi yönlerden yardımlaşmakta, camiaya yararlı işler yapmaya çalışmaktadırlar. Bislan, Cankat ve Hacımurat kardeşlerimiz, Hoca'nın aramızdan ayrılışından günümüze kadar geçen 28 yıl boyunca folklorcu ve folklor ustası yetiştirerek bayrak yanşını devam ettirmektedirler.

Uzun süre önce folkloru bırakanlar bile, 25 yıl sonra eski günleri yeniden yaşatmak ve yaşamak, bir arada olmak amacıyla Cankat Devrim önderliğinde bir araya gelip topluluk oluşturdular. Sağolsunlar, eski bir folklorcu ve ağabey olarak, beni de aralarına almayı ihmal etmediler. 66 yaşında onlara adım uydurmaya çalışırken keyif alıyor, aralarında yer almaktan büyük gurur duyuyorum. Seyredenler bu topluluğumuza "İkinci bahar" adını yakıştırdılar. Ekibimize her gün yeni elemanlar katılmakta ve çalışmalar ciddiyetle devam etmektedir. Her çalışmada bir vesile ile rahmetli hocamızı muhakkak anmaktayız.

Anlatmaya çalıştığım, bu güzellikleri önce Elbruz hocaya, sonra da onun vefakâr öğrencilerine borçluyuz. Asırlardan beri Kafkasyalıyı yeryüzünde simgeleyen kıyafeti, dansları ve müziğidir. Bunları çok iyi korumalı ve bizden sonraki kuşaklara aktarmalıyız.

Kafkas kavimlerinde dil birliği olmadığını hepimiz biliyoruz. Tek eksiğimiz bu olsun. Buna karşın folklor birliğimiz vardır. Yani geleneklerimiz, adetlerimiz, inançlarımız, efsanelerimiz, danslarımız, müziğimiz, türkülerimizin motifleri, edebiyatımız, kıyafetimiz aynıdır; Her bakımdan örtüşürler. Hasılı kültür birliğimiz vardır. Elbruz hoca bizi bu değerler sayesinde bir araya getirdi, bu değerleri korumak, Kafkas birliğini sağlamak, sağlamlaştırmak, bölücülere birlikte karşı çıkmak hepimizin görevidir. Bizlerden sonraki nesillerin de bunu böyle bilip deforme etmeyeceklerinden, koruyacaklarından eminim.

Sevgili ağabeyim, değerli hocamız, yokluğuna alışamadık. Eserleriyle teselli buluyoruz. Öğrencilerin senden devraldıkları kutsal değerleri, Kafkaslılığa yakışır şekilde titizlikle koruyarak, kendilerinden sonraki Elbruz'lara taşımaktadırlar.

Huzur içinde, rahat uyu.

Bugün bir başka acı olayın, Beslan katliamının yıldönümündeyiz. 331 fidanın ölümüyle neticelenen katliamı planlayan ve icra eden kişileri lanetliyor, kurbanların yakınlarına sabırlar diliyorum.

Bu vesile ile adetlerimiz ve geleneklerimiz doğrultusunda duyarlılık göstererek bu anma gününü düzenleyen, genç yönetime Kafkas topluluğu adına teşekkür ediyor, vefa örneği bu tür güzelliklerin devamını diliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum" ■

Elbruz hoca ve ekiplerinden biri...

Öğrencilere yardım için “Burs Gecesi”

10 Aralık 2005
Cumartesi akşamı
yapılacak olan ve elde
edilecek gelirle
yaklaşık 45 üzerinde
öğrenciye burs imkanı
sağlanacak olan
gecede, konuklara
Abhaz dans ve
müzikleri eşliğinde
geleneksel yemekler
ikram edilecek.

Kafkas Abhazya Kültür Derneği'nde, ihtiyaç sahibi öğrencilerimize destek olmak amacıyla bir “Burs Gecesi” düzenlendi.

2005-2006 öğretim yılında Abhazya'dan 34, Türkiye'den 10 civarında öğrenci yararına düzenlenen “Burs Yardım Kampanyası” çerçevesinde düzenlenen gecenin tüm gelirinin, burs şeklinde bu öğrencilere gönderileceği bildirildi.

Kültürel zenginliklerimizi ve manevi değerlerimizi geleceğe taşıyacak gençlerimizin eğitimlerine katkıda bulunabilmek amacıyla benzer bir kampanyanın geçtiğimiz yıl da düzenlendiğini ve 44 öğrenciye her ay 50 veya 100 ytl. burs vermeye devam ettiklerini duyuran dernek yetkilileri, bu yıl da bütün insanlarımızın duyarlı davranarak bu geceye katılmalarını beklediklerini belirttiler.

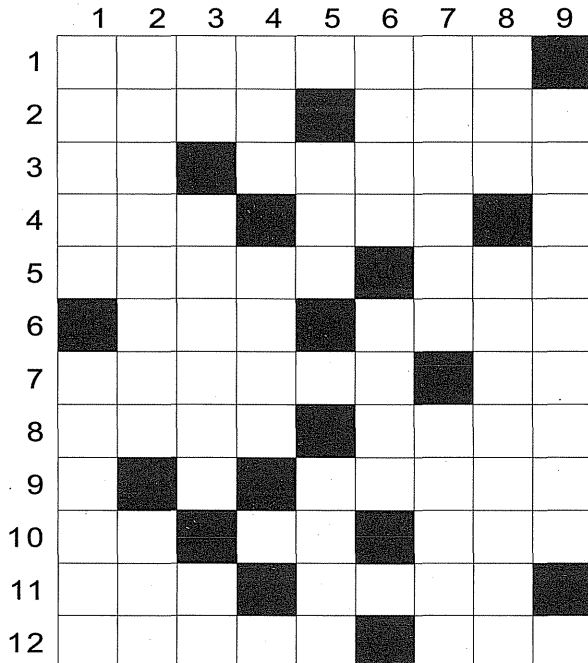
Geleneksel Abhaz yemeklerinin, yine Abhaz dans ve müzikleri eşliğinde sunulacağı gecenin 10 Aralık 2005 günü, saat 20:00'de dernek salonunda yapılacağı belirten burs komisyonu, katkıda bulunmak isteyenler için bir de hesap numarası açtıklarını bildirdiler:

Kafkas Abhazya Kültür Derneği Burs Hesap no.:
İş Bankası Selimiye Şubesi | 126/332393

BULMACA

Hazırlayan:
ŞAMİL YURDUSEVER

SOLDAN SAĞA

- 1- Nart Destanlarında adı gecen bir Nart kahramanı.
- 2- Yüce- Bir zaman birimi.
- 3- İşaret sıfatı- Çerkesçe “bir” sayısı - Mitolojik bir çalgı.
- 4- Herhangi bir nedenle değerini kaybetmiş mal.
- 5- Ancak mikroskopla görülebilen bir tür bitki. - Klan.
- 6- Manganezin sembolü- Çerkesçe “evet,öyle” manasında bir sözcük.
- 7- Çerkes gençlerinin genellikle düğünlerde karşı cinsten edindikleri arkadaş- Allah'a yalvarma, yakarış.
- 8- Halk şairi- Bir nota.
- 9- Bir Rock müzik şarkıcısı- Çerkesçe “bir dakika, müsaadenle” anlamında bir söz- Kırmızı.
- 10- Çerkesçe “vuız” sözcüğünün karşılığı- Bir çeşit ot.
- 11- Notada durak işareti- Şan, şöhret.
- 12- Çerkeslerde bir boy ismi.

YUKARIDAN AŞAĞI

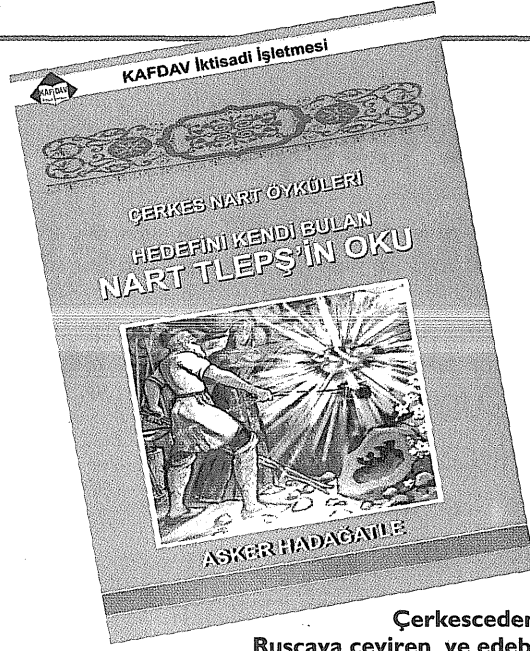
- 1- Çerkeslerde bir boy ismi- Bazı sorunları görüşüp tartışmak için toplanan meclis.
- 2- Millet- Çerkesçe “ay” sözcüğü- Çerkesçe “ben”.
- 3- “Altın” simgesi. Çerkeslerin kullandığı bir isim.
- 4- Bir Arap harfi- Genişlik- “Türk Standatları Enstitüsü” kısaltması.
- 5- Çerkesçe “çıpsane” olarak adlandırılan bir çeşit bitki- Çerkesçe “o”.
- 6- Eski Mısır Tanrısı- Eski dilde “yasak”.
- 7- Bir türküde adı geçen meşhur köprü.
- 8- Eski bir medeniyet- “... Akın”(dünya güzeli seçilen bir oyuncumuz).
- 9- Çerkeslerin yoğun bir biçimde buldukları Hatay ilçesi.

**GEÇEN
SAYIDAKİ
BULMACANIN
CEVAPLARI**

Çerkes Nart Öyküleri:

Nart Tlepş'in oku

**Çerkesceden
Rusçaya çeviren ve edebi
düzenleme: Asker Hadağatle -
Lyudmila Vetrova
Rusçadan Çeviren : Murat Papşu
Basım yeri - tarihi: Ankara 2005
KAFDAV Yayınları, 183 sayfa**

Kitabın önsözünde şöyle bir tanıtım pasajı var: "Nart Destanı'nı derleyen Çerkes yazar ve şair Asker Hadağatle'nin 7 ciltlik "Narther" eserinden yine kendisinin seçerek sadeleştirdiği bu harika öyküler, destanın bütünüyle Türkçeye çevrilmesinin gerekliliğini bize bir kez daha hatırlatıyor"

Kitabı Rusçadan Türkçeye çevirerek kültür kaynakımıza bir yenisini daha ekleyen Murat Papşu yazdığı önsözde, insanlık tarihinin ilk çağlarında yaratılan Nart destanlarının, Çerkeslerin halk bilgeliğinde özel bir yer tuttuğunu ve dünyanın kültürel mirasının önemli bir hazinesini oluşturduğunu söylüyor ve şu bilgileri veriyor:

"Bu kitapta öyküleri anlatılan Nartlar, Çerkeslerin ve diğer birçok Kafkas halkının çok eski destan

kahramanlarıdır. Güçlü, savaşçı yiğitlerdir, günlük işlerle ve çiftçilikle de uğraşırlar. Bazı kahramanların doğüstü özellikleri vardır. Çerkesler tarafından kendi ataları olarak kabul edilen Nartların var olduğu "kahramanlık çağı" mitolojik bir zamandır. Tanrılar onların yaşamına doğrudan, aktif olarak katılırlar. Nartlar bazen gökyüzünde onların konuğu olurlar, bazen de tanrılar Nartların seferlerine katılırlar. Tanrının onlara sunduğu "şansız ve uzun bir yaşam ile ölümden sonra ebedi şan" tercihi karşısında Nartlar, seçimlerini şandan yana yaparlar ve dünyadaki varlıklarına sona erer.

Ethem Bey'in Sürgün Yılları

**Yazar: Dr. Recep Albayrak
Basım yeri: Ankara
B.Tarihi: 2004
Berikan Yayınevi**

Amman'da 21 Eylül 1948 yılında "fakr-ü zaruret içerisinde hayata veda eden" Ethem Bey hakkında yüzlerce kitap yazıldı bugüne kadar.

Kimisi ihanetinden, kimi kahramanlığından dem vurdu siyasi fikri doğrultusunda. Amaçları üzüm yemek miydi bilinmez ama hep bağcıyı dövdüler

yazdıklarıyla. Ölümünün üzerinden yarım yüzyıl geçmesine rağmen, üzerindeki sis perdesi tam olarak aralanabilmiş değil Ethem Bey olayının. Yıllarca da bu tartışmaların bitme ihtimali görünmüyor gibi. "Satılık pislikler yüzünden, tarihi bilmek zordur" der bir Viking atasözü. Tarihi doğru bilebilmek için tarafsız tarihçilerin çoğalması beklenicek belli ki.

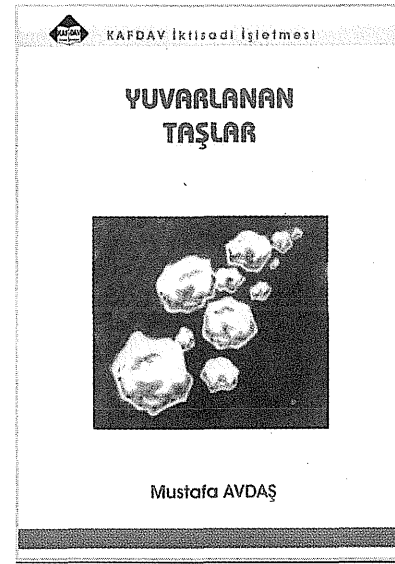
Dr. Recep Albayrak'ın bu kitabı, gerçeği arayanlar için derli toplu bir başvuru kaynağı niteliğinde. Dr. Albayrak da gerçeklerin tam olarak ortaya

Tiyatroseverler için yeni bir kitap **Yuvarlanan taşlar**

Diaspora yazın hayatında ciddi gelişmelerin oluşu, gün be gün yeni çalışmaların raflarda yer alması umut verici. Az da olsa bizim diyebileceğimiz roman, öykü, şiir, tiyatro vb. alanlarda eserler olması bir uanışı müjdeler gibi. "Yuvarlanan Taşlar" dört perdelik seçkin bir çalışma olarak kitap koleksiyonumuzda yerini almaya hazır. Elbette bir tiyatro eseri öncelikle sergilenmek için kaleme alınır fakat kitap kurtları bilir ki, tiyatro kitabı okumanın ayrı bir hazzı vardır. Eserin yazarı Mustafa Avdaş; "Oyunun, aynı zamanda bir öykü gibi okunabilmesini sağlamak amacıyla, buna uygun bir anlatım tekniği ve insanımıza özgü şakalı sataşmalı bir üslup kullanılmıştır" diyor önsözde.

Yuvarlanan Taşlar'ı okumaya başladığınızda yazarın ne kadar haklı olduğuna tanık oluyorsunuz. Replikleri okudukça farkında olmadan oyunu tek başınıza sahneliyormuş duygusuyla kitabı elinizden bırakamıyorsunuz.

Türkiye'de yaşamını sürdüren biz Çerkeslerin tiyatro oyunu konusunda ciddi bir boşluk yaşadığımız gerçeğine de bir karşı koyuş olarak görülmeli Avdaş'ın oyunu. Daha önce yazdığı üç eserinin de Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nda sahnelendiğini bildiğimiz Mustafa Avdaş'ın bu eserinde; olaylar deli dolu bir ailenin etrafında gelişir. Tüm Kuzey Kafkas halklarının ortak değerleri, sorunları, yaşam biçimleri bir oya işleme titizliği ile işleniyor eserde. Aslında kaybetmemiz gereken, ancak hızla kaybetmeye

Yazar:
Mustafa Avdaş
Basım yeri:
Ankara
B.Tarihi:
2005
KAFDAV
Yayınları

başladığımız bir çok kültürel ve sosyal değere de parmak basılıyor Yuvarlanan Taşlar'da.

Edebiyatın her alanından yararlanmayı öğrendiğimizde insanlarımızı daha kolay ulaşabileceğimiz gerçeği unutulmamalı. Avdaş'ın kitabının ve benzer eserlerin kitaplığınızda yer alması yeni eserlerin yazılmasına vesile olacaktır.

e Simav Olayları (1919-1948)

çıkması için "Ethem Bey'i takip eden yerli ve yabancıların tuttuğu raporların er ya da geç yayınlanarak" konunun netlik kazanması gerektiğine dikkat çekiyor.

Kitapta, Ethem Bey'in ayrılmak zorunda kaldığı ülkesinden, vefatına kadarki yaşamına dair bütünün bazı parçaları kronolojik olarak sunuluyor. Sadece Ethem Bey anlatılmıyor Albayrak'ın eserinde. Birinci Dünya Savaşı sonrası Batı Anadolu'nun milli mücadeledeki yeri ve önemi de bütün detaylarıyla sunuluyor okura.

Yazılı kaynak araştırmaları, 50'ye yakın canlı kaynakla zenginleştirilmiş bir kitap Ethem Bey'in Sürgün Yılları ve Simav Olayları (1919-1948).

"Olaylar ve şahıslar konusundaki gerçeklerin tarih aynasında ortaya çıkması temennisiyle" noktaladığı kitabıyla Dr. Albayrak, temennisini hayata geçiriyor bir nebze de olsa. Konuyla ilgili herkesin bir başvuru kaynağı olarak elinin altında bulundurması gereken bir eser ortaya koyuyor.

Kitabı edinmek isteyenler KAFDAV İktisadi İşletmesi'nden talepte bulunabilirler.

NART ÇOCUK

Hazırlayan: ADNAN ÖZVERİ

Çömlek ustası kaplumbağa!

Bir varmış bir yokmuş. Kitaplarda bilgi pek çokmuş. Az okuyan az bilgili, çok okuyan çok bilgili, okumayan da zır cahilmiş. Cahile balıklar bile gülemiş.

Balık da güler miymiş demeyelim, cahilliğimizi belli etmeyelim. Lafı dolandırmadan, sözü bulandırmadan arkamıza yaslanalım, masala başlayalım.

Bir zamanlar, toprağı büyüdü Avanos'ta çömlek ustası bir kaplumbağa varmış. Yaptığı çömleği yapmaya el, güzelliğini anlatmaya dil yetmezmiş. Toprağın büyüdü, ustanın hüneriyle yoğrulunca ortaya öyle bir eser çıkarmış ki bal koy sakla, gül koy kokla.

Kaplumbağanın çömleğinin ünü, kentten kente evden eve dolaşmış. Onun çömleği olmazsa, gelinlik kızın çeyizi eksik sayılmış.

O bölgede bir de bey oğlu varmış. Bu bey oğlunun çalışmaya, emeğe hiç saygısı yokmuş. Sanırmış ki karşı dağları, tepeleri hep o yaratmış. Astığı astık estiği estikmiş. Sabah akşam çaldığı da eğri söğütten düdükmüş. İşte bey oğlu, böyle cahil ve burnu büyükmüş. Onun bu halinden kimse memnun değilmiş. Ama söz geçiremiyorlarmış.

Bey oğlunun bir gün hatırlı misafirleri gelmiş. O da bu hatırlı misafirlerine çömlek almak istemiş. Hemen çömlek ustası kaplumbağanın tezgahına bir çocuk göndermiş:

- Git, o kaplumbağanın yanına, beni, bey oğlu gönderdi, de. Hemen on tane çömlek al da gel. Hazır yoksa, başında bekle, tamamla. Parası neyse öderiz.

Küçük çocuk, hemen koşa koşa kaplumbağanın yanına gitmiş:

- Bey oğlunun emri var, demiş. Bana hemen on tane çömlek vereceksin.

Kaplumbağa:

- Şu anda elimde o kadar çömlek yok, demiş.

Çocuk, kenarda paketlenmiş çömlekleri göstermiş:

- Şu kenarda duranları bana ver, götürüyem, demiş

-Olmaz, onların sahibi var, demiş. Kaplumbağa.

Çocuk, kaplumbağanın bu sözüne şaşmış:

- Ama beni, bey oğlu yolladı. O daha fazla para verir.

Kaplumbağa, kestirip atmış bu sefer:

- Her şey para ile değil. Olmaz dedik ya, veremem.

Kaplumbağanın bu yanıtına şaşırarak çocuk. Gidip durumu bey oğluna anlatmış. Bey oğlu, bu yanıtı çok kızmış:

-Çabuk söyle o kaplumbağaya, demiş. Ustayım diye kendini ne sanıyor. Öğleye kadar benim siparişlerimi tamamla. O saate kadar tamamlamazsa sanatçı, usta dinlemem, gelip tezgahına başına geçiririm.

Çocuk tekrar gelip kaplumbağaya durumu anlatmış. Kaplumbağa hiç aldırmamış:

-Bu, boyacı küpü mü, demiş. Batırıp çıkaracaksın. Biz burada bir emek harcıyoruz.

Çocuk gittikten sonra kaplumbağa biraz düşünmüş. Bey oğlunun huyunu biliyormuş. O şimdi söylediği saatte gelir, olay çıkarırmış. Aklına bir şey gelmiş. Hemen kalkmış, tezgahın başına geçmiş. Tıpkı kendisine benzeyen kaplumbağalar yapmaya başlamış. Kısa sürede odanın içi, kendisinin benzeri birçok kaplumbağa ile dolmuş. Onları düzgün bir şekilde odanın içine dağıtmış. Bilmeyen biri, içeride bir çok kaplumbağa var sanırmış.

Tam, dediği saatte bey oğlu çıkmış gelmiş. Kapıdan:

- Nerede bu kaplumbağa? Çıksın ortaya! diye

bağırması.

Kendisine kimse yanıt vermeyince içeri girmiş. Bakmış ki içeride bir sürü kaplumbağa...

- Şuna bak! demiş. Beni korkutmak için arkadaşlarını toplamış. Siz, şimdi görürsünüz!

Bey oğlu, bunu söyledikten sonra elindeki sopayı, en yakındaki kaplumbağanın sırtına indirmiş. Fakat, onun kırıldığını görünce:

- Vay, bu çamurdanmış! demiş. Akli sıra bunların arasında kendini saklayacak.

Bey oğlu bu sefer sopayı, yanındaki diğer kaplumbağanın sırtına indirmiş. Ama o da kırılmış. Bunun üzerine, elindeki sopayı rast gele indirmeye başlamış. Bu sırada kapıya yakın duran kaplumbağa, yavaşça dışarı çıkıp kapıyı onun üzerine kilitlemiş.

Durmaksızın çamurdan kaplumbağalara, elindeki sopayla vuran bey oğlu, epey sonra kapının üzerine kilitlendiğinin farkına varmış. Kapıya gelip bağirmaya başlamış:

- Kaplumbağa ! Aç kapıyı!

Kaplumbağa ona yanıt vermiş:

- Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan, seni oradan çıkarmam.

Bey oğlu bu sefer, daha çok bağirmaya başlamış. Ama kaplumbağa, onun bağırışlarına hiç aldırmamış. Bey oğlu, uzun süre içeride bağırması çağırması; tehditler savurmuş. Sonunda sesini kesmiş. Biraz sakinleşince:

"Ben koskoca bir bey oğluyum. Bu kaplumbağa bunları yapıyorsa, ben daha iyisini yaparım," diye düşünmüş.

Hemen tezgahın başına geçip çalışmaya başlamış. Akşama doğru kaplumbağa, kapının altından içeri yiyecek bırakmış. Ertesi gün sabahleyin bey oğlu, yine kapıya vurmaya başlamış:

- Kaplumbağa, yeter artık! Aç şu kapıyı!

Kaplumbağa aynı yanıtı vermiş:

- Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan bu kapıyı açmam!

Bunun üzerine bey oğlu, yaptığı bir kaplumbağayı kapının aralığından uzatmış:

- İşte yaptım, sanki ne var bunda!

Kaplumbağa, bey oğlunun yaptığı kaplumbağayı almış. Bu, hiçbir şeye benzemiyormuş.

- Olmamış, diyerek yere atıp kırmış.

Bey oğlu, bunun üzerine hemen bir yenisini yapıp kapının altından uzatmış. Kaplumbağa buna da "olmamış" diyerek yere atmış. Biraz sonra bey oğlu, bir tane daha yapıp kaplumbağaya uzatmış. Kaplumbağa bunu da kırmış. O gün akşama kadar bey oğlu kaç tane yaptıysa, kaplumbağa hepsini beğenmeyip kırmış. Bey oğlu, bunun üzerine kaplumbağaya yeniden bağırıp çağirmaya başlamış.

Ama bu sefer fazla uzatmamış, çabuk susmuş.

Bey oğlundan ertesi gün, daha ertesi gün, ondan sonrası gün hiçbir haber çıkmamış. Sadece kaplumbağanın verdiği yemekleri düzgün bir şekilde yiyormuş. Kaplumbağa ne zaman kapının aralığından baksa, onu, tezgahın başında çalışırken görüyormuş.

Tam bir hafta sonra bey oğlu, kapının altından yeni bir kaplumbağa uzatmış. Bu kaplumbağanın üzerine de şöyle bir not varmış: "Bu kaplumbağayı beğenmezsen bile kesinlikle kırma. Ben ona çok emek harcadım." Kaplumbağa bu notu görünce, "bu iş oluyor" diye kendi kendine gülümsemiş.

Kaplumbağa, ertesi gün yavaşça kapıyı açmış. Bakmış ki bey oğlu, arkası dönük, tezgahın başında çalışıyor. Kaplumbağanın kapıyı açtığından haberi bile olmamış.

Kaplumbağa hemen diğer kasabalılara haber vermiş. Onlar da gelmişler, sessizce, bey oğlunun çalışmasını izlemeye başlamışlar.

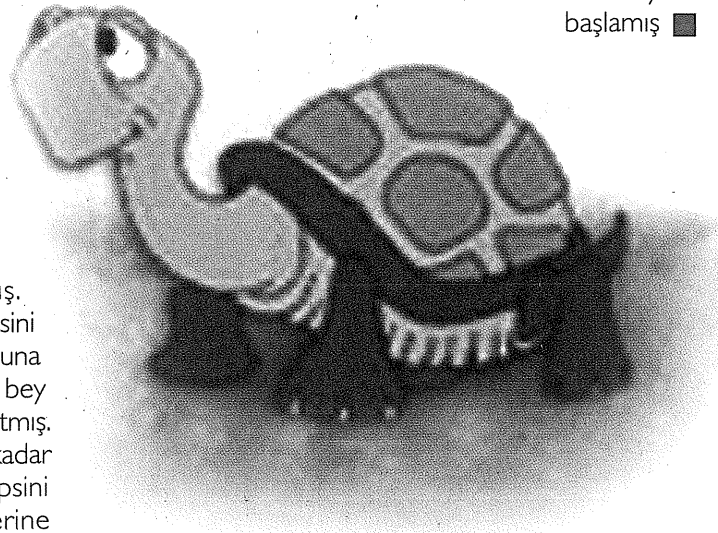
Neden sonra, bey oğlu arkasını dönünce, kendisini seyredenleri fark etmiş. Hemen ayağa kalkmış, artık o sinirli, saldırgan bey oğlundan eser yokmuş. Sanki o adam gitmiş, yerine başkası gelmiş. Bey oğlu gelip hemen kaplumbağanın önünde saygıyla eğilmiş:

- Senden özür dilerim, Bay Kaplumbağa, demiş.

Ben çalışmanın, emeğin ve sanatın değerini şimdi anladım. Asıl beylik; çalışmak, iş yapıp üretmekmiş. Bundan sonra her şeyi bırakıp senin yanında çırak olarak çalışmaya hazırım. Beni yanına çırak olarak alırmısın?

Gerçekten de o günden sonra bey oğlu, kaplumbağanın dükkanında işe başlamış. Kaplumbağa da bütün bildiklerini ona öğretmiş. İş iyice öğrendikten sonra bey oğlu da, kendine bir çömlekçi dükkanı açmış. Ekmeğini alınının teriyle kazan-

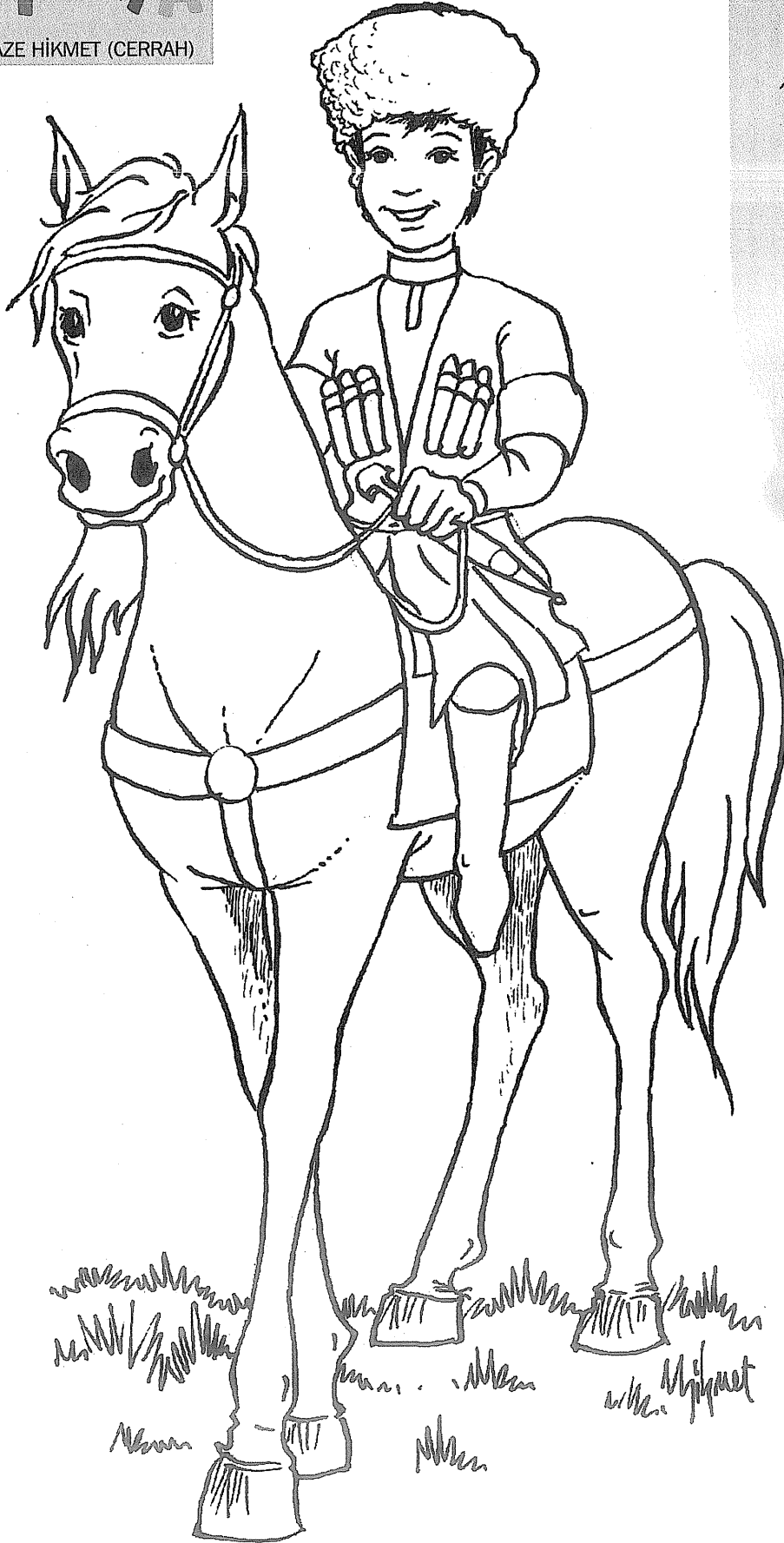
m a y a
başlamış ■

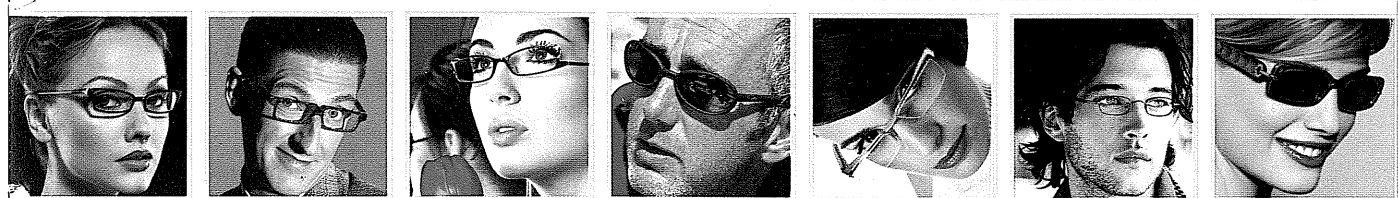
NART ÇOCUK

BOYAMA

Karikatür: AZE HİKMET (CERRAH)

Handwritten signatures and marks at the bottom of the drawing, including the name 'AZE HİKMET' and other illegible scribbles.

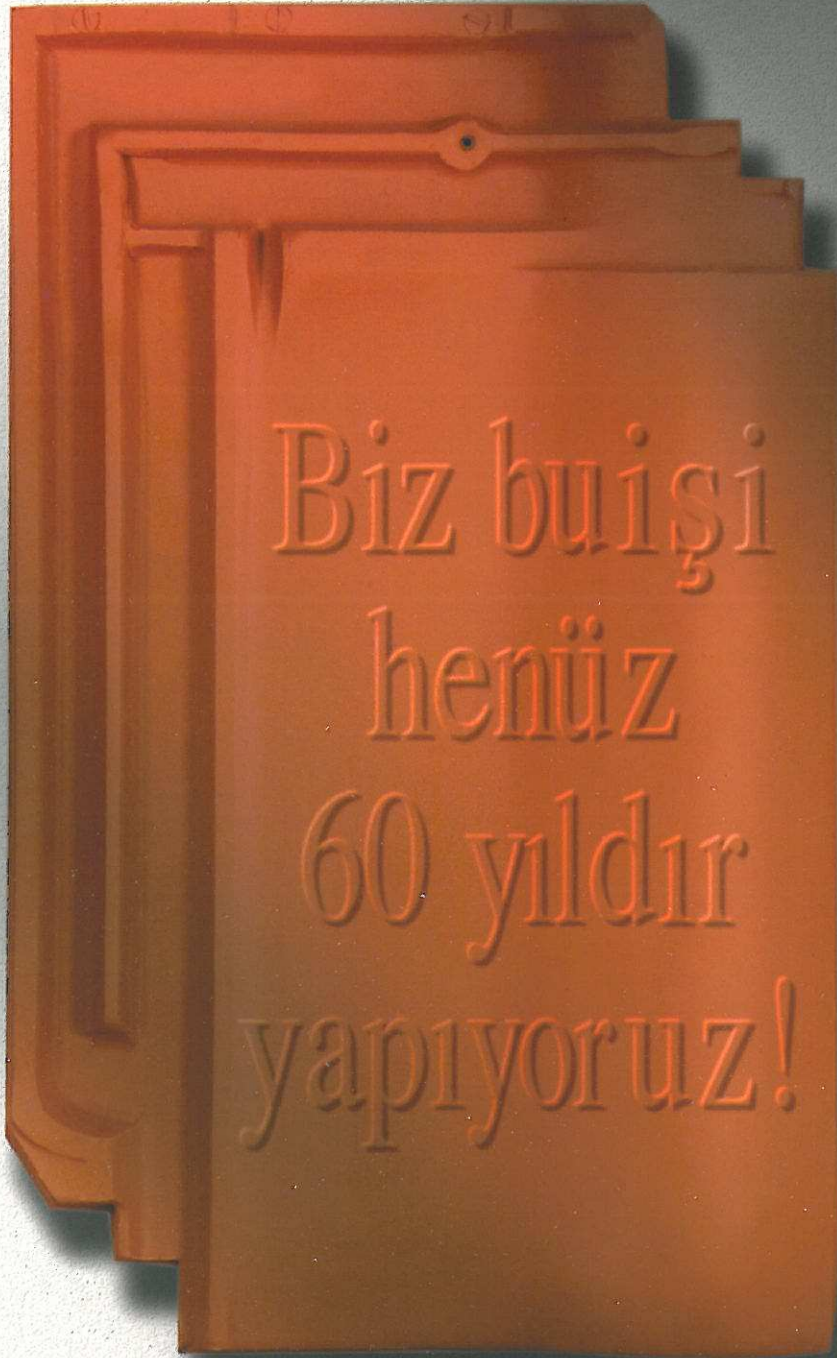

Yaşama farklı bakın...

OPTIMAX OPTİK
CENTER

OPTimum imaj MAXimum sağlık...

Tuncay Yalçınkaya

Bahçe duvarından garaj zeminine, merdivenden bina
cephesine, yerdeki karodan çatıdaki kiremite,
eviniz için gerekli tüm ürünleri
aynı çatı altında üretiyoruz.

Uluslararası standartlardaki kalitemiz, dinamik genç
kadromuz, tecrübemiz ve Türkiye genelinde
yaygın bayi ağımız ile
60 yıldır sizinleyiz.

harunyüksel

PAZARLAMA İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.

MERKEZ / FABRİKA: e-mail: erbaa@harunyuksel.com.tr

Tepecik Meykii Samsun Yolu Üzeri 60500, ERBAA Tel: (356) 715 11 24 - 715 12 53 Fax: (356) 715 14 12

İSTANBUL BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ : e-mail: istanbul@harunyuksel.com.tr

Topçu İbrahim Sok. Tahsinbey Ap. No:13 kat:2 D:5 İçerenköy 34752, İSTANBUL Tel:(216) 574 08 06 (PBX) Fax: (216) 574 11 08

ANKARA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ : e-mail: ankara@harunyuksel.com.tr

Mehmetçilerli Üst. Sok. No: 3/1 Tandoğan 06580, ANKARA Tel: (312) 222 78 07 - 222 20 97 Fax: (312) 221 28 24